

**UCHWAŁA NR XLI/403/22
RADY MIEJSKIEJ WODZISŁAWIA ŚLĄSKIEGO**

z dnia 26 stycznia 2022 r.

w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwoju Oświaty Miasta Wodzisław Śląski na lata 2022-2026"

Na podstawie art. 18 ust. 1 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 8 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz.1372 ze zmianami)

**Rada Miejska Wodzisławia Śląskiego
uchwala, co następuje:**

§ 1.

Przyjmuje się "Strategię Rozwoju Oświaty Miasta Wodzisław Śląski na lata 2022-2026", której tekst stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Wodzisławia Śląskiego.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

STRATEGIA ROZWOJU OŚWIATY MIASTA WODZISŁAW ŚLĄSKI NA LATA 2022-2026

**Zebrań i opracowanie wyników pracy zespołu ds. strategii:
Ewa Drozd (UBIS Ewa Drozd)**

SPIS TREŚCI

I.	PODSUMOWANIE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU OŚWIATY od 2015 do 2020 roku.....	2
II.	PRACE NAD STRATEGIĄ ROZWOJU OŚWIATY na lata 2022-2026.	8
III.	CELE STRATEGICZNE ROZWOJU OŚWIATY 2022-2026	18
IV.	KIERUNKI ROZWOJU	19
1.	WZMACNIANIE KULTURY SZKOŁY OPARTEJ NA KULTURZE UCZENIA SIĘ.....	19
2.	TWORZENIE OKAZJI DO AKTYWNOŚCI KULTURALNEJ I SPORTOWEJ DZIECI I MŁODZIEŻY W ŚRODOWISKU MIASTA ORAZ DBAŁOŚCI O WSPÓLNOTĘ.	21
3.	DAŻENIE DO ZAPEWNIENIA DOBROSTANU I ZDROWIA PSYCHICZNEGO NAUCZYCIELI I UCZNIÓW.....	22
4.	OPTIMALIZACJA INFRASTRUKTURY I MODERNIZACJA BAZY.....	24
5.	WSPÓŁPRACA Z LOKALNYM OTOCZENIEM SZKOŁY W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA.	25
6.	TRANSFORMACJA CYFROWA SZKÓŁ I PRZEDSZKOLI.	25
V.	WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW.	27
VI.	MONITOROWANIE I EWALUACJA DZIAŁAŃ.....	51

I. PODSUMOWANIE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU OŚWIATY OD 2015 DO 2020 ROKU.

Miasto Wodzisław Śląski od 2015 r. realizowało zadania polityki oświatowej przyjęte (uchwałą nr X/91/15 Rady Miejskiej Wodzisławia Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2015 r.) w "Strategii rozwoju oświaty miasta Wodzisławia Śląskiego na lata 2015-2020". Nawiązując do wizji oraz wykonanych prac analitycznych, określono wówczas pięć obszarów strategicznych oraz nawiązujące do nich cele operacyjne. Obszary strategiczne obejmowały:

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu spowodowanemu brakiem odpowiedniego wykształcenia i zapewnienie rozwoju kompetencji kluczowych. Podejmowanie działań służących wyrównywaniu szans oraz rozwojowi talentów i uzdolnień uczniów.
2. Rozwój postaw prospołecznych, wspieranie kreatywności i ułatwianie młodzieży radzenia sobie w zmieniającym się świecie.
3. Sprzyjanie powiązaniu kulturalno-sportowemu i społeczno-gospodarczemu.
4. Efektywne zarządzanie oświatą, w tym zasobami ludzkimi, materialnymi i środkami finansowymi.
5. Promowanie edukacji w regionie.

W wyniku działań podejmowanych podczas realizacji strategii rozwoju oświaty¹:

Ad. 1.

- Podniesiono znacznie **kompetencje nauczycieli** w zakresie **wzmacniania kreatywności i nauki twórczego myślenia**. W szkołach pracuje około **200 nauczycieli przeszkolonych** podczas pięciu rodzajów kursów („Kraina kreatywności, kraina przedsiębiorczości – nowe spojrzenie na edukację”, „Edukacja twórcza w szkole – twórcze rozwiązywanie problemów w praktyce”, „Od wyobraźni do innowacji – twórcze metody pracy w międzynarodowym programie kreatywności Destination Imagination”, „Jak pobudzić i stymulować ciekawość poznawczą”, „Ciekawie, kreatywnie, innowacyjnie – strategia uczenia (się) uczniów”). Nauczyciele prowadzili zajęcia rozwijające kreatywność podczas lekcji i na zajęciach dodatkowych, organizowali Miejskie Festiwale Kreatywności, brali udział ze swoimi uczniami w Ogólnopolskich i Międzynarodowych Olimpiadach Kreatywności (drużyna z SP. nr 1 reprezentowała Polskę w Chinach w 2016 roku na Azjatyckiej Olimpiadzie Kreatywności).

¹ Na podstawie opracowania Ludwiki Kłosińskiej, naczelnik Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego.

- Nauczyciele zdobywali również kompetencje w zakresie programowania (12 nauczycieli ukończyło studia podyplomowe z mechatroniki). Realizacji kompetencji sprzyjało opracowanie autorskiego programu nauczania programowania w języku Scratch w oparciu o moduły Arduino Uno i zakup sprzętu do oprogramowania we współpracy z przedsiębiorcami i Izbą Gospodarczą. W 2019 roku wprowadzono naukę programowania w przedszkolach i klasach I-III w ramach programu „Programowanie na dywanie”.
- Szkoły i przedszkola, a także pracownicy Wydziału Edukacji Urzędu Miasta brali udział w unijnym projekcie **kształcenia kompetencji kluczowych**. Uczniowie realizowali projekt „Kompetentnie wykształceni”.
- Stworzono **Oświatowe Centrum Nauki i Techniki**, w którym uczniowie korzystają z pracowni chemiczno-fizycznej, mechatroniki i robotyki, sensorycznej, malarstwa, rysunku, grafiki i fotografii artystycznej, krawieckiej, stolarskiej, gastronomicznej, rękodzieła i ceramiki. Wodzisławscy uczniowie korzystają również z zajęć organizowanych przez **Ognisko Pracy Pozaszkolnej** (chór Canticum Novum, orkiestra Camerata Nova, zajęcia plastyczne, zajęcia muzyczne, zajęcia teatralne, zajęcia ruchowe). W każdej placówce powołano **koordynatorów** współpracy z Miejską i Powiatową Biblioteką Publiczną, Muzeum i Wodzisławskim Centrum Kultury, którzy **propagują** i współorganizują **imprezy dedykowane oświacie** (np. „Innowacyjna edukacja filmowa”).
- Uczniowie młodszych klas szkolnych i grup przedszkolnych mieli możliwość uczenia się i doskonalenia **gry w szachy** we współpracy z klubem „Baszta” podczas zajęć prowadzonych przez trenerów klubowych w porozumieniu ze Śląskim Związkiem Szachowym. Dla rozwoju **sportu szkolnego** stworzono klasy sportowe i usportowione (średnio osiem klas sportowych i dziesięć usportowionych). Podjęto ścisłą współpracę z klubami sportowymi w obszarze rozwoju: biathlonu, judo i szachów. Realizowano program „Umiem pływać”. Corocznie organizowano współzawodnictwo sportowe we współpracy z MOSiR. Zbudowano boiska ze sztuczną nawierzchnią i siłownię „pod chmurką”, także place zabaw. Zbudowano Biathlonowy Ośrodek Sportowy przy SP. nr 28.
- Ważnym aspektem działania szkolnego było **doradztwo zawodowe**. W mieście powołano grupy koordynatorów szkolnego doradztwa zawodowego (12 nauczycieli ukończyło studia podyplomowe z doradztwa zawodowego) i realizowano autorski program doradztwa zawodowego.
- Miasto zapewniało naukę **uczniom z niepełnosprawnościami**, zatrudniając specjalistów oligofrenopedagogiki, logopedii, surdopedagogiki, tyflopädagogiki, terapii pedagogicznej i fizjoterapii.

Ad. 2. 3.

- W zakresie rozwijania **kompetencji społecznych i postaw obywatelskich** powołano Miejską Radę Uczniowską, która realizowała liczne inicjatywy („Utalentowany Wodzisław”, „Ekorajd”, „Bieg po wiedzę”, liczne akcje charytatywne). Realizowano program „Uczeń w Urzędzie” i program „Mała Ojczyzna”, a także liczne konkursy i gry miejskie.
- Pedagodzy i psycholodzy szkolni realizowali we wszystkich placówkach **programy profilaktyczne i wychowawcze** oraz liczne projekty ze środków na wspieranie zadań publicznych miasta.
- Powołano Miejskie **Forum Rodziców**, a najaktywniejszych rodziców wyróżniano statuetką „Przyjaciel szkoły”.

Ad. 4. 5.

- Poprawiła się **baza materialna placówek**. Dokonano termomodernizacji, modernizacji i remontów, wymieniono instalację centralnego ogrzewania w wielu placówkach.
- Kadra zarządzająca wzmacniała swoje kompetencje uczestnicząc w licznych **szkoleniach dla dyrektorów**. Opracowano strategie rozwoju dla każdej placówki. We wszystkich szkołach wprowadzono **e-dziennik i narzędzia informatyczne**, umożliwiające optymalne wykorzystanie i przetwarzanie danych.
- Dbano o upowszechnianie informacji o placówkach na stronach placówek i regionalnych portalach informacyjnych. Utworzono strony internetowe we wszystkich placówkach. Powołano **osoby odpowiedzialne za promocję** poszczególnych placówek i rzecznika prasowego całej wodzisławskiej oświaty. Zbudowano zakładkę informacyjną z zakresu edukacji na stronie internetowej miasta Wodzisławia Śląskiego.

W czasie realizowania strategii w roku szkolnym 2016/2017 rząd wycofał obowiązek szkolny dla sześciolatków. Po osiemnastu latach powróciła ośmioletnia szkoła podstawowa. We wrześniu 2016 roku uczniowie klas szóstych pozostali w szkole podstawowej, jednocześnie do szkół chodzili też uczniowie drugich i trzecich roczników gimnazjów. Wprowadzano nowe programy nauczania. Nauczyciele bardzo często musieli i dalej muszą, pracować w kilku szkołach, by zapewnić sobie realizację pełnego etatu nauczycielskiego.

We wrześniu 2018 roku ostatni gimnazjaliści i pierwsi ósmoklasiści rozpoczęli historyczny rok szkolny. W marcu 2019 Związek Miast Polskich alarmował, że koszty reformy edukacji są tak duże, że samorządom brakuje pieniędzy na inwestycje (subwencja oświatowa pokrywa ich znikomą część).²

8 kwietnia 2019 roku rozpoczął się strajk nauczycieli. W polskich szkołach niemal nie realizowano obowiązku szkolnego. Zajęcia dydaktyczne nie odbywały się, a sam strajk trwał trzy tygodnie. W czerwcu 2019 roku ostatni rocznik uczniów opuścił gimnazja.

11 marca 2020 roku, w związku z pandemią Covid-19 szkoły w Polsce rozpoczęły pracę i nauczanie w trybie zdalnym, które trwały do końca roku szkolnego. Zakończenie roku szkolnego odbyło się bez apeli, akademii i wspólnych spotkań. Dyrektorzy decydowali o formie odbioru świadectw.

We wrześniu roku szkolnego 2020/2021 roku uczniowie wrócili do szkół, przygotowując się na powrót zdalnego nauczania (rząd zapowiedział, że lekcje mogą trwać od 30 do 60 minut). Część szkół pracowała w systemie pracy hybrydowej. W październiku 2020 roku rozpoczęła się druga fala epidemii Covid-19. Szkoły ponownie zostały zamknięte. W styczniu 2021 roku do szkół wrócili uczniowie klas I-III, by w marcu powrócić do zdalnego trybu nauczania. Kolejny raz częściowy powrót do szkół nastąpił 4 maja 2021 roku. W trybie stacjonarnym mogły pracować klasy I-III. Od 17 maja 2021 roku uczniowie klas IV-VIII szkół podstawowych, szkół ponadpodstawowych, placówek kształcenia ustawicznego i centrów kształcenia zawodowego przeszły na naukę w systemie hybrydowym (50% zajęć stacjonarnie, 50% zajęć zdalnie). Od 31 maja 2021 roku wszyscy uczniowie wrócili do szkół i rozpoczęli naukę stacjonarną.

W roku 2019 pierwsi uczniowie klas ósmych pisali egzamin po zakończeniu szkoły podstawowej. Kolejny egzamin ósmoklasisty odbył się w 2020 roku. Ze względu na pandemię Covid-19, egzamin zaplanowany pierwotnie na 21-23 kwietnia, został przesunięty na połowę czerwca.

² Raport o finansowaniu oświaty w Polsce w latach 2004-2018.

Wyniki egzaminu ośmioklasistów wodzisławskich szkół w 2019 roku

	Średnie wyniki od-do % punktu	Średnia wojewódzka % punktu	Średnia uczniów wodzisławskich szkół
Język polski	57,92% - 67,99%	64,12%	64,18%
Matematyka	38,44% - 50,44%	44,74%	43,51%
Język angielski	53,21% - 67,01%	60,23%	59,26%
Język niemiecki	20,25% - 96,67%	43,09%	66%

Wyniki egzaminu ośmioklasistów wodzisławskich szkół w 2020 roku

	Średnie wyniki w województwie od-do % punktu	Średnia wojewódzka % punktu	Średnia uczniów wodzisławskich szkół
Język polski	49,69% - 62,58%	59,29%	56,56%
Matematyka	37,12% do 53,52%	45,67%	43,95%
Język angielski	45,41% do 62,95%	55,24%	51,88%
Język niemiecki	22,63% do 69,22%	48,46%	62,20%

Wyniki egzaminu z języka niemieckiego przez dwa lata utrzymują się na poziomie wyższym od średniej wojewódzkiej. Nieznacznie w porównaniu z poprzednim egzaminem spadają wyniki uzyskane przez uczniów z języka polskiego (w poprzednim roku średnia uczniów wodzisławskich szkół była na poziomie średniej wojewódzkiej), matematyki i z języka angielskiego i są niższe od średniej wojewódzkiej.

Warto zauważyć, że średnie wojewódzkie z języka polskiego i z języka angielskiego również były niższe po egzaminie w 2020 roku w stosunku do egzaminu w 2019 roku. O jeden punkt wzrosła natomiast w 2020 roku średnia wojewódzka z matematyki, a o ponad pięć punktów średnia z języka niemieckiego.

Jednocześnie, jak wynika z **badania PISA** przeprowadzonych w 2018 roku i przedstawionych przez Instytut Badań Edukacyjnych³, polscy uczniowie (piętnastolatki) byli na drugim miejscu w Europie pod względem **rozumowania matematycznego**. Znajdowali się w światowej czołówce w **rozumieniu czytanego tekstu i w rozumowaniu w naukach przyrodniczych**. Tymczasem w grudniu 2020 roku w międzynarodowym badaniu TIMSS⁴ polscy czwartoklasiści wypadli gorzej niż cztery lata wcześniej. **W naukach przyrodniczych** spadli z dziewiątego na 16. miejsce, a z **matematyki** z 17. na 26. miejsce⁵.

Wyniki egzaminacyjne uczniów wodzisławskich szkół, mimo wprowadzanych zmian i skomplikowanej sytuacji w oświacie, a także w sytuacji związanej z pandemią COVID-19, utrzymywały się na poziomie zbliżonym do średniej wojewódzkiej. Warto jednak uważnie monitorować osiągnięcia uczniów w poszczególnych etapach edukacji i przeciwdziałać ewentualnemu obniżeniu poziomu nauczania, co już sygnalizują badania (np. cytowane powyżej).

³ <https://www.ibe.edu.pl/pl/aktualnosci/1146-polscy-uczniowie-wsrod-najlepszych-na-swiecie-ale-nie-czuja-sie-czescia-szkoly>

⁴ Badanie TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study, czyli Międzynarodowe Badanie Wyników Nauczania Matematyki i Nauk Przyrodniczych) w skali międzynarodowej jest koordynowane przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Mierzenia Osiągnięć Szkolnych – IEA z siedzibą w Amsterdamie, a w Polsce przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Obok badania PISA, TIMSS jest najważniejszym międzynarodowym porównawczym badaniem edukacyjnym.

⁵ W badaniu w 2016 roku polscy czwartoklasiści, razem z uczniami z Finlandii i Litwy, zajęli 17. miejsce pod względem osiągnięć matematycznych na 49 krajów uczestniczących w badaniu TIMSS 2015. Pod względem osiągnięć przyrodniczych polscy uczniowie są na dziewiątym miejscu na 47 krajów.

II. PRACE NAD STRATEGIĄ ROZWOJU OŚWIATY NA LATA 2022-2026

Podczas spotkania zorganizowanego w czerwcu 2020 roku przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta z udziałem prezydenta miasta Mieczysława Kiecy i I zastępcy prezydenta miasta Izabeli Kalinowskiej, dyrektorów szkół i przedszkoli oraz przedstawicieli administracji samorządowej, jego uczestnicy podsumowali dotychczasową strategię i opracowali wstępne propozycje kierunków rozwoju wodzisławskiej oświaty. Ze względu na ograniczone możliwości organizowania spotkań, co spowodowane było trwającą pandemią Covid-19, kolejne spotkanie odbyło się po półrocznej przerwie.

W styczniu 2021 roku prezydent miasta powołał zespół do opracowania strategii rozwoju edukacji w Wodzisławiu Śląskim. W skład zespołu weszli:

1. Ludwika Kłosińska - naczelnik Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego,
2. Gabriela Adamczyk – dyrektor Publicznego Przedszkola nr 2,
3. Małgorzata Banasiak – dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 3,
4. Agnieszka Rudzka-Gajda - dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 2,
5. Barbara Kowol – dyrektor Zespołu Szkół nr 1,
6. Emilia Kopiec – dyrektor Ogniska Pracy Pozaszkolnej nr 1,
7. Mirosława Kuźnik – dyrektor Publicznego Przedszkola nr 1,
8. Justyna Orszulak – dyrektor Szkoły Podstawowej nr 1,
9. Jacek Dojka – dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 7,
10. Grzegorz Hajduczek - główny specjalista ds. szkół podstawowych w Wydziale Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego,
11. Grzegorz Korzeń – dyrektor Szkoły Podstawowej nr 10,
12. Sławomir Kubica – dyrektor Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 4.

Jednym z pierwszych zadań i priorytetów pracy zespołu było poznanie perspektyw i potrzeb różnych podmiotów związanych z edukacją i wspólne ustalenie konkretnych rozwiązań i działań.

W pierwszym etapie konsultacji (luty 2021 roku) opracowano i przesłano do respondentów arkusz diagnostyczny SWOT (sukcesy, trudności, zagrożenia i wyzwania) z prośbą o podzielenie się opiniami na zaproponowane tematy:

- obecna infrastruktura oświatowa – dostęp i jej wykorzystanie (zmiany wynikające z reformy strukturalnej, nowe obiekty i przestrzenie działania);
- demografia, dostęp do edukacji przedszkolnej i zabezpieczenie realizacji obowiązku szkolnego;

- współpraca podmiotów zaangażowanych w działania edukacyjne i podmiotów wspierających oświatę;
- możliwości i dostęp do pozalekcyjnej aktywności dzieci i ich rodziców;
- osiągnięcia uczniów, wyniki egzaminów ósmoklasisty (dwa roczniki);
- zmiany wynikające z konieczności zdalnego nauczania;
- działania na rzecz rozwoju i doskonalenia kadry nauczycielskiej;
- unowocześnianie procesu uczenia i uczenia się, zapewnianie rozwoju kompetencji kluczowych;
- działania służące wyrównywaniu szans oraz rozwojowi talentów i uzdolnień uczniów;
- problemy pedagogiczno-psychologiczne dzieci w placówkach oświatowych.

Arkusze diagnostyczny SWOT został wysłany do wszystkich nauczycieli i rodziców (w tym dyrektorów), do radnych Komisji Oświaty i Kultury oraz Komisji Strategii i Rozwoju Miasta, do jednostek organizacyjnych miasta (Muzeum, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, Wodzisławskie Centrum Kultury, Wodzisławska Placówka Wsparcia Dziennego „Dziupła”, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej). Został on również skierowany do mieszkańców, umieszczony na stronie Urzędu Miasta z prośbą o wypowiedzenie się. Otrzymano zwrotnie **63 arkusze** wypełnione przez respondentów (13 arkuszy od dyrektorów szkół i zespołów szkolno-przedszkolnych, osiem od dyrektorek przedszkoli, 11 od nauczycieli przedszkoli, 13 od nauczycieli i zespołów nauczycielskich szkół, 15 od rodziców i rad rodziców dzieci szkolnych i przedszkolnych, trzy z jednostek miejskich).

Wyniki analizy zostały przeanalizowane w poszczególnych grupach respondentów i załączone do niniejszego opracowania. Poniżej wyniki powtarzające się we wszystkich grupach biorących udział w badaniu.

Sukcesy i mocne strony

w obszarze infrastruktury:

- dotychczasowe inwestycje i modernizacje placówek oświatowych.

w obszarze dydaktycznym – jakości kształcenia:

- wysokie kwalifikacje nauczycieli,
- doskonalenie się nauczycieli i wykorzystywanie nowoczesnych metod pracy z uczniami,
- wysokie wyniki osiągnięte przez uczniów na egzaminach, zajęcia i praca dodatkowa z uczniami uzdolnionymi, wysokie wyniki w konkursach przedmiotowych, artystycznych i sportowych, sukcesy uczniów w konkursach o różnorodnej tematyce (szachy, kreatywność), osiągnięcia w zawodach sportowych,
- nacisk na kształtowanie umiejętności informatycznych i rozwijanie kompetencji kluczowych u dzieci,
- wprowadzenie psychologów do szkół podstawowych, opieka pedagoga na każdym etapie rozwoju, dobra opieka nad dziećmi w świetlicach szkolnych.

w obszarze rozwiązań organizacyjnych w edukacji:

- sieć szkół umożliwiającą dzieciom bliski dostęp do placówki,
- stworzenie Oświatowego Centrum Nauki i Techniki i prowadzone w nim zajęcia edukacyjne dla uczniów,
- działające sieci współpracy i wymiany doświadczeń (nauczycielskie i dyrektorskie),
- uzyskanie certyfikatów podnoszących jakość pracy szkoły np. „Szkoła promująca zdrowie”, „Akademia zdrowego przedszkolaka”, pozyskiwanie środków z Unii Europejskiej na projekty edukacyjne i innowacje, które są realizowane na lekcjach, przerwach i zajęciach pozalekcyjnych,
- klasy bilingwalne,
- realizowanie edukacji opartej na wykorzystaniu tradycji „małej ojczyzny”, współpraca ze środowiskiem lokalnym oraz instytucjami, kultywowanie tradycji regionu,
- tworzenie przestrzeni łączącej obszar działalności kulturalnej i oświatowej (otwartość na innowacyjne rozwiązania),
- uspołecznienie podmiotów szkolnych (Forum Rodziców, Rada Uczniowska),
- współpraca z organami wspierającymi proces edukacyjny.

Problemy i słabe strony

w obszarze infrastruktury:

- różne potrzeby inwestycyjne i dotyczące modernizacji (zwłaszcza dostosowanie budynków do potrzeb dzieci z niesprawnościami).

w obszarze rozwiązań organizacyjnych w edukacji:

- rosnące koszty utrzymania placówek, redukcje etatów,
- centralizacja ciekawych ofert zajęć dla dzieci i młodzieży w centrum miasta, koszty związane z dojazdem do placówek oświatowych spoza centrum miasta, np. do WCK uniemożliwiający aktywny udział w wydarzeniach,
- obawy o losy szkół (niż demograficzny, koszty utrzymania).

w obszarze dydaktycznym – jakości kształcenia:

- wypalenie zawodowe nauczycieli, obciążenie pracą w kilku placówkach, starzenie się kadry,
- zmniejszanie się motywacji nauczycieli do doskonalenia, brak narzędzi do motywowania,
- zbyt mała liczba specjalistów w placówkach, zwłaszcza etatów psychologa, logopedy,
- ograniczona oferta zajęć dodatkowych - brak zajęć wyrównawczych lub kół zainteresowań finansowanych przez miasto w okresach, gdy nie realizuje się zajęć w ramach projektów finansowanych z funduszy unijnych,
- zróżnicowane kompetencje cyfrowe uczniów i pogłębianie różnic w sprawności uczenia się i zdobywania wiedzy, problemy z systematycznym monitorowaniem nierówności edukacyjnych,
- słaba współpraca rodziców ze szkołą, brak zaangażowania części rodziców w proces edukacyjny.

w obszarze pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

- problemy wynikające ze zdalnej edukacji, samotność, osłabienie relacji, trudności komunikacyjne, utrudniona socjalizacja, problemy emocjonalne i psychiczne dzieci i młodzieży,
- uzależnienia uczniów od komputera i Internetu w trakcie nauki zdalnej,
- słaba motywacja uczniów do nauki, brak gotowości do wysiłku i samorealizacji, zmniejszająca się samodzielność i odpowiedzialność uczniów,
- duża liczba uczniów z opiniami i z orzeczeniami poradni specjalistycznych.

Szanse i kierunki

w obszarze infrastruktury:

- powstawanie nowych obiektów (sale gimnastyczne, boiska, place sensoryczne, place zabaw), termomodernizacja budynków,
- wyposażenie szkół w najwyższej jakości sprzęt, między innymi potrzebny do pracy zdalnej,
- pełniejsze wykorzystanie istniejącej bazy dydaktycznej placówek.

w obszarze dydaktycznym - jakości kształcenia:

- zwiększenie możliwości dofinansowywania zajęć dla uczniów,
- zwiększenie środków na pomoce dydaktyczne, zwłaszcza dla uczniów z dysfunkcjami,
- wdrażanie innowacji pedagogicznych,
- zdobywanie przez nauczycieli dodatkowych kwalifikacji,
- wykorzystanie potencjału nauczycieli, którzy chętnie się rozwijają, uczestniczą w doskonaleniu i wymieniają się pomysłami,
- ukierunkowanie procesu uczenia się na samodzielność i kreatywność,
- wykształcenie pokolenia wyposażonego w kompetencje kluczowe,
- przygotowanie uczniów do funkcjonowania na nowoczesnym rynku pracy.

w obszarze rozwiązań organizacyjnych w edukacji:

- zwiększenie dodatków motywacyjnych dla nauczycieli,
- odejście od tradycyjnego sposobu oceniania na rzecz oceniania kształtującego,
- tworzenie klas sportowych i bilingwalnych,
- wypromowanie oferty edukacyjnej skutkującej pozyskiwaniem uczniów.

w obszarze prozdrowotnym:

- wprowadzenie zajęć z gimnastyki korekcyjnej do szkół podstawowych,
- zbudowanie świadomości zdrowego i ekologicznego stylu życia.

Zagrożenia i obawy

w obszarze rozwiązań organizacyjnych w edukacji:

- migracja ludności, mały przyrost naturalny, postępujący niż demograficzny, możliwość zamykania szkół przez władze miasta,
- zmniejszająca się liczba oddziałów związana z łączeniem małolicznych klas,
- konkurencja szkół prywatnych,
- tendencja do przenoszenia dzieci do szkół w centrum miasta,
- problemy finansowe placówek oświatowych,
- niestabilność prawa oświatowego, brak wsparcia ze strony kuratorium,
- nadmierna biurokracja,
- zmniejszanie liczby etatów w szkołach, ucieczka nauczycieli z zawodu, brak nowych nauczycieli chętnych pracować za proponowane wynagrodzenia,
- niepewność rodziców i nauczycieli co do przyszłości placówek oświatowych,
- małe zainteresowanie społeczności lokalnej problemami szkoły.

w obszarze dydaktycznym - jakości kształcenia:

- niska motywacja uczniów do nauki i samorozwoju,
- przeładowana podstawa programowa,
- ryzyko uzyskania przez uczniów słabszych wyników egzaminów po ósmej klasie, ze względu na zdalne nauczanie.

w obszarze pomocy psychologiczno-pedagogicznej:

- wzrost liczby dzieci z różnego rodzaju problemami - wady wymowy, nadpobudliwość, autyzm, zespół Aspergera,
- nasilanie się wśród uczniów problemów psychicznych i emocjonalnych związanych z nauczaniem zdalnym.

w obszarze prozdrowotnym:

- wady postawy u dzieci spowodowane siedzącym trybem życia podczas nauki zdalnej,
- zagrożenie chorobami cywilizacyjnymi dzieci i młodzieży.

Jak wynika z analizy SWOT, według respondentów **mocną stroną jest** sieć szkół umożliwiająca dzieciom bliski dostęp do placówki, zindywidualizowane podejście do ucznia, modernizacja infrastruktury i wyposażenie placówek w pomoce do nauki m.in. do programowania i robotyki, kontynuowanie dbałości o wyniki uczniów na egzaminach kończących szkołę podstawową i przygotowanie ich do konkursów przedmiotowych, przeglądów artystycznych i zawodów sportowych oraz innych rywalizacji jak np. festiwal kreatywności czy turnieje szachowe.

Warto rozwijać kwalifikacje kadry pedagogicznej oraz przygotowanie nauczycieli do prowadzenia zajęć nowoczesnymi metodami i z wykorzystaniem TIK, a także wzmacniać pracę pedagogów szkolnych i psychologów oraz finansowanie zajęć dodatkowych dla dzieci w przedszkolach (nauka gry w szachy, rytmika, logorytmika, zajęcia taneczne, zajęcia z kreatywności, z języka angielskiego). Celowym jest także utrzymanie wysokiego zorientowania na oświatę w polityce miasta oraz wykorzystanie potencjału współpracujących instytucji i przedsiębiorców miejskich na rzecz edukacji.

Podmioty biorące udział w analizie SWOT zauważyły **możliwości** i zachęcały do promowania placówek poprzez opracowanie ciekawych i konkurencyjnych ofert w ramach budowania spójnej wizji wodzisławskiej oświaty, wskazywały na potrzebę zachęcania kadry do podejmowania nowych wyzwań i dzielenia się wiedzą (wykorzystanie platform Teams, Moodle, szkoleń online oraz webinarów), do podnoszenia kompetencji w zakresie technologii informatycznych i komunikacyjnych, doskonalenia współpracy nauczycieli i budowania nowych sieci współpracy.

W czasie dokonywania analizy przed respondentów zostały także wskazane możliwości wdrażania działań pomocowych dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, tj. z rodzin, w których relacje między członkami są trwale zaburzone i rzutują na samopoczucie psychiczne oraz fizyczne zarówno dzieci, jak i rodziców.

Respondenci zwrócili uwagę na **problemy i trudności** związane z potrzebami prac remontowo-inwestycyjnych budynków (instalacje wewnętrzne CO, elektryczne), częściowym niedostosowaniem niektórych budynków w zakresie dostępności osób ze specjalnymi potrzebami. Zwrócono też uwagę na infrastrukturę informatyczną stwarzającą problemy przy intensywnej pracy zdalnej.

W związku ze spadkiem liczby uczniów respondenci obawiają się likwidacji i łączenia szkół. Zwracają uwagę na szablone nauczanie, brak możliwości wykazania się przez uczniów własną inicjatywą. Zauważają też brak pełnego zaangażowania kadry w życie szkoły ze względu na konieczność łączenia etatów nauczycielskich, zbyt małą ilość środków przeznaczanych na doskonalenie nauczycieli i niskie płace nauczycieli. Niepokój respondentów budzi wzrastająca liczba uczniów z opiniami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, ograniczona oferta zajęć dodatkowych (brak zajęć wyrównawczych lub kół zainteresowań finansowanych przez miasto, brak

zajęć płatnych rozwijających zdolności i kół zainteresowań), a także zmęczenie nauką zdalną uczniów, nauczycieli i rodziców oraz problemy emocjonalne i wychowawcze wynikające z izolacji podczas zdalnej edukacji.

W celu sporządzenia diagnozy dyrektorzy placówek oświatowych przekazali wnioski z prowadzonego przez nich nadzoru pedagogicznego w roku szkolnym 2019/2020. Wnioski z prowadzonych ewaluacji dotyczyły głównie doskonalenia umiejętności w zakresie **działań wychowawczych i profilaktycznych**, konsekwentnego reagowania oraz współpracy w zakresie **przestrzegania przyjętych norm i zasad, współdziałania nauczycieli** w organizowaniu, realizacji i analizie procesów edukacyjnych. Wnioski z przeprowadzonych obserwacji i kontroli dotyczyły przede wszystkim **realizacji nauczania zdalnego**. W większości wskazywały, że nauczyciele systematycznie pracowali online z uczniami, udostępniając samodzielnie przygotowane materiały dydaktyczne, nagrywane filmiki i różnorodne ćwiczenia. Uczniowie otrzymywali rzetelną informację zwrotną podczas oceniania ich osiągnięć. Nauczyciele na bieżąco kontaktowali się z uczniami i rodzicami.

Problemem w czasie pracy na odległość były działania w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej (z wyjątkiem uczniów posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego). Zajęcia te nie były realizowane systematycznie. Głównym powodem takiej sytuacji był brak infrastruktury informatycznej, zarówno po stronie rodziców jak i nauczycieli.

W dalszych działaniach planowano **uwspólnianie strategii korzystania z narzędzi** do zdalnego nauczania, szkolenia obejmujące przegląd narzędzi do komunikacji zdalnej (Microsoft Teams, Zoom), obsługę narzędzi, wymianę dobrych praktyk w zakresie zdalnego nauczania i zapewnienie bezpieczeństwa uczniom w sieci, wykorzystanie w procesie edukacji narzędzi i zasobów cyfrowych, opracowanie nowych kryteriów ocen i ich wagi na czas zdalnej nauki, powiązanie oceny z zachowania z przestrzeganiem regulaminu pracy zdalnej.

Od marca 2021 roku, w ramach pracy zespołu ds. strategii, odbywały się zdalne spotkania z radnymi komisji oświaty, konsultacje projektu z partnerami lokalnymi, z przedstawicielami organizacji pozarządowych oraz z dyrektorami przedszkoli i szkół. Dyrektorzy szkół i przedszkoli skonsultowali projekt strategii z nauczycielami, uczniami starszych klas i z rodzicami swoich uczniów. Przedstawiciele poszczególnych gremiów przedstawili swoje rekomendacje osobiście (podczas konsultacji) lub za pośrednictwem dyrektorów w czerwcu 2021 roku.

Jednocześnie członkowie zespołu ds. opracowania strategii rozwoju oświaty oszacowali proponowane do analizy SWOT poszczególne aspekty działań oświatowych w kontekście ich mocnych stron i problemów oraz szans i zagrożeń. Jak wynika z opinii członków zespołu (10 osób), dobrą **podstawą (mocną stroną)** do doskonalenia działań edukacyjnych jest dotychczasowa współpraca podmiotów zaangażowanych w działania edukacyjne i podmiotów wspierających oświatę. Osiągnięcia uczniów na egzaminach ósmoklasistów, unowocześnianie procesu uczenia i uczenia się

oraz zapewnienie rozwoju kompetencji kluczowych. **Szansą** są dalsze działania na rzecz rozwoju i doskonalenia kadry nauczycielskiej, zwiększanie możliwości i dostępu do pozalekcyjnej aktywności dzieci i ich rodziców, działania służące wyrównywaniu szans oraz rozwijaniu talentów i uzdolnień uczniów oraz wprowadzanie zmian wynikających z potrzeby zdalnego nauczania. **Problemem i zagrożeniem** jest obecna infrastruktura oświatowa, jej dostępność i wykorzystanie wobec nadchodzących zmian demograficznych. Jak zagrożenie określono także problem z dostępem do edukacji przedszkolnej i zabezpieczenie realizacji obowiązku szkolnego uczniów oraz problemy pedagogiczno-psychologiczne dzieci uczęszczających do placówek oświatowych.

Obawy dyrektorów i pracowników oświaty związane z funkcjonowaniem społecznym i intelektualnym uczniów potwierdzają prowadzone przez różne instytucje i organizacje badania. We wrześniu 2020 roku Fundacja „Dajemy Dzieciom Siłę”, przy użyciu metody CAWI, przeprowadziła badania na próbie 500 respondentów w wieku 13-17 lat. Pytania dotyczyły doświadczeń z okresu od połowy marca do końca czerwca 2020 roku, kiedy to w szkołach po raz pierwszy została wprowadzona edukacja zdalna. Dodatkowo przez kilka tygodni obowiązywał zakaz wychodzenia z domu bez opieki dorosłych. Badanie miało na celu poznanie skali doświadczania przez młodzież różnego rodzaju przemocy i krzywdzenia w okresie zamknięcia szkół. Dodatkowo poruszono w nim temat **dobrostanu młodzieży**: samopoczucia, zadowolenia z życia, wsparcia społecznego oraz podejmowania zachowań autodestrukcyjnych⁶. Połowa badanych (49,8%) była w pierwszym okresie pandemii zadowolona ze swojego życia, natomiast co trzecia osoba (33,4%) oceniła je negatywnie. Respondenci byli w tym czasie zadowoleni głównie z braku konieczności chodzenia do szkoły (50,6%), większej ilości czasu na odpoczynek (49,6%) oraz braku stresu szkolnego (49,0%). To, co było dla większości badanych trudne, to brak możliwości spotkania z kolegami i koleżankami (63,2%) i konieczność siedzenia w domu (51,4%). Prawie co trzeci respondent (30,8%) uznał, że w badanym okresie jego samopoczucie pogorszyło się, co piąty (18%) stwierdził, że poprawiło się, a prawie połowa badanych (47,6%) nie zauważyła w tym czasie zmiany.

Jednocześnie eksperci zwracają uwagę na pogłębiające się zaległości edukacyjne, zwłaszcza u uczniów, którzy gorzej sobie radzą z nauką szkolną (uczniowie przestają się uczyć, gdy zaległości stają się zbyt duże). Dzieci odzwyczajają się od kontaktów, doświadczają frustracji, zagubienia, mają problemy z koncentracją i zapamiętywaniem. W dalszym ciągu brakuje poczucia bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni: dzieci obawiają się nagrań, zdjęć dla żartu, wykorzystywania potknięć i błędów.

Poza potrzebą wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dzieci i młodzieży wskazywana jest również konieczność pomocy nauczycielom i rodzicom. Nauczyciele są coraz bardziej obciążani pracą

⁶ https://fdds.pl/_Resources/Persistent/5/0/0/e/500e0774b0109a6892ce777b0d8595f528adea62/Negatywne-doswiadczenia-mlodziezy-w-trakcie-pandemii.-Raport-z-badan-ilosciowych-1.pdf

i zobowiązaniami, a niekoniecznie towarzyszy temu wsparcie ze strony państwa. Przy nauczaniu na odległość najlepiej widać, jak trudna do realizacji jest podstawa programowa. Jednocześnie nauczyciele nie radzą sobie z zakłócaniem e-lekcji, nie czują się bezpiecznie w sieci. Rodzice niepokoją się, że dzieci spędzają za dużo czasu przed ekranami komputerów, co jest konieczne, aby móc brać udział w szkolnych zajęciach, ale także ekranami tabletów czy telefonów poza lekcjami. Zaczynają dostrzegać i doceniać pracę, jaką w edukację ich dzieci wkładają na co dzień nauczyciele. Część rodziców nie radzi sobie z motywowaniem swoich dzieci do aktywnego udziału w zajęciach szkolnych, nie potrafi pomóc swoim dzieciom w nauce.

Wśród rekomendacji dotyczących pomocy psychologiczno-pedagogicznej eksperci (Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę) zwracają uwagę na:

- upowszechnienie opartych na dowodach programów profilaktycznych, skierowanych zarówno do dzieci, jak i rodziców, ze szczególnym uwzględnieniem aspektów zdrowia psychicznego,
- przejrzanie programów nauczania pod kątem zmniejszenia obciążeń dla uczniów oraz przeprowadzenie pogłębionej diagnozy przyczyn stresu związanego ze szkołą,
- rozwijanie sieci centrów pomocy dzieciom, czyli skutecznych, kompleksowych i stabilnych modeli pomocy.

Eksperti edukacyjni zaproszeni przez Katalyst Education w październiku 2020 roku opracowali pięć rekomendacji⁷ dla samorządów, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych, które chcą skutecznie zmieniać sposób działania polskich szkół na bardziej inkluzywny, nowoczesny i sprzyjający rozwojowi wszystkich uczniów. Dotyczą one:

- **budowania relacji** – wzmocnienie umiejętności komunikacyjnych, zwiększenie różnych form współpracy i pracy zespołowej, kształtowanie inteligencji społecznej,
- **wykorzystania technologii** – nauka hybrydowa, samodzielne poszukiwanie informacji przez uczniów i wykorzystywanie ich w bezpośrednich kontaktach i działaniach szkolnych,
- **rozwijania kompetencji kluczowych** – uczenie w praktycznym kontekście, wzmacnianie umiejętności uczenia się,
- **dostosowywania przestrzeni szkolnej** – aranżowanie przestrzeni sprzyjającej kontaktom bezpośrednim, spotkaniom, cichej pracy, relaksacji,
- **elastycznego podejścia do realizacji podstawy programowej** – tworzenie przez nauczycieli własnych programów nauczania w odniesieniu do realnych możliwości, potrzeb uczniów i ich rodziców. Zróżnicowanie nauki dla uczniów przygotowujących się do wykonywania zawodu i uczniów zamierzających studiować.

⁷ https://power-ed.pl/dokumenty/Rekomendacje_PowerED_2021.pdf

III. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU OŚWIATY 2022-2026

Celem działań oświatowych w Wodzisławiu Śląskim jest tworzenie **optymalnego środowiska edukacyjnego** w przedszkolach, w klasach I–III i w klasach IV–VIII szkoły podstawowej poprzez:

- stosowanie metod nauczania zwiększających **samodzielność i odpowiedzialność uczniów** za edukację i dokonywane wyboru. Umożliwienie nauczycielom korzystania w codziennej praktyce edukacyjnej z różnorodnych sposobów organizowania środowiska uczenia się i nauczania (internetowe platformy i programy edukacyjne, ekspedycje, eksperymenty, laboratoria, projekty edukacyjne);
- **kontynuowanie projektów** zwiększających kreatywność uczniów i nauczycieli, zarówno na terenie szkoły, jak i w przestrzeni miasta i w jego okolicach, współpracę z placówkami kultury, w organizacji czasu wolnego dla dzieci, młodzieży oraz ich rodziców, kreowanie postaw współodpowiedzialności za pomyślność i dobro wspólnoty;
- **wykorzystanie doświadczeń nauki zdalnej** (wdrożenie uczniów do samokształcenia) i niwelowanie dysfunkcji w tym obszarze, korzystanie z nowych technologii w procesie edukacyjnym (zagadnienie szeroko opisane jest w załączniku do dokumentu pn. „Transformacja cyfrowa systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim w latach 2022-2026”);
- organizowanie środowiska wychowawczego **uwzględniającego potrzeby i możliwości dzieci, uczniów lub grup**, a także umiejętne wykorzystywanie w pracy z dzieckiem lub uczniem informacji uzyskanych na jego temat od specjalistów, w tym psychologa, logopedy, pedagoga, lekarza oraz rodziców lub opiekunów;
- dbanie o rozwój bazy i infrastruktury oraz tworzenie **przyjaznej przestrzeni** w szkole i wokół niej (dobra szkoła wymaga nakładów finansowych). Pełne wykorzystanie sieci szkół i przedszkoli, reagowanie na zmiany i potrzeby demograficzne.

Po analizie mocnych stron, potrzeb i problemów, zebranych w wypowiedziach dyrektorów, nauczycieli, przedstawicieli instytucji oświatowych i miejskich oraz rodziców, a także w wyniku rozmów, spotkań warsztatowych i konsultacji w zespole ds. strategii, przyjęto sześć **kierunków rozwoju wodzisławskiej oświaty**:

1. **Wzmacnianie kultury szkoły opartej na kulturze uczenia się.**
2. **Tworzenie okazji do aktywności kulturalnej i sportowej dzieci i młodzieży w środowisku miasta oraz dbałości o wspólnotę.**
3. **Dążenie do zapewnienia dobrostanu i zdrowia psychicznego nauczycieli i uczniów.**
4. **Optymalizacja infrastruktury i modernizacja bazy.**
5. **Współpraca z lokalnym otoczeniem szkoły w zakresie kształcenia.**
6. **Transformacja cyfrowa szkół i przedszkoli.**

IV. KIERUNKI ROZWOJU

1. WZMACNIANIE KULTURY SZKOŁY OPARTEJ NA KULTURZE UCZENIA SIĘ

Budowanie kultury szkoły opartej na kulturze uczenia się to **nastawienie na ciągłe doskonalenie** procesów, metod i form pracy, ale także rozwój osobisty i zawodowy nauczycieli, **celebrowanie osiągnięć i zarządzanie zmianą w organizacji**. To także podejmowanie działań opartych na najlepszych przykładach dobrych praktyk i edukacyjnych trendach przyszłości. To kultura wzajemnego uczenia się, opartego na diagnozie i stosowaniu technik i procedur pozwalających na działanie i uczestniczenie w przemianach wynikających z potrzeb środowiska i trendów edukacji.

Zależy nam na szkole, w której widoczny jest uczeń i widoczny jest nauczyciel. Na kulturze uczenia się, w trakcie której dzieci doświadczają sytuacji, w których są/stają się coraz bardziej **świadome sposobów uczenia się i myślenia**, w której cenne staje się uznanie zdolności dziecka do rozumowania opartego na **doświadczeniu i eksperymentowaniu**, na uczeniu się naprawdę. Dzieci mają tysiące pytań, wciąż zastanawiają się „dlaczego?”, eksperymentują, próbują, szukają. Te naturalne cechy małych odkrywców warto i trzeba wykorzystać, stosując nowoczesne, sprzyjające kreatywności uczniów metody uczenia się. Sprawy dotyczące sportu w szkole oraz sportu szkolnego nieokreślone niniejszą strategią realizowane będą wg kierunków określonych w „Strategii rozwoju sportu w Wodzisławiu Śląskim”.

W celu realizacji kierunku ustalono następujące zadania:

- 1.1.** Wzmacnianie **sieci współpracy** i uspołecznianie podmiotów szkolnych, kontynuowanie współpracy sieci dyrektorów, sieci nauczycieli informatyki i kreatywności, sieci doradców zawodowych, działań Miejskiego Forum Rodziców, Miejskiej Rady Uczniowskiej.
- 1.2.** Kreowanie polityki kadrowej, tworzenie **systemów motywacyjnych** nauczycieli i pracowników szkoły.
- 1.3.** Szkolenia dla **liderów i koordynatorów**, tworzenie równych szans i równego dostępu do oferty edukacyjnej miasta.
- 1.4.** Wzmocnienie działań na rzecz oświaty i pozyskiwanie do nich sojuszników, stworzenie **miejskiego stowarzyszenia oświatowego**.
- 1.5.** Oparcie edukacji na modelu: **pomyśl – poczuj – działaj – sprawdź, w** tym kontynuowanie kształcenia opartego na wzmacnianiu kompetencji kluczowych uczniów, stosowania aktywizujących i pobudzających kreatywne myślenie metod i form pracy na lekcjach, realizacja projektów i praktycznej nauki w Oświatowym Centrum Nauki i Techniki, a także kontynuowanie tworzenia klas sportowych i usportowionych oraz bilingwalnych.
- 1.6.** Wzmacnianie **uczenia się przez doświadczenie**, realizowanie dni projektów w szkołach i przedszkolach, organizowanie projektów międzyszkolnych na poziomie miejskim, zwiększenie

edukacji ekspedycyjnej z wykorzystaniem możliwości i walorów środowiska lokalnego, wspieranie szkół i przedszkoli w opracowywaniu autorskich programów uwzględniających nowe trendy i wyzwania (zwłaszcza myślenie naukowe i działania oparte na dowodach).

- 1.7. Zwiększanie **samodzielności i odpowiedzialności** uczniów za swoją edukację, stopniowe budowanie nowego modelu edukacji polegającego na wprowadzeniu **oceniań kształtującego**, pomagającego uczniom stawiać sobie cele i monitorować postępy.
- 1.8. Wzmacnianie **umiejętności językowych** uczniów poprzez rozwijanie porozumiewania się zarówno w języku ojczystym, jak i w językach obcych, promowanie czytelnictwa i gwary śląskiej.
- 1.9. **Prezentacja osiągnięć** uczniów, organizacja uroczystości promujących uczniów osiągniętych sukcesy oraz opracowanie formuły prezentacji dorobku uczniów i nauczycieli na forum miasta.
- 1.10. Propagowanie **aktywności fizycznej** dzieci i młodzieży, uczenie się w ruchu i poprzez ruch, doświadczanie możliwości i usprawniania ciała i uwalniania emocji.
- 1.11. **Poszerzanie oferty edukacyjnej dla młodszych dzieci**, tworzenie warunków do ujawnienia się potencjału rozwojowego dzieci w różnych obszarach aktywności oraz respektowanie prawa dzieci do indywidualnego tempa i rytmu rozwoju, kontynuowanie zajęć z kreatywności, nauczania dwujęzycznego, zajęć rozwijających naukę kodowania i upowszechnianie nauki gry w szachy.
- 1.12. Wzmocnienie **gotowości szkolnej** dzieci przedszkolnych, wyposażenie przedszkoli w **sensoryczny** plac zabaw lub maty sensoryczne.
- 1.13. Wprowadzenie nauczania **blokowego** (międzyprzedmiotowego).
- 1.14. Wykorzystanie **świetlic szkolnych jako pracowni rozwoju**, a w nich opracowywanie i wdrażanie programów i projektów rozwijających zainteresowania naukowe, artystyczne i sportowe dzieci.
- 1.15. **Wczesne reagowanie** na niepowodzenia uczniów i organizowanie pomocy dydaktycznej dla dzieci i wychowawczej dla rodziców oraz poznawanie technik mediacyjnych, rozwiązywania konfliktów.
- 1.16. Uruchomienie programu nagród Prezydenta Miasta Wodzisławia Śląskiego za wysokie wyniki edukacyjne uczniów.

2. TWORZENIE OKAZJI DO AKTYWNOŚCI KULTURALNEJ I SPORTOWEJ DZIECI I MŁODZIEŻY W ŚRODOWISKU MIASTA ORAZ DBAŁOŚCI O WSPÓLNOTĘ

Na formy spędzania czasu wolnego dzieci i młodzieży ma wpływ wiele czynników, m.in. rozwój technik multimedialnych, media czy moda, jak np. spędzanie czasu w galeriach handlowych. Jednak bardzo istotny jest bezpośredni wpływ środowiska, w którym dzieci i młodzież wzrastają. Od proponowanej i tworzonej wraz z dziećmi, młodzieżą i ich rodzicami oferty zależy ich wrażliwość społeczna i reakcja na otoczenie w poszanowaniu tradycji i dziedzictwa najbliższej społeczności, regionu i kraju, tworzenie okazji do aktywnego działania na rzecz własnego rozwoju i na rzecz innych, możliwość kreowania i organizowania różnych formy działania w czasie pozaszkolnym, korzystanie z propozycji oferowanych przez instytucje lokalne (domy kultury, muzea i biblioteki) przeciwdziałają poczuciu wykluczenia czy marginalizowania oraz buduje poczucie współodpowiedzialności.

Szczególnie ważne, po doświadczeniach z okresu pandemii, jest ograniczanie ilości czasu spędzanego przez dzieci w pozycji siedzącej, szczególnie przy urządzeniach elektronicznych. Udowodniono, że siedzący tryb życia wpływa negatywnie na wyniki w nauce. U dzieci niewykonywujących żadnej aktywności fizycznej częściej odnotowywano otyłość, gorszą kondycję, a także krótszy czas snu. Zaleca się, by dzieci i młodzież wykonywały średnio sześćdziesiąt minut aktywności fizycznej o umiarkowanej lub wysokiej intensywności, głównie aerobowej, siedem dni w tygodniu. Ćwiczenia o dużej intensywności, a także te wzmacniające mięśnie i kości, warto wykonywać co najmniej trzy dni w tygodniu⁸. Warto zatem propagować wszystkie rodzaje ruchu na świeżym powietrzu, tworzyć okazje i zachęcać do uprawiania sportu. Dobrze by było, aby nauczyciele podczas zajęć wychowania fizycznego wzmacniali umiejętność świadomego oddychania i uczyli dzieci różnych technik relaksacji.

W celu realizacji kierunku ustalono następujące zadania:

- 2.1.** Kontynuowanie współpracy z **Muzeum w Wodzisławiu Śląskim** i korzystanie z realizowanych przez Muzeum projektów i lekcji muzealnych. Popularyzacja i upowszechnianie nauki oraz badań naukowych - uruchomienie „Strefy odkrywania, wyobraźni i aktywności SOWA”.
- 2.2.** Kontynuowanie współpracy z **Wodzisławskim Centrum Kultury** w zakresie organizacji konkursów i przeglądów dających uczniom możliwość wykazania się swoimi uzdolnieniami i talentami.
- 2.3.** Korzystanie z zasobów i projektów realizowanych przez **Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną**.

⁸ Rekomendacje Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) dot. prozdrowotnej aktywności fizycznej, 2010

- 2.4. Organizowanie praktycznych doświadczeń w uczeniu się. Rozwijanie oferty **Oświatowego Centrum Nauki i Techniki** we współpracy ze stowarzyszeniami działającymi na terenie miasta oraz przedsiębiorcami.
- 2.5. Współpraca z **Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji „Centrum”** w organizowaniu zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży.
- 2.6. Propagowanie realizacji projektów **zabaw i gier terenowych** dla uczniów.
- 2.7. Tworzenie **miejsc zielonych** w szkołach i przedszkolach.
- 2.8. Realizowanie projektów z zakresu **edukacji ekologicznej**.
- 2.9. Wspieranie uczniowskich akcji i projektów **działań społecznych**.

3. DAŻENIE DO ZAPEWNIENIA DOBROSTANU I ZDROWIA PSYCHICZNEGO NAUCZYCIELI I UCZNIÓW

Dobrostan to odczuwanie szczęścia i satysfakcji z życia, ale to też poczucie wpływu na to, co się z nami dzieje, a w odniesieniu do otoczenia poczucie satysfakcji z podejmowanych działań i poczucie kontroli nad nimi. Podczas pandemii i wynikających z niej ograniczeń samopoczucie zarówno nauczycieli jak i uczniów pogorszyło się. Nauczyciele często wspominali, że czują się jakby nigdy nie wychodzili z pracy, a uczniowie spędzali całe dni przed ekranami. Powrót do szkoły otwiera nowe perspektywy na budowanie relacji opartych na wrażliwym diagnozowaniu potrzeb dzieci i uczniów oraz mądrym, wykorzystującym dostępną fachową wiedzę, organizowaniu pracy swojej i uczniów.

Szkoła to nierzadko jedyne miejsce, gdzie dziecko ma szansę na kontakt z nowymi doświadczeniami, które poszerzają jego horyzonty i aspiracje. Ważne zatem jest angażowanie uczniów w społeczne życie szkoły i w proces kształcenia. To budowanie relacji nauczyciela z klasą i uczniów z nauczycielem. Nauczyciele, oprócz rodziców, spędzają z dziećmi najwięcej czasu w ciągu dnia. Obie te grupy obowiązuje zatem zasada „maski tlenowej”⁹. Kadra pedagogiczna i rodzice muszą najpierw sami otrzymać wsparcie, zanim będą mogli dać je swoim podopiecznym.

Nauczyciele pracują w wyjątkowo stresującym środowisku, które wymaga elastyczności, odporności, nieustannej gotowości do zmian i uczenia się. Rozmowy z nauczycielami wskazują, że czują się przeciążeni, obarczeni zbyt rozległymi obowiązkami administracyjnymi i odpowiedzialnością za edukacyjny sukces uczniów. Dbłość o zdrowie, motywację i kompetencje nauczycieli pozwoli im na poświęcenie wysokiej jakości czasu swoim uczniom, na personalizowaną

⁹ W sytuacji kryzysowej w samolocie dorosły towarzyszący dziecku zakłada maskę najpierw sobie, a dopiero potem młodszemu, bo inaczej mógłby nie być w stanie mu pomóc.

edukację i dostrzeganie zarówno talentów, jak i tego, że niektórzy są w mniej uprzywilejowanej sytuacji i wymagają pomocy w nauce.

Rodzice często nie mieli kontroli nad tym, co robią ich dzieci podczas nauki zdalnej (byli w pracy). Zauważali apatię i zniechęcenie dzieci, mieli poczucie przeciążenia dzieci nauką, często nie potrafili pomóc dzieciom w nauce. Aby wesprzeć rodziców, którzy nie mają wystarczających zasobów a ich wiedza i umiejętności są niewystarczające, należy zorganizować wsparcie i wskazać, gdzie mogą szukać pomocy.

Warto wykorzystać dobrze przygotowanych i doskonalących się pedagogów szkolnych, ich współpracę, ich znajomość środowiska uczniowskiego, potrzeb uczniów i ich rodziców oraz ich rozeznanie w możliwościach środowiska, zadbać o skoordynowanie działań placówek oświatowych oraz instytucji wspierających i pomocowych.

W celu realizacji kierunku ustalono następujące zadania:

- 3.1.** Organizowanie **wsparcia psychologicznego** dla nauczycieli polegającego na wzmocnieniu poczucia bezpieczeństwa nauczycieli przy zgłaszaniu problemów i pomoc przy ich rozwiązywaniu. Wzmacnianie umiejętności społecznych nauczycieli w pracy z uczniami i wychowankami.
- 3.2.** Realizacja programów wspierających **motywację uczniów** (szkolenia i konsultacje dla pedagogów, którzy pomogliby nauczycielom pracować nad motywacją uczniów, a z czasem nauczyliby ich stosowanych przez nich technik).
- 3.3.** Zapewnienie nauczycielom szkoleń w ramach doradztwa psychologicznego oraz szkoleń z zakresu **wczesnej interwencji psychologicznej** dla dzieci.
- 3.4.** **Koordynowanie pomocy** i wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży poprzez współpracę z Wodzisławską Placówką Wsparcia Dziennego „Dziupla”.
- 3.5.** **Wsparcie rodziców** w radzeniu sobie z trudnościami w wychowywaniu dzieci poprzez regularne spotkania ze specjalistami.
- 3.6.** Edukacja uczniów w zakresie **kompetencji społecznych**, polegająca na nabywaniu umiejętności wzmacniających inteligencję emocjonalną; tworzenie okazji do współpracy i współdziałania, praktyczne uczenie się i doświadczanie relacji podczas nauki, zabawy, zajęć artystycznych, sportowych i innych aktywności, realizowane poprzez realizowanie programów wzmacniających kompetencje społeczne dzieci i młodzieży (problemy związane z izolacją podczas pandemii), TUS (Trening Umiejętności Społecznych)¹⁰.
- 3.7.** Edukacja dzieci o **specjalnych potrzebach**, polegająca na wzmacnianiu dostępu dzieci do edukacji najbliższej miejsca zamieszkania i integracja uczniów, udzielanie pomocy i wsparcia

10 Jeden cykl- 48 godzin, dwa razy w tygodniu po 2 godziny lekcyjne (1,5 zegarowe) przez trzy miesiące.

dzieciom o specjalnych potrzebach w radzeniu sobie w edukacji szkolnej i rozwijaniu ich potencjału.

3.8. Rozwijanie oferty zajęć dodatkowych w tym **wyrównawczych i kół zainteresowań** dla dzieci o specjalnych potrzebach.

3.9. Wzmocnienie roli **logopedii** w publicznych przedszkolach.

3.10. Dostosowanie **standardów zatrudnienia** pedagogów i psychologów szkolnych oraz nauczycieli współorganizujących kształcenie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

4. OPTIMALIZACJA INFRASTRUKTURY I MODERNIZACJA BAZY

Nowoczesna edukacja wymaga nowoczesnych i wyposażonych w dobry sprzęt placówek oświatowych. Chcemy, żeby dzieci uczyły się w bezpiecznych dla nich warunkach, czystych i odnowionych pomieszczeniach wyposażonych w sprzęt umożliwiający realizację atrakcyjnych i sprzyjających rozwojowi zadań. Ważne jest, aby dzieci i młodzież miały dostęp do przedszkola/szkoły blisko miejsca zamieszkania, a także łatwy dostęp do wszelkich instytucji i działań wzmacniających edukację. Uczniowie i nauczyciele potrzebują miejsc przyjaznych i sprzyjających nawiązywaniu relacji w szkole i w jej otoczeniu, zwłaszcza teraz, po doświadczeniach zdalnego nauczania i izolacji społecznej.

W celu realizacji kierunku ustalono następujące zadania:

4.1. Wzmacnianie **dostępu dzieci do edukacji** przy utrzymaniu istniejącej sieci szkół.

4.2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży możliwości korzystania z oferty **edukacyjnej i kulturalno-sportowej w centrum miasta**.

4.3. Dostosowanie placówek do funkcjonowania w nich osób ze **szczególnymi potrzebami**.

4.4. Kontynuacja programu **termomodernizacji** placówek oświatowych (m.in. w zakresie ocieplenia budynków, wymiany c.o.).

4.5. Modernizacja **instalacji wewnętrznych** - prace modernizacyjne będą obejmowały m.in. sieci elektryczne, sieci internetowe.

4.6. Rozwój **bazy sportowej** szkół, budowa sal gimnastycznych przy SP. nr 10 i SP. nr 1 w ramach możliwości finansowych miasta.

4.7. Rozbudowa infrastruktury sportowej, zwłaszcza **lekkoatletycznej**, opracowanie miejskiego planu rozbudowy tzw. małej infrastruktury sportowej.

4.8. Kontynuowanie **doposażania** szkół i przedszkoli w sprzęt i nowoczesne pomoce dydaktyczne.

5. WSPÓŁPRACA Z LOKALNYM OTOCZENIEM SZKOŁY W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA

Nieodzownym elementem edukacji jest przygotowanie uczniów do przyszłego rynku pracy. Funkcjonowanie w nowoczesnym społeczeństwie wymaga aktywnych zachowań i umiejętności podejmowania trafnych decyzji. Wszelkiego rodzaju wybory dotyczące zdobycia wykształcenia czy kwalifikacji zawodowych wymagają coraz większej wiedzy o rynku pracy, rynku edukacyjnym i o sobie samym. W zakresie realizacji działań strategicznych edukacja wymaga umocnienia sieci powiązań i intensyfikacji współpracy między edukacją miejską a lokalnym środowiskiem firm, przedsiębiorców, rzemieślników i instytucji działających w zakresie rozwoju wsparcia gospodarczego.

W celu realizacji kierunku ustalono następujące zadania:

- 5.1. Rozszerzenie sieci współpracy doradców zawodowych o organizacje pracodawców, organizacje gospodarcze i stowarzyszenia we współpracy ze szkołami branżowymi.
- 5.2. Rozszerzenie działalności Oświatowego Centrum Nauki i Techniki poprzez udostępnienie dla klienta indywidualnego we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami.
- 5.3. Wspieranie i podejmowanie działań rozwijania przedsiębiorczości uczniów i młodzieży.
- 5.4. Uruchomienie szkolnych pracowni technicznych z uwzględnieniem budowania wśród uczniów kompetencji przyszłości z tzw. kierunków STEAM (nauka, technologia, inżynieria, sztuka oraz matematyka) z uwzględnieniem współdziałania przedsiębiorców i organizacji pracodawców.
- 5.5. Uwzględnienie transgraniczności w edukacji zawodowej uczniów.

6. TRANSFORMACJA CYFROWA SZKÓŁ I PRZEDSZKOLI

Ważnym punktem odniesienia w projektowaniu procesów zmiany są doświadczenia zmian, jakie dokonały się w szkołach w czasie pandemii COVID-19. Chociaż wymuszonej cyfryzacji oświaty i „zdalnemu nauczaniu” daleko do doskonałości, panuje dość powszechne przekonanie, iż część zmian, jakie się dokonały, będzie miała trwały charakter i nie będzie już powrotu do dawnej szkoły. Planowany proces modernizacji winien to przekonanie uwzględniać i bazować na wynikach badań lokalnych i ogólnopolskich, a także danych z monitoringu oraz audytów różnych aspektów pracy szkół, nie zaś na intuicjach i osobistych, jednostkowych doświadczeniach kadr szkolnych.

Zaproponowane w studium rekomendacje oraz mapa drogowa są silnie zakorzenione w rezultatach badania społecznego, które zostało przeprowadzone w czwartym kwartale 2020 roku

oraz czerpią z bogatej literatury naukowej na temat rozwoju edukacji w XXI wieku, szczególnie zaś diagnozującej zmiany w okresie pandemii i wnioski z tych zmian płynące.¹¹

Obszarowi powyższemu zostało poświęcone oddzielne opracowanie, które stanowi załącznik do niniejszego dokumentu pn. „Okno na świat. Transformacja cyfrowa systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim w latach 2022-2026”.

¹¹ fragment Studium „Okno na świat”. Transformacja cyfrowa systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim w latach 2022-2026 opracowane przez Stowarzyszenie „Miasta w Internecie”, 2020, które stanowi oddzielnie opracowaną część strategii.

V. WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW

1. KULTURA SZKOŁY, KULTURA UCZENIA SIĘ.

Lp.	Zadanie	Działanie	Wskaźniki	Termin	Odpowiedzialni
1.1.	Wzmacnianie sieci współpracy i uspołecznianie podmiotów szkolnych	- kontynuowanie i usprawnianie współpracy dyrektorów z komisją ds. oświaty i samorządem,	- udział przedstawicieli dyrektorów w posiedzeniach komisji oświaty, - liczba wspólnych spotkań,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
		- korelowanie oferty edukacyjnej szkół i przedszkoli,	- określenie, w założeniach do organizacji roku szkolnego, działań służących tworzeniu równych szans rozwoju dzieci we wszystkich placówkach,	2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty
		- kontynuowanie i usprawnianie współpracy dyrektorów z przedstawicielami organizacji i instytucji funkcjonujących w mieście,	- wspólne imprezy, igrzyska i uroczystości oraz inne działania służące wzmocnieniu oferty oświatowej (kalendarz wydarzeń),	2022-2026	Rada Dyrektorów
		- kontynuowanie i usprawnianie współpracy w sieci nauczycieli informatyki i nauczycieli doskonalących się w kreatywności,	- organizowanie Festiwalu Kreatywności (etap szkolny i miejski), organizowanie	2022-2026	Liderzy sieci we współpracy z dyrektorami

		<p>– prowadzenie lekcji otwartych „Kreatywne lekcje”,</p> <p>- kontynuowanie i usprawnianie współpracy w sieci doradców zawodowych,</p>	<p>Festiwalu Mechatroniki,</p> <p>- wymiana doświadczeń i uwspólnianie działań,</p> <p>- organizowanie współpracy szkół z instytucjami rynku pracy,</p>	<p>2022-2026</p> <p>2022-2026</p>	<p>i z nauczycielami</p> <p>Liderzy sieci we współpracy z dyrektorami i nauczycielami</p> <p>Koordinator sieci współpracy doradców</p>
1.2.	Kreowanie polityki kadrowej	- uzgodnienie i stworzenie nowego systemu motywacyjnego dla nauczycieli i pracowników szkoły,	<p>- wprowadzenie nowego regulaminu wynagradzania nauczycieli,</p> <p>- wypracowanie nowego regulaminu wynagradzania pracowników niepedagogicznych,</p> <p>- opracowanie karty oceny nauczyciela w zakresie dodatku motywacyjnego w oparciu o kryteria regulaminu wynagradzania,</p>	<p>2022-2023</p> <p>2022-2023</p> <p>2022-2023</p>	<p>Rada Miejska, Prezydent resortowy ds. oświaty</p> <p>Dyrektorzy placówek oświatowych</p> <p>Dyrektorzy placówek oświatowych</p>
1.3.	<p>Szkolenia dla liderów i koordynatorów.</p> <p>Tworzenie równych szans i równego dostępu do oferty edukacyjnej miasta</p>	<p>- zdiagnozowanie potrzeb szkoleniowych nauczycieli,</p> <p>- wzmocnienie wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli,</p>	<p>- opracowanie i realizowanie kalendarza szkoleń zewnętrznych dla liderów i koordynatorów,</p> <p>- uwzględnienie w systemach motywacyjnych dodatku za prowadzenie szkoleniowych</p>	<p>2022-2026</p> <p>2022-2026</p>	<p>Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rada Dyrektorów</p> <p>Dyrektorzy placówek oświatowych</p>

			rad pedagogicznych,		
1.4.	Wzmocnienie działań na rzecz oświaty i pozyskiwanie do nich sojuszników	- powołanie miejskiego stowarzyszenia oświatowego,	- opracowanie statutu i zarejestrowanie stowarzyszenia,	2022-2024	Prezydent resortowy ds. oświaty
1.5.	Oparcie edukacji na modelu: pomyśl – poczuj – działaj – sprawdź	- kontynuowanie kształcenia opartego na wzmacnianiu kompetencji kluczowych uczniów,	- realizowane w przedszkolach i szkołach projekty edukacyjne wzmacniające wybrane kompetencje kluczowe (wykaz projektów),	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
		- stosowanie aktywizujących i pobudzających kreatywne myślenie metod i form pracy na lekcjach,	- kontynuowanie doskonalenia nauczycieli w zakresie stosowania metod aktywizujących i wzmacniających samodzielność uczniów (przeszkoleni nauczyciele),	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
		- realizacja projektów i praktycznej nauki w Oświatowym Centrum Nauki i Techniki,	- wymiana doświadczeń, promowanie dobrych praktyk (uruchomienie do tego celu zakładowej edukacyjnej),	2022-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Dyrektorzy placówek oświatowych
		- realizacja projektów i praktycznej nauki w Oświatowym Centrum Nauki i Techniki,	- opracowanie i realizowanie kalendarza zajęć w Centrum dla wszystkich placówek oświatowych w mieście,	2022-2026	Dyrektor Ogniska Pracy Pozaszkolnej Rada Dyrektorów

		- kontynuowanie powoływania klas sportowych i usportowionych oraz bilingwalnych,	- klasy sportowe i bilingwalne w szkołach, w których są przynajmniej dwa oddziały klasowe na jednym poziomie edukacyjnym (liczba utworzonych klas),	2021-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty Dyrektorzy szkół
1.6.	Wzmacnianie uczenia się przez doświadczenie	- wprowadzenie dni projektów w szkołach i przedszkolach,	- opracowanie tematyki szkolnych projektów,	2022	Dyrektorzy placówek oświatowych
		- organizowanie projektów międzyszkolnych na poziomie miejskim,	- ustalenie form, organizacji i zasad realizacji szkolnych projektów,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
			- ustalenie możliwości organizacyjnych i finansowych realizacji projektów miejskich (widełki kwot), - wybór projektów z ofert szkolnych,	2022/2023	Prezydent resortowy ds. oświaty we współpracy z Radą Dyrektorów Skarbnik miasta
		- zwiększenie edukacji ekspedycyjnej z wykorzystaniem możliwości i walorów środowiska lokalnego,	- realizowanie zajęć poza klasą szkolną, wycieczki edukacyjne (liczba zajęć),	2022-2026	Dyrektorzy szkół
		- wspieranie szkół i przedszkoli w opracowywaniu autorskich programów uwzględniających nowe trendy i wyzwania, zwłaszcza myślenie naukowe i działania oparte na dowodach,	- realizowanie programów i nagradzanie autorów innowacyjnych i nowatorskich projektów,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
1.7.	Zwiększanie samodzielności	- stopniowe budowanie nowego modelu edukacji opartego o ocenianie kształtujące, pomagającego uczniom stawiać sobie cele i monitorować	- finansowanie szkoleń nauczycieli pozwalających im poznać i stopniowo wdrażać	2022-2023	Prezydent resortowy ds. oświaty

	i odpowiedzialności uczniów za swoją edukację	<p>postępy,</p> <p>- wprowadzanie zmian w statutach szkół,</p> <p>- powołanie szkolnych liderów oceniania kształtującego,</p>	<p>kolejne stopnie oceniania kształtującego,</p> <p>- warsztaty dla uczniów i rodziców wyjaśniające i przybliżające idee oceniania kształtującego (liczba spotkań i uczestników),</p> <p>- opracowanie nowych regulaminów oceniania i zmian w wewnątrzszkolnym systemie oceniania, uzyskanie akceptacji rodziców,</p> <p>- funkcjonowanie sieci wymiany doświadczeń i dobrych praktyk między nauczycielami i szkołami,</p>	<p>2022-2023</p> <p>2024-2026</p> <p>2024-2026</p>	<p>Nauczyciele i wychowawcy</p> <p>Dyrektorzy szkół</p> <p>Dyrektorzy szkół</p>
1.8.	Wzmacnianie umiejętności językowych uczniów	<p>- utworzenie w szkołach klubów mówców, w tym upowszechnianie gwary śląskiej,</p> <p>- promowanie czytelnictwa,</p> <p>- wzmacnianie umiejętności posługiwania się językami obcymi,</p> <p>- nauczanie dwujęzyczne w przedszkolach,</p>	<p>- szkoły, w których powstały kluby mówców,</p> <p>- powołanie klubów książki,</p> <p>- stworzenie miejskiego programu nauki języków obcych (liczba klas bilingwalnych, i nauczycieli</p>	<p>2022-2026</p> <p>2022/2023</p> <p>2022/2023</p>	<p>Dyrektorzy szkół</p> <p>Dyrektorzy szkół</p> <p>Prezydent resortowy ds. oświaty</p> <p>Rada Dyrektorów</p>

			języków obcych w przedszkolach),		
1.9.	Prezentacja osiągnięć uczniów	<ul style="list-style-type: none"> - angażowanie dzieci i rodziców w imprezy szkolne, przedszkolne i miejskie, - prezentacja osiągnięć uczniów, 	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja uroczystości promujących uczniów osiągających sukcesy, - opracowanie formuły prezentacji dorobku uczniów i nauczycieli (szkół) na forum miasta, w tym na platformie edukacyjnej, - przyjęcie wspólnych, wypracowanych form informowania o sukcesach i osiągnięciach uczniów, 	<p>2022-2026</p> <p>2022-2023</p> <p>2022-2023</p>	<p>Dyrektorzy placówek oświatowych</p> <p>Wydział Edukacji Urzędu Miasta</p> <p>Wydział Edukacji Urzędu Miasta</p>
1.10	Propagowanie aktywności fizycznej dzieci i młodzieży	- wzmocnienie gimnastyki i ogólnorozwojowych zajęć sportowych na bazie lekkoatletyki jako podstawowych dziedzin aktywności młodszych dzieci,	<ul style="list-style-type: none"> - organizacja sportowej olimpiady przedszkolnej (udostępnienie przedszkolakom obiektów miejskich i szkolnych na zajęcia sportowe), - uzupełnianie i doskonalenie kwalifikacji nauczycieli w prowadzeniu zajęć z gimnastyki ogólnorozwojowej (liczba nauczycieli), - przeprowadzenie konkursu 	<p>2022-2026</p> <p>2022-2023</p> <p>2022-2026</p>	<p>Prezydent resortowy ds. oświaty</p> <p>Rada Dyrektorów</p> <p>Dyrektorzy szkół</p> <p>Dyrektorzy szkół</p>

			<p>na vlogi uczniowskie propagujące uprawianie sportu,</p> <p>- wprowadzenie elementów relaksacji i świadomego oddechu na lekcjach wychowania fizycznego,</p> <p>- organizacja olimpiady sportowej lekkoatletycznej dla uczniów (w różnych kategoriach wiekowych),</p> <p>- współzawodnictwo sportowe uczniów na poziomie szkół podstawowych,</p>	<p>2022-2026</p> <p>2022-2026</p> <p>2022-2026</p>	<p>Dyrektorzy szkół</p> <p>Koordinator sportu szkolnego / MOSIR „Centrum”</p> <p>Koordinator sportu szkolnego</p>
		- tworzenie możliwości aktywnego spędzania przerw, wg możliwości kadrowych i chęci uczniów,	- realizacja i prezentacja oferty aktywnego spędzania przerw przez uczniów,	2022-2026	<p>Dyrektorzy szkół</p> <p>Wychowawcy klas</p>
		- wczesne korygowanie wad postawy podczas zajęć korekcyjno-kompensacyjnych w przedszkolach i młodszych klasach szkoły podstawowej w ramach możliwości finansowych,	- liczba zajęć,	2022-2023	Dyrektorzy placówek oświatowych
1.11	Poszerzanie oferty edukacyjnej dla młodszych dzieci	<p>- kontynuowanie zajęć z kreatywności dla przedszkolaków i młodszych dzieci,</p> <p>- dalsza realizacja projektu „Kodowanie na dywanie”,</p>	<p>- wykaz działań rozwijających kreatywność,</p> <p>- liczba placówek realizujących projekt,</p>	<p>2022-2026</p> <p>2022-2026</p>	<p>Dyrektorzy placówek oświatowych</p> <p>Dyrektorzy przedszkoli</p>

		- kontynuowanie nauki gry w szachy od 6 do 10 roku życia,	- liczba klas/grup objętych nauką,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych Klub Sportowy „Baszta”
		- wzmacnianie aktywności młodszych dzieci w przestrzeni miasta,	- plan nowych działań,	2022-2023	Rada Dyrektorów
		- zorganizowanie festiwalu kultury przedszkolnej oraz gry miejskiej dla przedszkolaków,	- zorganizowanie zadania,	2022-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta
		- częściowe wprowadzanie w klasach I-III (w miarę możliwości kadrowych i organizacyjnych) zajęć ze specjalistami (wychowanie fizyczne, muzyka, plastyka),	- wykaz zajęć prowadzonych przez specjalistów (arkusz organizacyjny),	2022-2026	Wodzisławskie Centrum Kultury Muzeum Dyrektorzy szkół
1.12.	Wzmacnianie gotowości szkolnej dzieci przedszkolnych	- wyposażenie przedszkoli w sensoryczny plac zabaw lub maty sensoryczne,	- wykaz wyposażonych placówek,	2022-2026	Dyrektorzy przedszkoli
1.13.	Wprowadzanie nauczania blokowego (międzyprzedmiotowego)	- wprowadzanie zajęć międzyprzedmiotowych dla klas 4-8 (zajęcia prowadzone przez nauczycieli z połączonych tematycznie przedmiotów lub wynikające z realizowanego projektu),	- realizacja zajęć międzyprzedmiotowych w miarę możliwości formalnych, organizacyjnych i kadrowych,	2023-2026	Dyrektorzy szkół

1.14.	Wykorzystanie świetlic szkolnych jako pracowni rozwoju	- analiza dotychczasowej oferty i rozpoznanie możliwości bazowo-kadrowych,	- przeprowadzone badanie potrzeb,	2022-2023	Dyrektorzy szkół
		- diagnoza zainteresowań i ulubionych aktywności młodszych dzieci,	- przeprowadzenie diagnozy	2022-2023	Dyrektorzy szkół
		- rozpoznanie możliwości finansowych i oferty wyposażenia świetlic,	- doposażenie świetlic szkolnych w sprzęt i pomoce dydaktyczne,	2023-2024	Prezydent miasta
		- opracowanie programów autorskich pracy świetlicy,	- opracowany plan działania,	2023-2024	Dyrektorzy szkół
1.15.	Wczesne reagowanie na niepowodzenia uczniów	- organizowanie pomocy dydaktycznej dla dzieci i wychowawczej dla rodziców,	- wykaz zajęć dodatkowego wsparcia,	2022-2026	Dyrektorzy szkół
		- organizowanie, w ramach godzin nauczycielskich, wsparcia emocjonalnego dla dzieci, poznawanie technik mediacyjnych, rozwiązywania konfliktów,	- przygotowanie merytoryczne nauczycieli,	2022-2026	Dyrektorzy szkół
1.16.	Uruchomienie programu nagród prezydenta miasta	- utworzenie funduszu nagród Prezydenta Miasta Wodzisławia Śląskiego dla uczniów szkół za ich osiągnięcia edukacyjne,	- przydzielone nagrody prezydenta miasta,	2023-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty

2. AKTYWNOŚĆ KULTURALNA I SPORTOWA DZIECI I MŁODZIEŻY W ŚRODOWISKU MIASTA ORAZ DZIAŁANIA NA RZECZ WSPÓLNOTY

Lp.	Zadanie	Działanie	Wskaźniki	Termin	Odpowiedzialni
2.1.	Kontynuowanie współpracy z Muzeum w Wodzisławiu Śląskim i korzystanie z realizowanych przez muzeum projektów	- prowadzenie lekcji muzealnych dla starszych dzieci przedszkolnych i uczniów wodzisławskich szkół (od klasy pierwszej do ósmej),	- programu cyklu lekcji muzealnych, - liczba grup/klas biorących udział w lekcjach muzealnych,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych Dyrektor Muzeum
		- wykorzystanie zasobów centrum „Strefy odkrywania, wyobraźni i aktywności SOWA”,	- liczba uczniów korzystających z centrum „SOWA”,	2022-2026	Dyrektor Muzeum Dyrektorzy placówek oświatowych
		- organizacja nocy w Muzeum lub podobnych wydarzeń, z programem dostosowanym do poszczególnych grup wiekowych,	- liczba uczniów i rodziców biorących udział w wydarzeniach,	2022-2026	Dyrektor Muzeum Dyrektorzy placówek oświatowych
2.2.	Kontynuowanie współpracy z Wodzisławskim Centrum Kultury w zakresie organizacji konkursów i przeglądów dających uczniom możliwość wykazania się swoimi uzdolnieniami i talentami	- wsparcie projektów, przeglądów i konkursów artystycznych adresowanych do dzieci i młodzieży	- udział uczniów,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
		- wzmocnienie działań koordynatorów WCK z każdą miejską placówką oświatową,	- spotkania koordynatorów,	2022-2026	Koordynatorzy WCK ds. współpracy

		- kontynuowanie projektu Edukacji Filmowej Nowe Horyzonty,	- liczba uczniów, - liczba emisji,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
		- udział nauczycieli w dedykowanych im warsztatach szkoleniowych,	- liczba nauczycieli,	2022-2026	Dyrektorzy szkół Dyrektorzy placówek oświatowych
2.3.	Korzystanie z zasobów i projektów realizowanych przez Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną	- wzmacnianie zamiłowania do czytania i doskonalenie umiejętności związanych z czytelnictwem, - propagowanie recenzji książek opracowywanych przez dzieci i młodzież,	- nowe inicjatywy (np. dyskusyjne kluby książkowe), - ustalenie forum prezentacji uczniowskich recenzji i ich popularyzowania,	2022-2026 2022/2023	Dyrektorzy szkół Dyrektorzy szkół
2.4.	Organizowanie praktycznych doświadczeń w uczeniu się	- opracowanie projektów i pozyskiwanie środków na funkcjonowanie Oświatowego Centrum Nauki i Techniki dla uczniów szkół i placówek oświatowych,	- opracowane i zrealizowane pozalekcyjne projekty wykorzystujące zasoby Oświatowego Centrum Nauki i Techniki; - zorganizowane cykle zajęć dla wszystkich uczniów wodzisławskich szkół, - cykliczne pikniki naukowe (festyny	2022-2026 2022-2026 2022-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wydział Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miasta Dyrektor OPP Dyrektor OPP

			naukowe) organizowane w Centrum i w poszczególnych placówkach edukacyjnych,		Dyrektorzy placówek oświatowych
2.5.	Współpraca z Miejskim Ośrodkiem Sportu i Rekreacji w organizowaniu zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży	- organizacja cyklicznych zawodów wpisanych w regulamin współzawodnictwa sportowego, - współpraca na poziomie organizacji zawodów z szkolnym koordynatorem sportowym,	- udział uczniów w zawodach, - podsumowanie współzawodnictwa sportowego,	2022-2026 2022-2026	Dyrektor MOSiR Koordynator sportu szkolnego Dyrektor MOSiR Koordynator sportu szkolnego
2.6.	Propagowanie realizacji projektów zabaw i gier terenowych uczniów	- aktywizujące uczniów realizowanie podstawy programowej z wykorzystaniem przestrzeni wokół placówki,	- opracowane scenariusze lekcji i zajęć z wykorzystaniem zabaw i gier terenowych,	2022-2023	Dyrektorzy szkół
2.7.	Tworzenie miejsc zielonych w szkołach i przedszkolach	- opracowanie harmonogramu doposażania placówek w zielone sale lekcyjne, tory przeszkód, ogródki przyszkolne,	- liczba uruchomionych pracowni, sal, ogródków,	2022-2026	Dyrektorzy szkół
2.8.	Realizowanie projektów z zakresu edukacji ekologicznej	- realizowanie projektów uwzględniających m.in. program niskiej emisji, niskiej retencji, globalnego ocieplenia, recyklingu, zdrowego odżywiania itp.,	- wdrożone projekty, - raporty z efektów działań,	2022-2026	Rada Dyrektorów Dyrektorzy placówek oświatowych
2.9.	Wspieranie uczniowskich akcji i projektów działań społecznych	- propagowanie wolontariatu w działaniach na rzecz wspólnoty i ochrony środowiska,	- udział w działaniach społecznych uczniów – liczba uczestników,	2022-2026	Dyrektorzy szkół Pedagogzy szkolni

		- organizowanie konkursów wiedzy o mieście w formie miejskiej gry terenowej,	- liczba uczestników,	2022-2026	CAS Miejskie Centrum Wolontariatu Dyrektorzy szkół Dyrektorzy miejskich jednostek
--	--	--	-----------------------	-----------	--

3. DOBROSTAN I ZDROWIE PSYCHICZNE

Lp.	Zadanie	Działania	Wskaźniki	Termin	Odpowiedzialni
3.1.	Organizowanie wsparcia psychologicznego dla nauczycieli	- wzmacnianie umiejętności rozwiązywania problemów pedagogicznych, - zorganizowanie super wizji dla sieci pedagogów i psychologów z zewnętrznym konsultantem/doradcą/coachem;	- zdiagnozowanie potrzeb dyrektorów i nauczycieli, - szkolenia dla nauczycieli, - konsultacje pedagogów i psychologów dla nauczycieli,	2022-2026 2022-2024 2022-2023	Rada Dyrektorów WPWD „Dziupła” Dyrektorzy szkół Wydział Edukacji Urzędu Miasta Dyrektorzy szkół Dyrektor Dziupła

3.2.	Realizacja programów wspierających motywację uczniów	- doskonalenie umiejętności pedagogów szkolnych w zakresie motywowania uczniów,	- organizowanie i finansowanie szkoleń dla pedagogów,	2022-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Dyrektorzy szkół
		- opracowanie programów doskonalenia umiejętności motywowania uczniów przez nauczycieli i wychowawców,	- realizowanie programów w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli,	2022-2026	Dyrektorzy szkół
3.3.	Zapewnienie nauczycielom doradztwa psychologicznego oraz odpowiednich szkoleń z zakresu wczesnej interwencji psychologicznej dla dzieci	- usprawnienie możliwości szybkiej interwencji i pełnej informacji o możliwych formach pomocy,	- plan doskonalenia,	2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty
		- zorganizowanie dla pedagogów szkolnych szkoleń i specjalistycznej pomocy (psychiatria dziecięca, wady postawy, zaburzenia odżywiania),	- przeszkoleni nauczyciele (dwóch, trzech w każdej placówce) w zakresie interwencji kryzysowej,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
			- konsultacje pedagogów dla nauczycieli,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
3.4.	Koordynowanie działań związanych z pomocą i wsparciem psychologicznym dzieci i młodzieży	- powołanie miejskiego koordynatora wsparcia dzieci i ich rodziców,	- liczba uczniów objętych wsparciem,	2022/2023	Prezydent resortowy ds. oświaty
		- współpraca z WPWD „Dziupła” i innymi jednostkami w zakresie pomocy psychologicznej,		2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
3.5.	Wsparcie rodziców w radzeniu sobie z trudnościami w wychowaniu dzieci	- organizowanie prelekcji, spotkań warsztatowych realizowanych przez specjalistów,	- diagnoza potrzeb rodziców i ofert szkoleniowych na rynku,	2022-2022	Dyrektorzy szkół

			- liczba rodziców objętych spotkania ze specjalistami,	2022-2026	Dyrektorzy szkół
			- badanie ankietowe rodziców po szkoleniach,	2022-2026	Dyrektorzy szkół
3.6.	Edukacja w zakresie kompetencji społecznych	- realizowanie programów wzmacniających kompetencje społeczne dzieci i młodzieży (problemy związane z izolacją podczas pandemii), TUS (Trening Umiejętności Społecznych) ¹² ,	- wdrożone programy we wszystkich szkołach; - liczba dzieci/uczniów objętych programami,	2022 2022-2023	Dyrektorzy szkół Dyrektorzy szkół
3.7.	Edukacja dzieci o specjalnych potrzebach	- przeszkolenie nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych (zarówno w zakresie uczenia się, jak i zachowania),	- liczba nauczycieli objętych doskonaleniem,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
3.8	Rozwijanie oferty zajęć dodatkowych w tym wyrównawczych i kół zainteresowań dla dzieci o specjalnych potrzebach	- zdiagnozowanie potrzeb (na podstawie opinii i orzeczenia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej) – ewidencja rodzaju pomocy,	- liczba przydzielonych godzin wsparcia,	2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty Dyrektorzy placówek oświatowych

12 Jeden cykl- 48 godzin, dwa razy w tygodniu po 2 godziny lekcyjne (1,5 zegarowe) przez trzy miesiące.

3.9.	Wzmocnienie roli logopedii w przedszkolach publicznych	- ustalenie nowych limitów zatrudnienia etatów logopedy w przedszkolach,	- liczba dzieci objętych pomocą logopedyczną,	2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty Dyrektorzy placówek oświatowych
3.10.	Dostosowanie standardów zatrudnienia pedagogów i psychologów szkolnych	- ustalenie nowych limitów zatrudnienia pedagogów i psychologów szkolnych,	- liczba dzieci objętych pomocą pedagoga, psychologa,	2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty

4. OPTIMALIZACJA INFRAKTRUKTURY I MODERNIZACJA BAZY

Lp.	Zadanie	Działania	Wskaźniki / rezultaty	Termin	Odpowiedzialni
4.1.	Wzmacnianie dostępu dzieci do edukacji przy utrzymaniu istniejącej sieci szkół	- dostosowanie sieci szkół i przedszkoli do potrzeb edukacyjnych,	- optymalizacja zasobów budynków oświatowych,	2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty
		- zwiększanie liczby miejsc w przedszkolach,	- nowe miejsca w publicznych przedszkolach,	2022-2023	Prezydent resortowy ds. oświaty
		- budowa nowego przedszkola (po analizie potrzeb),	- nowopowstałe sale przedszkolne,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
		- analiza obwodów szkół podstawowych,	- nowopowstałe obiekty przedszkolne,	2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty
			- wprowadzone zmiany w obwodach szkół,	2022/2023	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Rada Miejska
4.2.	Zapewnienie dzieciom i młodzieży możliwości korzystania z oferty edukacyjnej i kulturalno-sportowej w centrum miasta	- zakup autobusu szkolnego do dyspozycji dyrektorów szkół,	- liczba uczniów korzystających z przewozu,	2022-2025	Prezydent resortowy ds. oświaty
			- miesięczny monitoring przejazdów,	2023-2026	Skarbnik miasta Dyrektorzy szkół
			- zwiększenie udziału dzieci i młodzieży w korzystaniu z oferty edukacyjnej	2022-2026	Dyrektorzy szkół

			miasta,		
4.3.	Dostosowanie placówek do funkcjonowania w nich osób ze szczególnymi potrzebami	- analiza potrzeb placówek i możliwości finansowych miasta, - wykonanie zadań inwestycyjnych w zakresie dostosowania placówek,	- dostosowane budynki,	2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty
4.4.	Kontynuacja programu termomodernizacji placówek oświatowych	- analiza potrzeb placówek w zakresie termomodernizacji, - modernizacja instalacji centralnego ogrzewania, - docieplenie budynków,	- wykonane termomodernizacje,	2022-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wydział Inwestycji Urzędu Miasta Dyrektorzy placówek oświatowych
4.5.	Modernizacja instalacji wewnętrznych	- analiza potrzeb placówek w zakresie modernizacji instalacji, - realizacja wg przyjętego harmonogramu modernizacji instalacji wewnętrznych,	- wykonane modernizacje,	2022-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Dyrektorzy placówek oświatowych
4.6	Rozwój bazy sportowej szkół	- budowa sal gimnastycznych przy SP. nr 1 i SP. nr 10,	- liczba nowych obiektów,	2023-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty Wydział Inwestycji Urzędu Miasta
4.7.	Rozbudowa infrastruktury sportowej, zwłaszcza lekkoatletycznej	- sporządzenie planu rozbudowy małej infrastruktury sportowej (bieżnie, skocznie itp.), - realizacja rozbudowy wg planu i możliwości finansowych	- plan rozbudowy, - liczba oddanych obiektów;	2022-2023 2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty Dyrektorzy szkół Dyrektorzy szkół

4.8.	Kontynuowanie doposażania szkół i przedszkoli w sprzęt i nowoczesne pomoce dydaktyczne	<ul style="list-style-type: none"> - pracownie językowe, przedmiotowe, komputerowe, - tablice interaktywne, monitory, dywany interaktywne, biofeedback, - zorganizowanie szkolnych miejsc/sal relaksu i rekreacji (meble, urządzenia), 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba oddanych do użytku nowych pracowni, - liczba klasopracowni wyposażonych w tablice interaktywne, - liczba nowych miejsc rekreacji w placówkach, 	2022-2026	<p>Prezydent resortowy ds. oświaty</p> <p>Dyrektorzy placówek oświatowych</p> <p>Dyrektorzy placówek oświatowych</p>
------	---	---	---	-----------	--

5. WSPÓŁPRACA Z LOKALNYM OTOCZENIEM SZKOŁY W ZAKRESIE KSZTAŁCENIA

Lp.	Zadanie	Działania	Wskaźniki / rezultaty	Termin	Odpowiedzialni
5.1.	Rozszerzenie sieci współpracy doradców zawodowych o organizacje pracodawców, organizacje gospodarcze i stowarzyszenia we współpracy ze szkołami branżowymi	- włączenie w sieć współpracy doradców zawodowych jednostek/podmiotów/przedsiębiorców w tym: Cech Rzemieślników i Innych Przedsiębiorców w Wodzisławiu Śląskim, Izba Gospodarcza w Wodzisławiu Śląskim, Śląskie Porozumienie Gospodarcze,	- liczba spotkań zespołu z udziałem podmiotów, - wypracowane nowe pomysły inicjatywy,	2022-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta
		- realizacja cyklu spotkań dla rodziców uwzględniających kształcenie branżowe i możliwości rynku pracy,	- liczba spotkań dla rodziców,	2022-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych Organizacje samorządu gospodarczego oraz stowarzyszenia przedsiębiorców Powiat Wodzisławski
		- wypracowanie narzędzi dla nauczycieli pozwalających na realizację doradztwa zawodowego na każdym etapie edukacyjnym,	- opracowane narzędzia,	2022-2026	Wydział Edukacji Koordynator doradztwa zawodowego
		- powołanie koordynatora ds. współpracy z lokalnym otoczeniem,	- powierzenie zadań,	2022	Prezydent resortowy

					ds. oświaty
5.2.	Rozszerzenie działalności Oświatowego Centrum Nauki i Techniki poprzez udostępnienie dla mieszkańców we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami	- powołanie stowarzyszenia lub innej formy organizacyjnej zwiększającej możliwości działania OCNiT,	- powołana organizacja lub zmiana organizacyjna OPP, - zaangażowani przedsiębiorcy,	2023-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty Dyrektor OPP
		- uruchomienie zajęć dla dorosłych,	- liczba zajęć,	2023-2026	Dyrektor OPP
		- realizacja programów edukacyjnych ze środków zewnętrznych wykorzystujących potencjał OCNiT,	- zrealizowane programy,	2023-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wydział Funduszy Zewnętrznych Urzędu Miasta Dyrektor OPP
5.3.	Wspieranie i podejmowanie działań rozwijania przedsiębiorczości uczniów i młodzieży	- realizacja programów w zakresie przedsiębiorczości,	- zrealizowane programy,	2022-2026	Dyrektorzy szkół
5.4.	Uruchomienie szkolnych pracowni technicznych z uwzględnieniem budowania wśród uczniów kompetencji przyszłości	- budowa pracowni technicznych przy każdej szkole,	- liczba pracowni,	2022-2026	Dyrektorzy szkół
		- popularyzacji tradycyjnego rzemiosła, - aktywizacja pracodawcy jako osoby wspomagającej pracę w pracowniach,	- liczba godzin zajęć w pracowniach technicznych z udziałem przedsiębiorców/rzemieślników,	2022-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Dyrektorzy szkół
		- konkurs na wyrób rzemieślniczy wykonany przez uczniów,	- przeprowadzenie konkursu,	2022/2023	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Cech Rzemieślników Izba Gospodarcza

5.5.	Uwzględnienie transgraniczności w edukacji zawodowej uczniów	- realizacja programów transgranicznych polsko-czeskich w zakresie kompetencji zawodowych,	- zrealizowane programy,	2022-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty Dyrektorzy placówek oświatowych
------	--	--	--------------------------	-----------	--

6. TRANSFORMACJA CYFROWA SZKÓŁ I PRZEDSZKOLI

Wyodrębnione zadania do realizacji poza wskazanymi w dokumencie „Transformacja cyfrowa systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim w latach 2021-2026”:

Lp.	Zadanie	Termin	Odpowiedzialni
1.	Sieci LAN w każdej szkole.	2024-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
2.	Przeprowadzenie festiwalu robotów przy współpracy z OPP.	2022-2026	Dyrektor OPP Koordynator programowania
3.	Kontynuacja projektowania i druku 3D - zakup drukarek 3D, przeprowadzenie szkoleń dla nauczycieli lub prowadzenie warsztatów dla uczniów.	2022-2026	Dyrektorzy szkół
4.	Programowanie od przedszkola - każde przedszkole ma zaprzyjaźnioną szkołę, uczniowie ze szkoły odwiedzają dzieci i prezentują im pracę z robotami.	2023-2026	Dyrektorzy placówek oświatowych
5.	Zorganizowanie festiwalu lub konkursu z lego dla dzieci i młodzieży „Wodzisławski LEGO MASTERS”.	2023	Dyrektorzy szkół Koordynator

			programowania
6.	Cyfryzacja bibliotek szkolnych.	2022-2024	Dyrektorzy szkół
7.	Wprowadzenie elektronicznych czytników do przedszkoli - czas pobytu dziecka.	2022	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Dyrektorzy placówek oświatowych
8.	Dziennik elektroniczny w przedszkolach.	2022	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Dyrektorzy placówek oświatowych
9.	Doposażenie oddziałów przedszkolnych w monitory interaktywne.	2022-2025	Dyrektorzy placówek oświatowych
10.	Dostęp do szybkiego, sprawnego Internetu w budynkach przedszkolnych.	2023-2026	Prezydent resortowy ds. oświaty Dyrektorzy placówek oświatowych
11.	Multimedialna tablica informacyjna w każdej szkole.	2023-2025	Dyrektorzy szkół
12.	Wdrożenie elektronicznego przekazywania dokumentacji pomiędzy placówkami oświatowymi a Urzędem Miasta.	2022-2023	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wydział Informatyki Urzędu Miasta Dyrektorzy placówek oświatowych
13.	Utworzenie informatycznej bazy danych sprzętu w szkołach po inwentaryzacji do dyspozycji Wydziału Informatyki Urzędu Miasta.	2022	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wydział Informatyki Urzędu Miasta Dyrektorzy placówek oświatowych

14.	Utworzenie mobilnych pracowni informatycznych wykorzystywanych na innych przedmiotach. Szafy z komputerami, które można przemieszczać.	2022-2024	Dyrektorzy szkół
15.	Konkurs filmowy dla przedszkolaków, konkursy z algorytmiki dla przedszkolaków.	2023	Dyrektorzy placówek oświatowych
16.	Wprowadzenie dofinansowania dla zdolnych uczniów - zdobywanie certyfikatów np. ECDL lub innych tak, aby uczniowie po szkole podstawowej mieli już liczące się osiągnięcie u pracodawców.	2026	Prezydent resortowy ds. oświaty Dyrektorzy szkół
17.	Przeszkolenie wszystkich nauczycieli i uczniów w zakresie bezpieczeństwa w Internecie i praw autorskich (muzyka, filmy, grafika komputerowa, portale społecznościowe).	2023-2025	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Dyrektorzy placówek oświatowych
18.	Uzyskanie certyfikatów szkoły w chmurze przez wszystkie szkoły w Wodzisławiu Śląskim.	2022-2023	Dyrektorzy szkół
19.	Utworzenie wspólnych baz dokumentów, dobrych praktyk, zasobów sieciowych do dyspozycji uzgodnionych grup nauczycieli i uczniów.	2022-2026	Wydział Edukacji Urzędu Miasta Dyrektorzy placówek oświatowych
20.	Wprowadzenie mLegitymacji.	2022-2023	Dyrektorzy szkół
21.	Oprogramowanie do inwentaryzacji (z możliwością wydruku kodów paskowych lub QR i czytnikiem) dla szkół i przedszkoli.	2023-2024	Dyrektorzy placówek oświatowych
22.	Interaktywna podłoga dla uczniów klas I-III i w przedszkolach.	2022-2024	Dyrektorzy placówek oświatowych
23.	Robotyka w każdej klasie edukacji wczesnoszkolnej dla każdego ucznia.	2023	Dyrektorzy szkół

VI. MONITOROWANIE I EWALUACJA DZIAŁAŃ

Wprowadzenie kultury jakości wymaga ciągłej analizy tego, czy robimy odpowiednie rzeczy, czy to, co robimy, robimy dobrze, czy to, co robimy, ma zgodę innych i angażuje ich w działaniu. Zapewnienie jakości podejmowanych działań, opisanych w Strategii rozwoju oświaty miasta Wodzisławia Śląskiego, to **gromadzenie i analizowanie informacji** o organizacji i efektach pracy szkół oraz **monitorowanie** realizacji strategicznych kierunków lokalnej polityki oświatowej. Zbieranie danych z różnych źródeł **zgodnie z opisanymi wskaźnikami** i różne formy ewaluacji, spójne z przyjętymi **kryteriami oceny**, pozwolą na sprawdzanie postępu, szybkie reagowanie na pojawiające się problemy oraz ich rozwiązywanie i doskonalenie podejmowanych rozwiązań.

Danymi do monitorowania będą między innymi:

- dane o osiągnięciach dydaktycznych uczniów (wyniki egzaminów zewnętrznych, liczba laureatów i finalistów konkursów i olimpiad),
- opracowane w wyniku przeprowadzonych diagnoz i realizowane plany i projekty zmian edukacyjnych,
- liczba dyrektorów, nauczycieli i innych pracowników korzystających z różnych form doskonalenia,
- liczba i rodzaj realizowanych projektów i innowacji,
- liczba i koszt inwestycji.

Po zakończeniu projektu celem ewaluacji będzie:

- 1. Identyfikacja procesów uruchomionych w placówkach oświatowych w wyniku realizacji strategii.**
- 2. Ocena wzrostu profesjonalizmu nauczycieli i innych pracowników.**
- 3. Doskonalenie procesu edukacyjnego w placówkach oświatowych.**

Zespół ds. strategii przyjął cztery kryteria ewaluacji:

- **Skuteczność** realizacji przyjętych rozwiązań w unowocześnianiu oferty edukacyjnej placówek oświatowych,
- **Dostępność** do zasobów materialnych i niematerialnych sprzyjających realizacji strategii,
- **Różnorodność** podejmowanych działań sprzyjających realizacji strategii, w zależności od potrzeb i możliwości placówek,
- **Kreatywność i innowacyjność** rozwiązań z wykorzystaniem potencjału, pasji i zainteresowań uczniów i nauczycieli.

Proponowane w ewaluacji strategii pytania badawcze:

1. Identyfikacja procesów uruchomionych w placówkach oświatowych w wyniku realizacji strategii:

- Jaki jest/był odbiór strategii?
- Jakie zmiany nastąpiły w placówkach w wyniku realizacji strategii?
- W jakim stopniu strategia wpłynęła na unowocześnienie procesu edukacyjnego?
- Jakie bariery pojawiły się w realizacji strategii?

2. Ocena wzrostu profesjonalizmu nauczycieli i innych pracowników:

- Jak postrzegana jest praca oraz kompetencje nauczycieli i pracowników szkoły?
- Jakie wsparcie otrzymali nauczyciele?
- Jakie umiejętności, ważne dla procesu rozwoju, uzyskali uczniowie i nauczyciele?

3. Doskonalenie procesu edukacyjnego w placówkach oświatowych:

- Jak postrzegany jest proces edukacyjny w szkole z perspektywy czasu realizacji strategii? Jakie zmiany wynikały z realizacji strategii?
- Jakie były ograniczenia w pracy placówek?
- Co z perspektywy badanych należy zmienić w edukacji w Wodzisławiu Śląskim?

Realizacja strategii powinna być poddana ewaluacji na zakończenie projektu (ewaluacja konkludująca). Jej wyniki będą podstawą do ustalania strategii rozwoju oświaty na kolejne lata. Warto również, przeprowadzać ewaluację na zakończenie każdego roku jej realizacji (ewaluacja formacyjna), co pozwoli na bieżącą analizę i wprowadzanie ewentualnych zmian lub modyfikacji.

Okno na świat

Transformacja cyfrowa systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim w latach 2022-2026

Na podstawie opracowania:

Autor: Krzysztof Głomb

© Stowarzyszenie „Miasta w Internecie”, 2021

SPIS TREŚCI

3 I. PROLOG

5 II. MODERNIZACJA OŚWIATY JAKO CZYNNIK ROZWOJU MIASTA

8 III. NOWA KULTURA SZKOŁY JAKO EFEKT ZAKORZENIENIA EFEKTÓW
TRANSFORMACJI CYFROWEJ

11 IV. AKTYWIZUJĄCA DYDAKTYKA W ŚRODOWISKU CYFROWYM

19 V. KOMPETENCJE METODYCZNO-CYFROWE NAUCZYCIELI

26 VI. DOBROSTAN I HIGIENA CYFROWA

32 VII. KOMPETENCJE UCZNIĄ W DOBIE PRZEMYSŁU 4.0
I DYSRUPCJI CYFROWEJ

36 VIII. ORGANIZACJA PROCESÓW ZMIAN: MIĘDZY NIECHĘCIĄ A POTRZEBĄ

48 IX. CYFROWE ŚRODOWISKO SZKOLNE

55 X. MAPA DROGOWA TRANSFORMACJI CYFROWEJ OŚWIATY
W WODZISŁAWIU ŚLĄSKI

62 XI. LITERATURA

I.

PROLOG

Niniejsze studium powstało z inicjatywy samorządowych władz Wodzisławia Śląskiego w ramach prac nad strategią rozwoju oświaty miasta w perspektywie 2026 roku. Refleksję nad tym kluczowym dla rozwoju miasta dokumentem programowym podjęto w szczególnym czasie: dobie pandemii COVID-19, która przewartościowała tradycyjną koncepcję szkoły odziedziczoną po XX wieku, a także silnie wpłynęła na zmianę rozumienia miejsca i roli narzędzi i zasobów cyfrowych w szkolnej dydaktyce i organizacji pracy.

Celem studium jest przedstawienie kształtu transformacji cyfrowej systemu oświaty Wodzisławia Śląskiego. Rozumiana w kontekście współczesnych zmian cywilizacyjnych i kulturowych oznacza ona złożoną i kompleksową modernizację procesów uczenia (się) i pracy szkół, bazującą na efektywnym włączeniu narzędzi i zasobów cyfrowych do aktywności szkoły na polach dydaktyczno-metodycznym, kompetencyjnym, dobrostanu, organizacyjnym i infrastrukturalnym. Jej istotą nie jest - wbrew dosłownej interpretacji – odwzorowanie dotychczasowych „analogowych” form i treści edukacji szkolnej w przestrzeni cyfrowej - „cyfryzacja edukacji”. Przeciwnie - jej efektem będzie nowa kultura nauczania, uczenia się, pracy i organizacji szkół, silnie powiązana z przemianami cywilizacyjnymi jakie dokonują się wokół nich w trzeciej dekadzie XXI wieku.

Nieświadomość tych istotnych różnic definicyjnych jest często źródłem nieporozumień i dezorientacji w środowiskach szkolnych. Utrudnia i utrudniać będzie procesy zmian koniecznych dla nadania systemowi oświaty w Wodzisławiu Śląskim wyrazistych cech nowoczesności i efektywności w kontekście „czwartej rewolucji przemysłowej” i rozwoju dysruptywnych technologii cyfrowych. Wymagać będzie zatem upowszechnienia wiedzy o ich naturze i przebiegu pośród dyrektorów i nauczycieli oraz pracy nad ich postawami – kluczowym czynnikiem krytycznym procesów zmiany. Niezbędne okażą się kampania informacyjna i szkolenia obejmujące całość kadry szkolnej.

Ważnym punktem odniesienia w projektowaniu procesów zmiany są doświadczenia zmian, jakie dokonały się w szkołach w czasie pandemii COVID-19. Chociaż wymuszonej cyfryzacji oświaty i „zdalnemu nauczaniu” daleko od doskonałości, panuje dość powszechne przekonanie, iż część zmian, jakie się dokonały, będzie miała trwały charakter i *nie będzie już powrotu do dawnej szkoły*. Planowany proces modernizacji winien to przekonanie uwzględniać i bazować na wynikach badań lokalnych i ogólnopolskich, a także danych z monitoringu oraz audytów różnych aspektów pracy szkół, nie zaś na intuicjach i osobistych, jednostkowych doświadczeniach kadr szkolnych.

Zaproponowane w studium rekomendacje oraz mapa drogowa są silnie zakorzenione w rezultatach badania społecznego, które zostało przeprowadzone w IV kwartale 2020 roku¹ oraz czerpią z bogatej literatury naukowej na temat rozwoju edukacji w XXI wieku, szczególnie zaś diagnozującej zmiany w okresie pandemii i wnioski z tych zmian płynące.

Zaplanowane procesy modernizacyjne wymagać będą zmian w organizacji systemu oświaty i pracy szkół, w których skutecznej realizacji kluczową rolę odgrywać będą władze samorządowe i dyrektorzy szkół. Transformacja cyfrowa to proces inwestycji w rozwój miasta, konieczne będzie zatem zaplanowanie w budżecie miasta dodatkowych środków finansowych związanych z proponowanymi zmianami na okres minimum 3 lat.

¹ Stowarzyszenie „Miasta w Internecie”, *Transformacja cyfrowa systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim. Wyniki ankiety diagnostycznej*, Tamów, grudzień 2020 r.

II.

MODERNIZACJA OŚWIATY JAKO CZYNNIK ROZWOJU MIASTA

Trzecia dekada XXI wieku to czas dużej dynamiki zmian i pojawiania się nowych problemów rozwojowych w skali nie obserwowanej od połowy poprzedniego stulecia. Na globalne dylematy związane ze zmianami klimatycznymi, pogłębiającymi się nierównościami społecznymi, starzeniem się społeczeństw europejskich i rozwojem technologii cyfrowych, nakłada się społeczny i gospodarczy stres pandemii COVID-19, o skutkach niemożliwych dziś do oszacowania. Co istotne, ten światowy wymiar problemów znajduje silny wyraz w wyzwaniach na poziomie lokalnym. Właściwe odpowiedzi na nie w najbliższych latach zadecydują o jakości życia mieszkańców i dynamice rozwoju społeczno-gospodarczego miast i gmin wiejskich w perspektywie wielu dziesięcioleci. Kluczową rolę w tym procesie odgrywa edukacja, tak formalna (szkolna i na poziomie wyższym), jak i okołozyciowa (kształcenie ustawiczne).

Współczesność oznacza życie w środowisku dynamicznych, skokowych zmian wpływających w sferze technologii na większość aktywności społecznych oraz gospodarczych. Opisane w warstwie społecznej i kulturowej przez Zygmunta Baumana jako „płynna nowoczesność”, w sferze technologicznej i gospodarczej stanowią one, zdaniem badaczy, wyraz cyfrowej dysrupcji – grupy procesów tyle kreatywnych i innowacyjnych, co destruktywnych wobec tradycyjnych modeli organizacyjnych i rozwiązań technicznych.

O ile czasy transformacji cyfrowej końca XX wieku cechował wciąż zakorzeniony w paradygmatach mijającego stulecia stopniowy i synergiczny rozwój technologii cyfrowych oraz obsługiwanych przez nie usług czy procesów, „o tyle - zdaniem autorów studium „Kompetencje przyszłości w czasach cyfrowej dysrupcji” - *dysrupcja wiąże się z ogromnym, sięgającym niekiedy fundamentów naszych działań - więc mającym charakter nieciągłości - wpływem zaawansowanych technologii na tradycyjne rozwiązania, praktyki, czy aktywności. Nieciągłość rozwoju określana jako dysrupcja zmienia naszą kulturę, kwestionuje uznawane od lat wartości, wpływa na rynki handlu, tworzy nowe, nieznane dotąd kanały komunikacji - słowem rewolucjonizuje nasze otoczenie cywilizacyjne*”.

Najbliższe lata postawią przedsiębiorców i liderów politycznych, także lokalnych społeczności, przed kolejnymi wyzwaniami wynikającymi z rozwoju nowych, dysrupcyjnych w swojej naturze technologii: uczenia maszynowego i sztucznej inteligencji (*Artificial Intelligence, AI*), chmury obliczeniowej, technologii immersyjnych, blockchain, druku 3D, big data, przemysłowego Internetu rzeczy czy komputerów kwantowych. Jak twierdzą eksperci rodzi to nowe potrzeby kompetencyjne, których zaspokojenie przy deficycie wysokospecjalistycznej kadry nie będzie możliwe bez rozwijania przez władze publiczne nowoczesnie zaprojektowanych programów edukacji oraz silnego zaangażowania się przedsiębiorców.

Zarówno w wymiarze globalnym, jak i lokalnym, powodzenie planów realizacji polityki rozwoju gospodarczego będzie silnie warunkowane właściwym zrozumieniem charakteru procesów przemian w sferze cyfrowej i stworzeniem warunków dla wprzęgnięcia ich w procesy rozwojowe tak na polu gospodarczym, jak i społecznym, w tym w dziedzinie edukacji. Przemiany te określane są mianem transformacji cyfrowej.

Skuteczna realizacja złożonych, innowacyjnych i dysruptywnych w swym charakterze procesów transformacji cyfrowej wymaga wykorzystania wysokiego potencjału kapitału ludzkiego: wiedzy, umiejętności i proaktywnych postaw w zakresie wykorzystania rozwiązań cyfrowych w procesach modernizacyjnych zarówno na poziomie krajowym, jak i lokalnym, np. w usługach publicznych, zapewnieniu bezpieczeństwa czy ochronie zdrowia. Uruchomienie kapitału ludzkiego i społecznego adekwatnego do wyzwań, przed którymi stoimy, stało się także warunkiem *sine qua non* przemian XX-wiecznego modelu produkcji w kierunku Przemysłu 4.0. W klasyfikacji „bogactwa” zaproponowanej w 1995 roku przez Bank Światowy w raporcie *Monitoring Environmental Progress* tylko 20% globalnego bogactwa przypada na kapitał naturalny, 16% na kapitał gospodarczy, a aż 64% na kapitał ludzki. W swej klasycznej pracy z 1964 roku G.S. Becker zdefiniował wydatki na edukację, szkolenia, opiekę zdrowotną, itp. jako bezpośrednie inwestycje w kapitał ludzki. Takiego prymatu tego ostatniego wśród czynników rozwojowych często w Polsce nie doceniamy, koncentrując się na kapitale gospodarczym. Wyzwania trzeciej dekady XXI wieku powinny skłaniać władze publiczne do wyciągnięcia wniosków z tych ustaleń.

Zdolność państw do zapewnienia takiego kapitału silnie odróżnia kraje wysoko rozwinięte od rozwijających się. Konkurencja między krajami zaawansowanego rozwoju odbywa się nie na poziomie technologii (do których wszyscy mają podobny dostęp), lecz właśnie na polu talentów i kompetencji.

Analogicznie: wysoki poziom edukacji na poziomie lokalnym jako czynnik rozwoju kapitału ludzkiego decyduje o dynamice rozwoju gospodarczego miast i gmin. Dbałość o jego zapewnienie wpływa zatem nie tylko indywidualny rozwój członków społeczności lokalnej, co tradycyjnie stanowi podstawowe uzasadnienie inwestycji w edukację, lecz przekłada się bezpośrednio na lokalny wzrost gospodarczy, konkurencyjność miast i gmin wiejskich, a także na ograniczenie nierówności w dochodach ludności.

Planowany proces transformacji cyfrowej systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim należy definiować i zaplanować jako inwestycję o podstawowym znaczeniu dla rozwoju miasta w dobie „czwartej rewolucji przemysłowej”, podnoszącą poziom jego konkurencyjności i atrakcyjności (także inwestycyjnej).

Transformacja cyfrowa szkoły jest procesem złożonym. Jej podstawowe wymiary modernizacyjne obejmują:

- ▶ **dydaktykę** - zmiany w metodach nauczania przez nauczycieli, ukierunkowane na aktywizację uczniów, podniesienie poziomu interakcji między nimi a nauczycielami oraz między uczniami, indywidualizację/personalizację nauczania i jego odmiejszczenie, a także wprowadzanie do bieżącej pracy szkoły modelu STEAM (*Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics*)².
- ▶ **kompetencyjne** – podniesienie poziomu kompetencji metodyczno-cyfrowych nauczycieli oraz wprowadzanie do szkolnej praktyki dydaktycznej nauczania Kompetencji 4.0, na które składają się cyfrowe kompetencje techniczne, umiejętności inter- i intrapersonalne, umiejętności medialne oraz postawy proaktywne wobec pracy w środowisku cyfrowym. Ich nabycie przygotowuje uczniów do pracy w Przemysle 4.0 oraz z wykorzystaniem zaawansowanych technologii cyfrowych.
- ▶ **dobrostan ucznia i nauczycieli** – zapewnienie stałej i otwartej na bieżące potrzeby ucznia opieki psychologicznej i pedagogicznej; edukacja w zakresie bezpieczeństwa i higieny cyfrowej oraz wprowadzenie organizacji pracy szkoły sprzyjającej realizacji indywidualnych potrzeb nauczycieli.
- ▶ **organizację** – dokonanie zmian w pracy szkoły pozwalających na dokonanie innowacji dydaktycznych, a także odpowiadających na potrzeby zapewnienia dobrostanu nauczycieli i uczniów. Zmiany te obejmować powinny m.in. powołanie „szkolnego lidera cyfryzacji” – osoby koordynującej procesy transformacji cyfrowej w szkole, a także zapewnienie pełnej komunikacji elektronicznej między wszystkimi członkami społeczności szkolnej oraz między szkołą a organem prowadzącym, (m.in. polegających na wdrożeniu aplikacji wspomagających zarządzanie szkołą, czy zapewniających monitoring jej przestrzeni). Zmiany dotyczyć winny także dostosowania przestrzeni szkoły do potrzeb dydaktyki aktywizującej ucznia oraz zapewnienia komfortu przebywania w szkole.
- ▶ **cyfrową infrastrukturę techniczną** – modernizacja urządzeń cyfrowych, cyfrowych pomocy edukacyjnych oraz oprogramowania, a także zwiększenie ich liczby w stopniu adekwatnym do indywidualnych potrzeb uczniów; zapewnienie nauczycielom służbowych laptopów wraz z oprogramowaniem; stała aktualizacja oprogramowania edukacyjnego i biurowego oraz do zarządzania szkołą; budowa sieci wewnętrznej w szkole; zakup licencji do korzystania z cyfrowych platform edukacyjnych oraz zapewnienie bezpieczeństwa cyfrowego w szkole.

² https://pl.wikipedia.org/wiki/Nauka,_technologia,_in%C5%BCynieria_i_matematyka

III.

NOWA KULTURA SZKOŁY JAKO EFEKT ZAKORZENIENIA EFEKTÓW TRANSFORMACJI CYFROWEJ

Współcześnie rozumiana transformacja cyfrowa oświaty jest procesem modernizacyjnym obszarów aktywności szkoły wskazanych w rozdziale II. Jej złożoność w praktycznym wymiarze wymaga od liderów, ale i uczestników procesu, wielozdziedzinowej wiedzy i umiejętności. A także gotowości do konsekwentnego przeprowadzania zmian charakteryzujących proaktywne postawy wobec świata cyfrowego.

Takie rozumienie tego wielowątkowego procesu nie jest jednak w polskiej oświacie powszechne. Dominuje w nim utożsamianie transformacji cyfrowej z modernizacją sprzętu cyfrowego lub zakupem nowego oraz zapewnieniem dostępu do Internetu. W wymiarze dydaktycznym zaś dołączanie do tradycyjnych form i metod nauczania działań zastępujących dotąd stosowane pomoce szkolne i naukowe (np. wymiana tradycyjnych tablic szkolnych na monitory multimedialne, czy map w pracowniach geograficznych lub historycznych na ich obrazy wyświetlane na tablicy interaktywnej).

Podobny obraz transformacji cyfrowej szkół zarysowali w przeważającej większości nauczyciele i dyrektorzy szkół z Wodzisławia Śląskiego – uczestnicy wywiadów pogłębionych przeprowadzonych w ramach badania uwarunkowań transformacji cyfrowej zrealizowanego z końcem 2020 roku przez Stowarzyszenie „Miasta w Internecie”³. W odpowiedziach na pytanie o modernizacyjne zmiany niezbędne do przeprowadzenia w ciągu najbliższych 3 lat jednoznacznie wskazywali oni głównie na konieczność zakupu sprzętu oraz poprawę jakości dostępu do Internetu. Zaś kluczową zmianę w szkole upatrywali w cyfryzacji analogowych procesów, zachodzących aktualnie w placówkach, nie zaś w zmianach jakościowych.

Przemiany w szkole kojarzą się z reformami oświaty, szczególnie zaś z ocenianą dość powszechnie negatywnie reformą roku 2017. Niechęć do dokonywania istotnych zmian skutkuje stroniem od formalnego planowania rozwoju szkoły, nawet w krótkiej 3-4 letniej perspektywie. Wszyscy dyrektorzy szkół - respondenci wywiadów - potwierdzili, iż nie planują systematycznych działań np. w zakresie upowszechniania dydaktyki aktywizującej i rozwoju cyfrowego środowiska uczenia (się) z wyprzedzeniem większym niż jeden rok szkolny. Szczególnie w roku 2020 ich działania miały reaktywny charakter w odpowiedzi na decyzje rządowe.

W ramach badania przeprowadzono 13 wywiadów pogłębionych z nauczycielami i 6 z dyrektorami różnych szkół podstawowych. Dodatkowo w wywiadzie fokusowym uczestniczyło 11 reprezentantów różnych placówek. Wszystkie osoby zostały wytypowane przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego.

Podjęcie prób opracowywania takich planów może zatem napotkać na rezerwę, a nawet opór nauczycieli i dyrektorów, motywowany dodatkowo nieobliczalnością sytuacji pandemii COVID-19, w której decyzje dotyczące trybu pracy szkół w środowiskach lokalnych zapadają w rządzie, bez udziału środowisk oświatowych. Dodatkowym czynnikiem hamującym decyzje o planowaniu transformacji cyfrowej szkoły okazuje się zmęczenie „zdalnym nauczaniem” online i związane z nim przekonanie o znacznym postępie, jaki na tym polu dokonał się w 2020 roku.

Tymczasem doświadczenia szkół, w których w ostatnich latach zaszły strategiczne zmiany modernizacyjne wskazują na konieczność zarządzania takim procesem z wykorzystaniem planu (programu), zaakceptowanego przez grono pedagogiczne, obejmującego wszystkie wymiary transformacji: dydaktykę, kompetencje, organizację, dobrostan kadry i uczniów oraz infrastrukturę⁴.

Lider w szkole to nauczyciel, który wraca do mnie z odpowiedziami na moje pytania, a nie jak większość nauczycieli przychodzi z pytaniami

(z wypowiedzi
dyrektora szkoły)

Stosunek dyrektorów i nauczycieli do modernizacyjnej transformacji cyfrowej – zdaniem uczestników wywiadów - jest zróżnicowany. W każdej ze szkół podstawowych występuje rozwarstwienie na: zespół „liderów zmiany” (15-30% nauczycieli), dominującą liczebnie grupę osób o labilnych poglądach, podążających za wskazaniem dyrektora (40-50%) oraz grupę

„hamulcowych” (10-20%), pozbawionych wiary w skuteczność nowych metod i narzędzi dydaktycznych.

Dyrektorzy szkół podstawowych w Wodzisławiu wskazali w badaniu na deficyt form i metod motywowania nauczycieli do włączenia się w zmiany i na konieczność znajdowania zindywidualizowanego podejścia do każdego z pracowników. Najbardziej popularnymi formami motywowania stosowanymi przez nich na co dzień są: przyznanie dodatku motywacyjnego, pochwała podczas spotkań rady pedagogicznej i dofinansowanie atrakcyjnych szkoleń lub studiów podyplomowych.

⁴ Np. Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 6 im. Jana Pawła II we Wrześni i Szkoła Podstawowa nr 3 im. Feliksa Szoldrskiego w Nowym Tomyszu.

1. Podstawowe znaczenie dla powodzenia transformacji cyfrowej szkół w Wodzisławiu Śląskim ma upowszechnienie i uświadomienie przez dyrektorów i nauczycieli jej nowoczesnej definicji jako zaplanowanego, przeprowadzanego stopniowo procesu jakościowej modernizacji, realizowanej na polach: dydaktyki, nabywania kompetencji niezbędnych do życia i pracy w pierwszej połowie XXI wieku oraz systemowych zmian organizacyjnych. Procesu zachodzącego przy tym w środowisku cyfrowym przenikającym wszystkie aspekty działalności szkoły przy czynnym udziale wszystkich pracowników placówki, w wyniku którego zakorzenia się w szkole nowa kultura uczenia (się). A następnie przepracowanie tej definicji w praktyce.

2. Jednostką zmiany jest cała szkoła. Transformacja cyfrowa dotyczyć musi wszystkich jej pracowników. Efekty działań samych „liderów zmiany” w wymiarze całości szkoły, choć spektakularne, są limitowane i na ogół nie zakorzeniają się w placówkach, generując podziały środowiskowe. Kluczowe znaczenie ma zatem znalezienie odpowiednich, zindywidualizowanych metod i form motywowania oraz inspirowania pracowników nieprzekonanych do zmian do włączenia się w procesy zmiany.

3. Transformacja cyfrowa szkoły winna być procesem zaprogramowanym, mierzalnym i realizowanym według planu przyjętego przez społeczność szkolną. Punktem wyjścia do realizacji planu powinien stać się wstępny audyt metodyczno-organizacyjny.

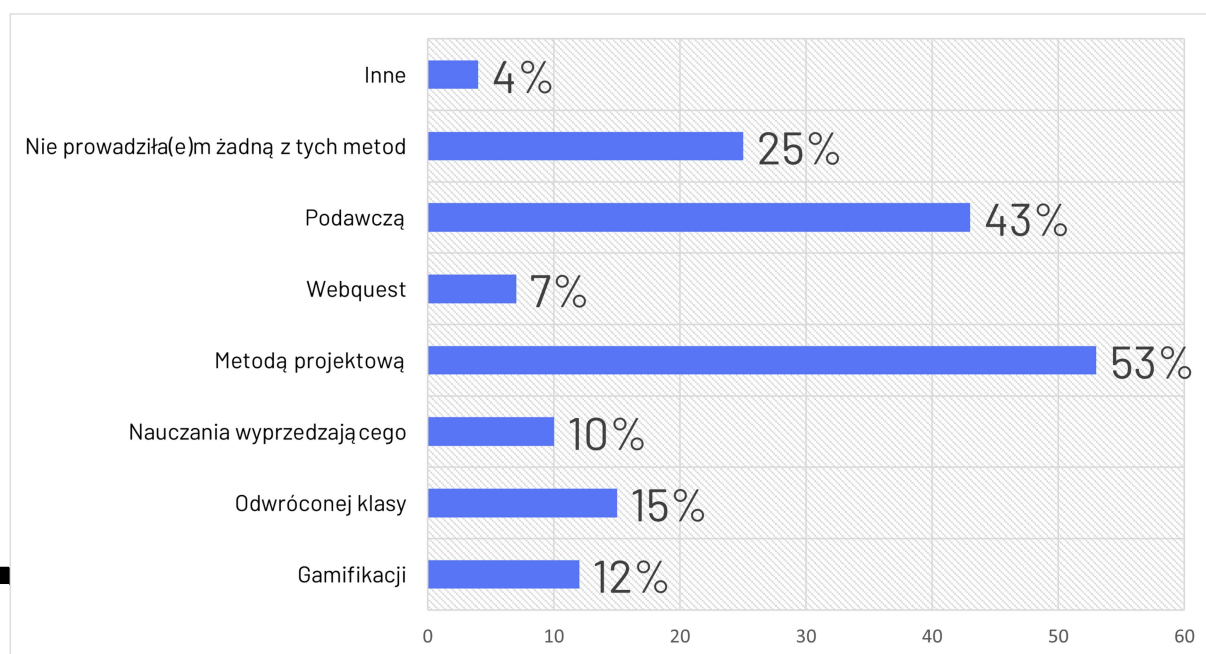
4. Skuteczność transformacji cyfrowej szkoły w dużej mierze zależy od proaktywnej postawy jej dyrektora, jego umiejętności przywództwa oraz wiedzy na temat procesów zmiany, a także od nauczycieli - „liderów zmiany”.

IV.

NOWA KULTURA SZKOŁY JAKO EFEKT ZAKORZENIENIA EFEKTÓW TRANSFORMACJI CYFROWEJ

Obraz aktywności dydaktycznej nauczycieli szkół podstawowych w Wodzisławiu Śląskim zarysowujący się z analizy wyników badania ankietowego (wzięło w nim udział blisko 84% kadry) oraz wywiadów pogłębionych jest złożony i w pewnych aspektach niespójny. Z pewnością jednak można stwierdzić, iż w roku 2020 pandemia COVID-19 wywołała w szkołach znaczący przełom i urozmaicenie narzędzi dydaktycznych oraz pogłębienie wiedzy nauczycieli i uczniów o cyfrowych zasobach edukacyjnych.

Najbardziej popularnymi metodami nauczania w roku 2020 spośród respondentów badania były: metoda projektowa, wykorzystywana przez ponad połowę nauczycieli (53 proc.) oraz podawcza – wykład (43 proc.).

Wykres 1. Metody nauczania stosowane przez nauczycieli szkół w Wodzisławiu Śląskim od początku 2020 roku

Jedna czwarta nauczycieli zadeklarowała, iż nie prowadziła w 2020 roku (a zatem w znaczącej części roku w okresie pandemii COVID-19) lekcji żadną ze wskazanych w ankiecie podstawowych, najbardziej popularnych metod dydaktycznych.

Wydaje się również wskazanie metody projektu jako najbardziej popularnej, także w porównaniu z metodą podawczą (wykład informacyjny, pogadanka, opowiadanie):

- ▶ praca w grupach stanowi niezbędny element lekcji prowadzonych metodą projektową. Tymczasem ponad połowa nauczycieli objętych badaniem (52 proc.) zadeklarowała, iż w ciągu ostatnich dwóch lat nie zrealizowała online żadnej lekcji, w trakcie której klasa dzielona była na grupy robocze. Zaledwie 5 proc. respondentów badania dokonywała takich podziałów często (1 proc.) i bardzo często (4 proc.). Stoi to w sprzeczności z odsetkiem nauczycieli korzystających z metody projektu.
- ▶ ze względu na złożoność merytoryczną i organizacyjną tak wysoka popularność tej metody nie znajduje potwierdzenia we współczesnych badaniach krajowych.
- ▶ wywiady pogłębione wskazują dodatkowo na mylenie przez nauczycieli metody projektowej z pracą w grupach podczas lekcji prowadzonej, co do zasady frontalnie - metodą podawczą, a polegającej na realizacji przez uczniów zadań przekazanych przez nauczyciela.

Nie można prowadzić całości lekcji metodami aktywizującymi. Trzeba wprowadzić w lekcje wykładem, na to potrzeba 20 minut, a pozostały czas można wykorzystać na pracę w grupie, burzę mózgów czy inne aktywne formy pracy ucznia.

(z wypowiedzi nauczycielki)

Nauczyciele potwierdzili w badaniu, że w codziennej praktyce nauczania dominuje model lekcji wyniesiony z tradycyjnego, stacjonarnego nauczania: wykład uzupełniony burzami mózgów, pracą w grupie, metodą kapeluszy de Bono, metodą kuli śnieżnej czy dramy. Pojedynczy nauczyciele zadeklarowali wykorzystanie podczas lekcji formy „escape room”.

W trakcie wywiadów pogłębionych żaden z respondentów nie potwierdził korzystania z klasycznych metod aktywizujących: odwróconej klasy, webquestu i gamifikacji, chociaż w badaniu pracę z zastosowaniem tych metod potwierdziło odpowiednio:

15%, 7% i 12% respondentów.

Najbardziej popularną, a dla większości nauczycieli jedyną wykorzystywaną w dydaktyce cyfrową aplikacją jest YouTube. Skorzystało z niej od początku 2020 roku aż 77% respondentów. Co czwarty respondent badania korzystał w tym czasie z Quizizz (25%) i Learning Apps (24%), zaś co piąty z Kahoot (22%) i Quizlet (20%). Nieznacznym zainteresowaniem nauczycieli cieszył się generator kodów QR (14 proc.). Jeszcze mniejszym – Sway (3%), Plickers (2%) i Answergarden (1%). 6 procent ankietowanych w tym czasie nie posługiwało się żadną z cyfrowych aplikacji edukacyjnych.

Obok wskazanych w badaniu respondenci badania korzystali z aplikacji: Genially (13 respondentów, 0,4%), Padlet (6), Canva (5), Testportal (4), Wardwall (2), MyEnglishLab (1), OneNote (1), Scratch (1), Liblink (1), Liteable (1) oraz programów szachowych (1). Podczas wywiadów pogłębionych część nauczycieli identyfikowała dodatkowe bezpłatne aplikacje edukacyjne, z których korzystają: Nearpod, Memory, eDuelo, Matzoo, Geogebra, WordWorld, EduSense, a także PisuPisu i Pi-stacja. Do testów stosowane są także Microsoft Forms. Korzystanie z płatnych platform edukacyjnych potwierdziła tylko grupa anglistów.

Główną przyczyną niekorzystania z silnie interaktywnych metod aktywizujących ucznia – zdaniem respondentów wywiadów pogłębionych – są przeładowane podstawy programowe przedmiotów w relacji do czasu lekcji pozostającego do dyspozycji nauczyciela. Są oni przekonani, że dzięki metodzie podającej uczniowie lepiej zapoznają się z materiałem i dokonają notatek w zeszytach ułatwiających powtórkę i przygotowanie do testów, sprawdzianów i egzaminów. Natomiast metody aktywizujące, niedostarczające uczniom wprost wymaganego w podstawie programowej pakietu informacji, stwarzają ryzyko pominięcia wymaganych treści programowych lub opóźnień w jego przyswojeniu, a także wprowadzenia „chaosu” w uporządkowany, tradycyjny model lekcji.

Przeszkodami w stosowaniu metod aktywizujących są także przyzwyczajenie nauczycieli do tradycyjnych metod, zawodność i okresowo niewystarczająca jakość dostępu do Internetu oraz awarie i niedostatki sprzętowe, dezorganizujące przebieg lekcji i demobilizujące uczniów.

Chciałabym prowadzić lekcje metodami aktywizującymi, ale nie mam na to czasu. Podstawy programowe są zbyt obszerne, a my jesteśmy rozliczani z ich przerobienia. W czasie pandemii musiałam raportować w tej sprawie zarówno w e-dzienniku, jak i odrębnie na specjalnym formularzu.
(z wypowiedzi nauczycielki)

Nauczyciele mają przypadłość wykładowcy uniwersyteckiego. Chcą mówić i chcą być słuchani.
(z wypowiedzi nauczycielki)

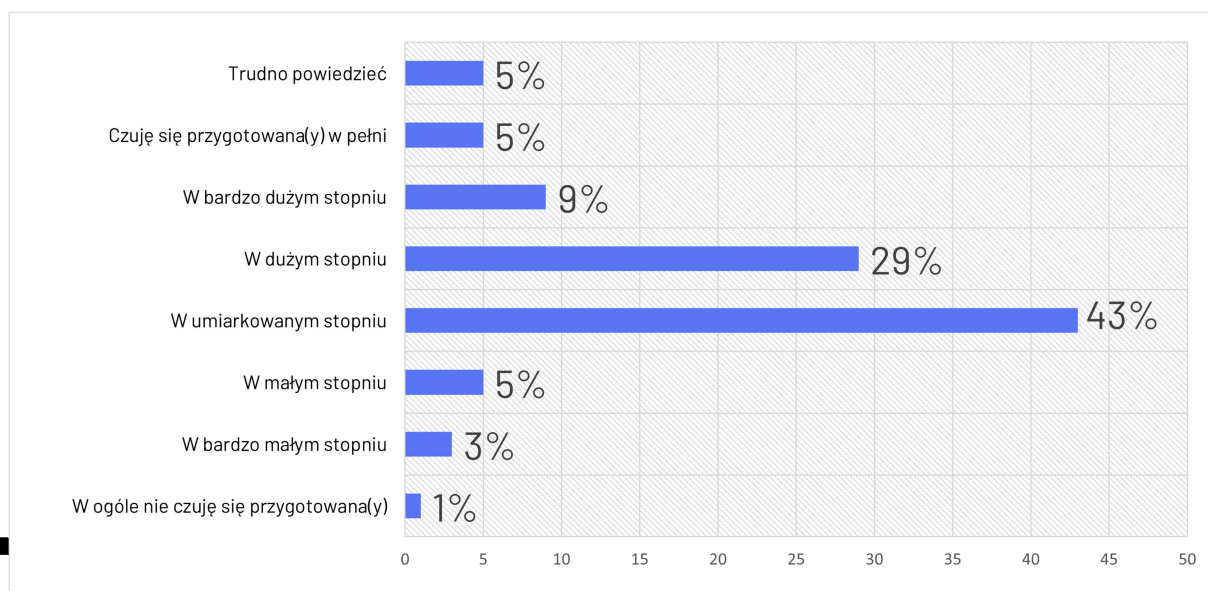
Z obserwacji w czasie pandemii wydaje się wynikać, że wśród nauczycieli wzrosły i upowszechniły się użytkowe kompetencje cyfrowe – pandemia wymusiła komunikację elektroniczną i korzystanie z platform wideokonferencyjnych. Nawet ci nastawieni sceptycznie wobec narzędzi cyfrowych nabyli szereg umiejętności i pozyskali wiedzę o dostępnych bezpłatnie cyfrowych zasobach edukacyjnych.

Dlatego też zdecydowana większość uczestników wywiadów pogłębionych oraz dyskusji stwierdziła, że kompetencje metodyczne i cyfrowe nauczycieli są wysokie. Podkreślała to także osoba kierująca siecią samokształceniową nauczycieli informatyki. Badania ankietowe wykazały, że połowę (52%) ankietowanych nauczycieli cechuje niesatysfakcjonujący poziom wiedzy na tematy cyfrowe, zarówno w badanych aspektach kompetencji cyfrowych, jak i infrastruktury cyfrowej szkoły. Wskazuje to na ciągłą potrzebę rozwijania umiejętności i kompetencji nauczycieli, których poziom jest coraz wyższy.

Oceniając poziom przygotowania do prowadzenia lekcji z uczniami z wykorzystaniem pełnego zaplecza cyfrowego: aplikacji, urządzeń, platform edukacyjnych mniej niż połowa (43%)

respondentów badania stwierdziła bowiem, iż jest przygotowania tylko w „umiarkowanym stopniu”. Dodatkowo 5% badanych czuło się przygotowanymi w „małym stopniu”, 3% w „bardzo małym stopniu” oraz 1% nauczycieli czuło się „w ogóle” nieprzygotowanym.

Z kolei tylko 5% oceniło, iż są przygotowani „w pełni”, blisko jedna trzecia (29%) – „w dużym stopniu”, zaś 9% w „bardzo dużym stopniu” (wykres 2).

Wykres 2. Stopień przygotowania nauczycieli do prowadzenia lekcji z uczniami z wykorzystaniem pełnego zaplecza cyfrowego: aplikacji, urządzeń, platform edukacyjnych

Samoocena kompetencji cyfrowych nauczycieli zależy od ich wieku. W grupie respondentów powyżej 50 lat aż 54% osób czuje się przygotowana w stopniu „umiarkowanym”, zaś w stopniu „małym” 7%, a w „bardzo małym stopniu” – już 5%. Tylko 1 procent nauczycieli z tej grupy wiekowej czuje się w pełni przygotowany. Natomiast w pełni przygotowanymi do pracy czuje się 7% nauczycieli w wieku poniżej 50 roku życia.

Blisko dwie trzecie nauczycieli – uczestników badania zadeklarowało potrzebę wzięcia udziału w szkoleniach z korzystania w dydaktyce z platform edukacyjnych oraz treści i aplikacji cyfrowych (13% – zdecydowanie tak, 51% – raczej tak). Co piąty respondent „raczej nie” potrzebuje szkoleń. Zaś 14% nie ma zdania na ten temat.

W grupie wiekowej 50+ aż 78% nauczycieli deklaruje potrzebę udziału w szkoleniach (63% – raczej tak, 15% – zdecydowanie tak). Tylko 8 procent takich szkoleń nie potrzebuje.

Dziewięciu na dziesięciu nauczycieli ze szkół Wodzisławia Śląskiego (87%) zadeklarowało potrzebę udziału w szkoleniach z prowadzenia lekcji w środowisku platform wideokonferencyjnych, dwie trzecie (66%) – z obsługi wielofunkcyjnych platform edukacyjnych, podobny odsetek (62%) z nagrywania, montowania, udźwiękowienia i publikowania filmów edukacyjnych. Mniejszym (37%) zainteresowaniem respondentów cieszą się także szkolenia z aplikacji wspomagających organizację przebiegu lekcji. Ledwie dwóch respondentów badania, odpowiadając na to pytanie, uznało, iż nie potrzebuje żadnych szkoleń ze wskazanej tematyki.

Według respondentów wywiadów pogłębionych najważniejszymi czynnikami różnicującymi intensywność korzystania z ww. metod oraz z narzędzi i zasobów cyfrowych są wiek nauczyciela oraz rodzaj nauczanego przedmiotu.

Co do zasady im starszy nauczyciel, tym mniej chętnie stosuje podczas lekcji niefrontalne metody nauczania. Tymczasem 57% nauczycieli szkół w Wodzisławiu Śląskim – uczestniczących w badaniu - posiada doświadczenie 20 lat pracy, zaś co czwarty z nich (26 proc.) legitymuje się stażem pracy większym niż 30 lat.

Decydujące znaczenie przy podejmowaniu decyzji o niekorzystaniu z narzędzi cyfrowych oraz metod aktywizujących mają postawy nauczycieli, a dopiero w drugiej kolejności poczucie niewystarczających umiejętności. W wielu sytuacjach przyczyną jest strach przed nowością powodujący stres przed kamerą, poczucie dyskomfortu i obawa przed utratą wizerunku w przypadku pomyłki. Nauczyciele obawiają się także hejtu w mediach społecznościowych. Część, zwłaszcza starszych nauczycieli, nie korzysta z cyfrowego środowiska nauczania mimo ukończenia odpowiednich kursów.

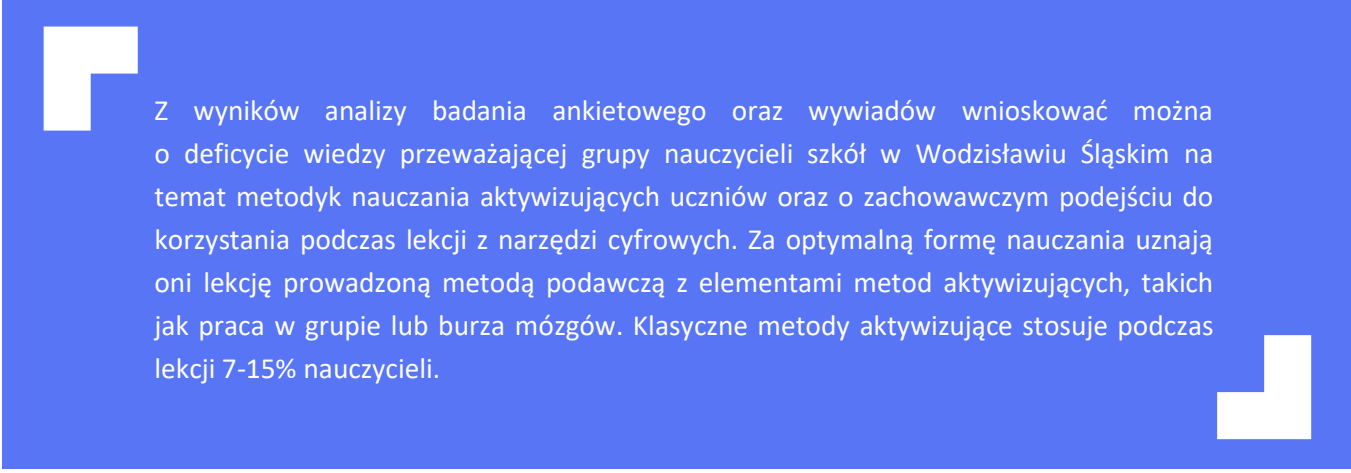
Niechęć do zdalnego nauczania u wielu nauczycieli wynika ze swoistej „bariery w głowach”, z niedoceniań swojego doświadczenia i umiejętności.

(z wypowiedzi dyrektora szkoły)

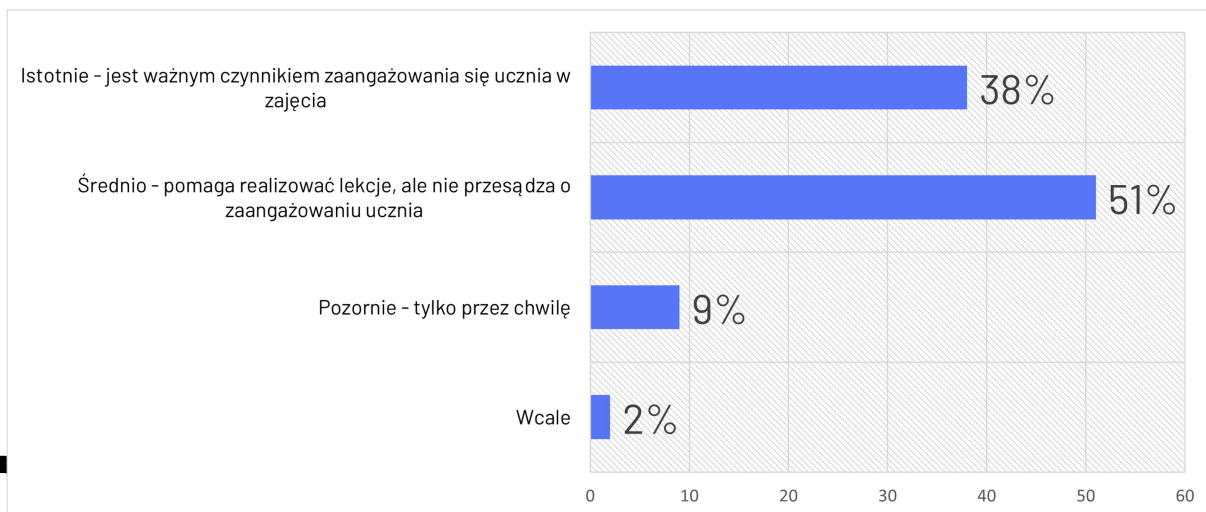
Zdaniem respondentów wywiadów ekstensywnymi użytkownikami cyfrowych zasobów edukacyjnych są na ogół nauczyciele klas I–III. Najbardziej aktywnymi - obok informatyków – są angiści, motywowani dostępem do niezwykle bogatych, globalnych bezpłatnych zasobów edukacyjnych oraz matematycy.

Większość (62%) nauczycieli szkół z Wodzisławia Śląskiego sceptycznie ocenia narzędzia cyfrowe jako czynnik zwiększający zaangażowanie ucznia na lekcji. Ponad połowa respondentów badania twierdzi bowiem, iż korzystanie przez nich z narzędzi i treści cyfrowych podczas lekcji „w średnim stopniu” pomaga realizować lekcje, ale nie przesądza jednak o zaangażowaniu ucznia. 9% uważa związek między korzystaniem z TIK podczas lekcji, a aktywizacją ucznia za pozorny, zaś 2% twierdzi, że takiego związku nie ma.

Jednocześnie jednak ponad jedna trzecia (38 proc.) nauczycieli uważa, że jest ono ważnym czynnikiem zaangażowania się ucznia w zajęcia (wykres 3).

Z wyników analizy badania ankietowego oraz wywiadów wnioskować można o deficycie wiedzy przeważającej grupy nauczycieli szkół w Wodzisławiu Śląskim na temat metodyk nauczania aktywizujących uczniów oraz o zachowawczym podejściu do korzystania podczas lekcji z narzędzi cyfrowych. Za optymalną formę nauczania uznają oni lekcję prowadzoną metodą podawczą z elementami metod aktywizujących, takich jak praca w grupie lub burza mózgów. Klasyczne metody aktywizujące stosuje podczas lekcji 7-15% nauczycieli.

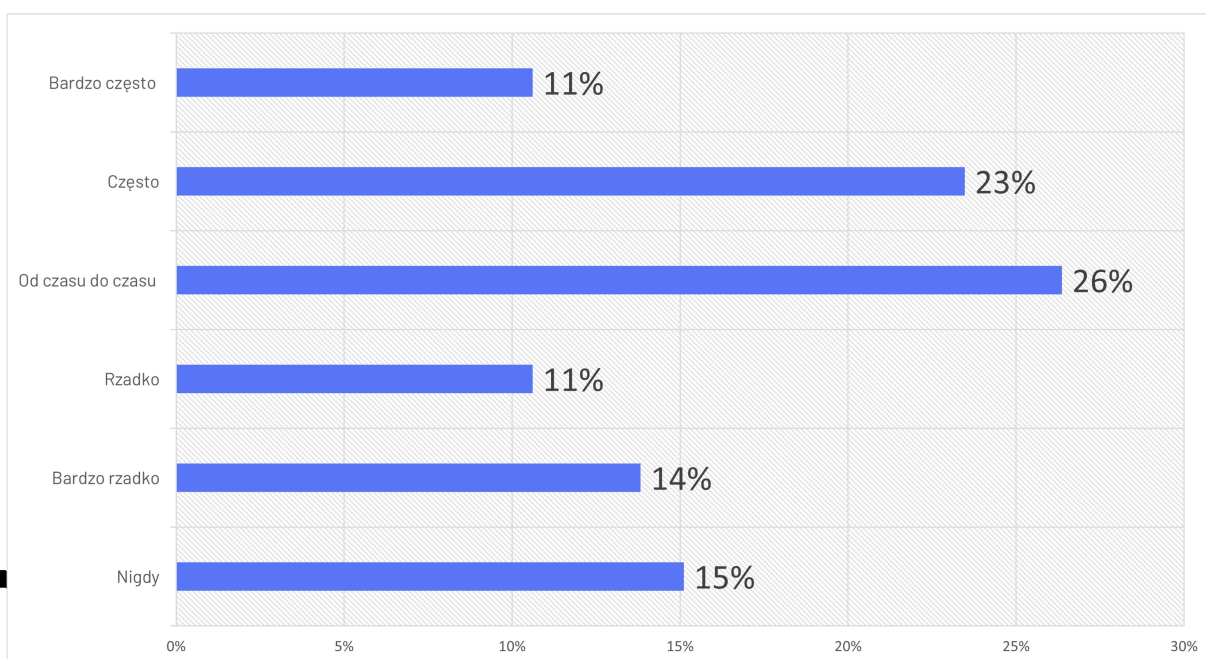

Wykres 3. Wykorzystanie narzędzi cyfrowych jako czynnika zwiększającego zaangażowanie ucznia w przebieg lekcji według nauczycieli szkół z Wodzisławia Śląskiego

Najchętniej wykorzystywanymi w pracy w szkole zasobami cyfrowymi są filmy wideo i animacje. Stosowało je w dydaktyce niemal dwie trzecie (62%) nauczycieli. W podobnej skali (56%) nauczyciele korzystali z gier edukacyjnych, ćwiczeń interaktywnych i quizów.

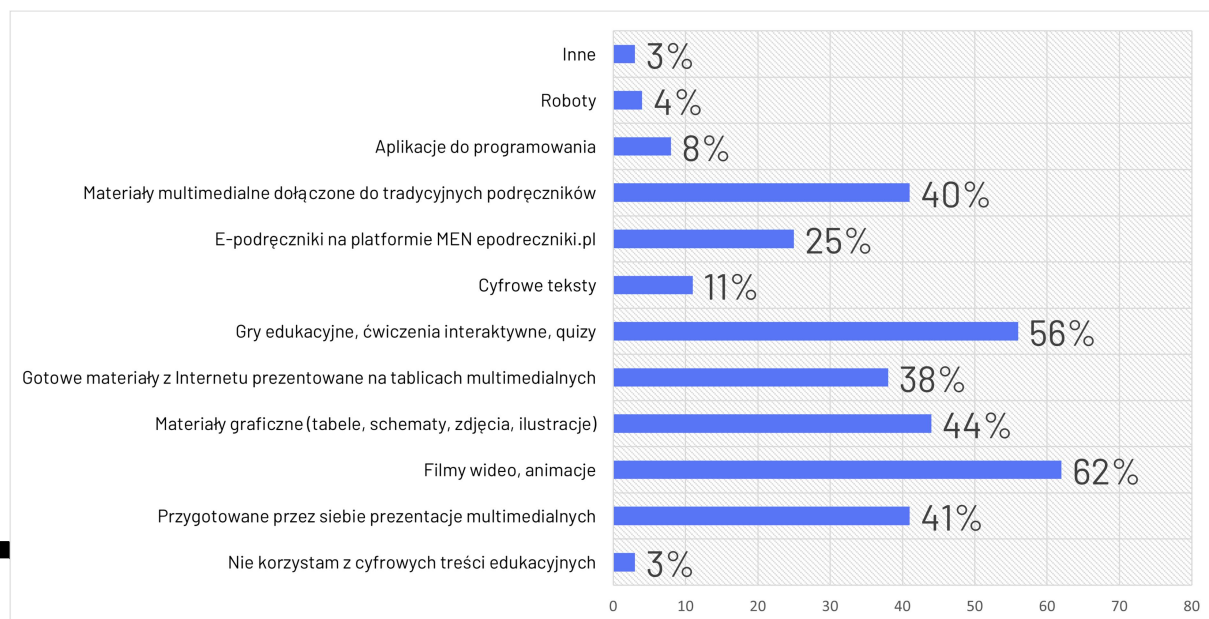
Niemal połowa ankietowanych (44%) poszukiwała się materiałami graficznymi, zaś 40% nauczycieli wykorzystywało multimedia dołączane do tradycyjnych podręczników. Mniejszym zainteresowaniem (25% nauczycieli) cieszyły się e-podręczniki dostępne na platformie resortu edukacji. 8 nauczycieli z Wodzisławia Śląskiego zadeklarowało, iż nie korzystało z żadnych cyfrowych narzędzi i treści edukacyjnych.

Co czwarty (26%) respondent badania przygotowywał i pokazywał uczniom swoją prezentację, od czasu do czasu, zaś często czyniło to 23%. 15% nauczycieli nie zrobiło tego nigdy (wykres 4).

Wykres 4. Częstotliwość przygotowywania i udostępniania uczniom przez nauczycieli prezentacji w ciągu ostatnich 2 lat.

Wykres 5 prezentuje odsetek nauczycieli – respondentów badania, którzy korzystali z poszczególnych typów narzędzi i treści edukacyjnych:

Wykres 5. Narzędzia i treści edukacyjne najczęściej wykorzystywane przez nauczycieli szkół z Wodzisławia Śląskiego

Deklaracje nauczycieli o prowadzeniu lekcji w czasie pandemii COVID -19 niemal wyłącznie na platformie TEAMS nie znajdują potwierdzenia w badaniu. Jednostronny kontakt z uczniami poprzez przesyłanie: a) linków do materiałów edukacyjnych w Internecie, b) materiałów i zadań za pomocą e-dziennika oraz c) e-mailem materiałów i zadań do samodzielnego zapoznania się stosowało bowiem odpowiednio 26, 24 i 17% nauczycieli szkół z Wodzisławia Śląskiego. Ponadto – respondenci wywiadów zaznaczali, iż platforma TEAMS, jakkolwiek dynamicznie rozwijana przez producenta w kierunku zaspokojenia potrzeb edukacyjnych wynikających z pandemii COVID-19, nie była zdolna do pełnej obsługi potrzeb dydaktycznych, np. w zakresie współpracy ucznia z nauczycielem oraz pracy w klasach o wysokiej liczbie uczniów, gdzie dotychczasowe problemy z tym związane uczniów jeszcze się pogłębiły.

Innym ważnym problemem, z jakim mieli do czynienia nauczyciele podczas pandemii COVID-19, było ocenianie osiągnięć edukacyjnych i postępów uczniów. Z jednej strony nasiliły się przypadki wykonywania części lub całości prac domowych ucznia przez rodziców, z drugiej zaś zdalna komunikacja uniemożliwia *de facto* uzyskanie pewności, iż w trakcie odpowiedzi uczeń nie posiłkuje się informacjami wyszukanymi w danej chwili w Internecie lub podpowiedzianymi przez osoby trzecie. W takich warunkach tradycyjny system ze skalą ocen do 1 do 6 staje się mało wiarygodny, a przez to nisko użyteczny. Dlatego respondenci wywiadów postulowali wprowadzenie w szkołach systemu oceniania kształtującego⁵ jako lepiej przystosowanego do nauki *stricte* online oraz hybrydowej, ale także poprawiającego skuteczność nauczania w szkole nieznajdującej się pod presją czynników pandemicznych, rozwijającej nowoczesną dydaktykę aktywizującą ucznia.

⁵ Por. <https://www.nowaera.pl/oferta-edukacyjna/reforma-2017/szkola-podstawowa/chemia/ok-czas-na-ocenie-kszaltujace> lub <https://portal.librus.pl/szkola/artykuly/ocenie-kszaltujace-od-idei-do-praktyki>

DYDAKTYKA

REKOMENDACJE OPERACYJNE

1. Analiza praktyk i przyzwyczajeń dydaktycznych nauczycieli szkół w Wodzisławiu Śląskim wskazuje na potrzebę rozwijania w codziennej praktyce nauczania: metod aktywizujących oraz modelu nauczania przez doświadczenie (STEAM).

2. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe poprzez kontynuację miejskiego programu obejmującego z jednej strony szkolenia dla nauczycieli dedykowane tej tematyce, z drugiej - upowszechnienie podejścia STEAM w dydaktyce poprzez włączenie go do szkolnych planów transformacji cyfrowej, z trzeciej zaś – wprowadzenie do codziennej praktyki dydaktycznej oceniania kształtującego.

3. Postuluje się stopniowe wprowadzenie do praktyki szkolnej oceniania kształtującego (np. w podziale na przedmioty) oraz ograniczenie liczby ocenianych testów na rzecz testowania z omówieniem wyników (w celu regularnego sprawdzania wiedzy i umiejętności uczniów) i ich autokontrolą przez nich samych.

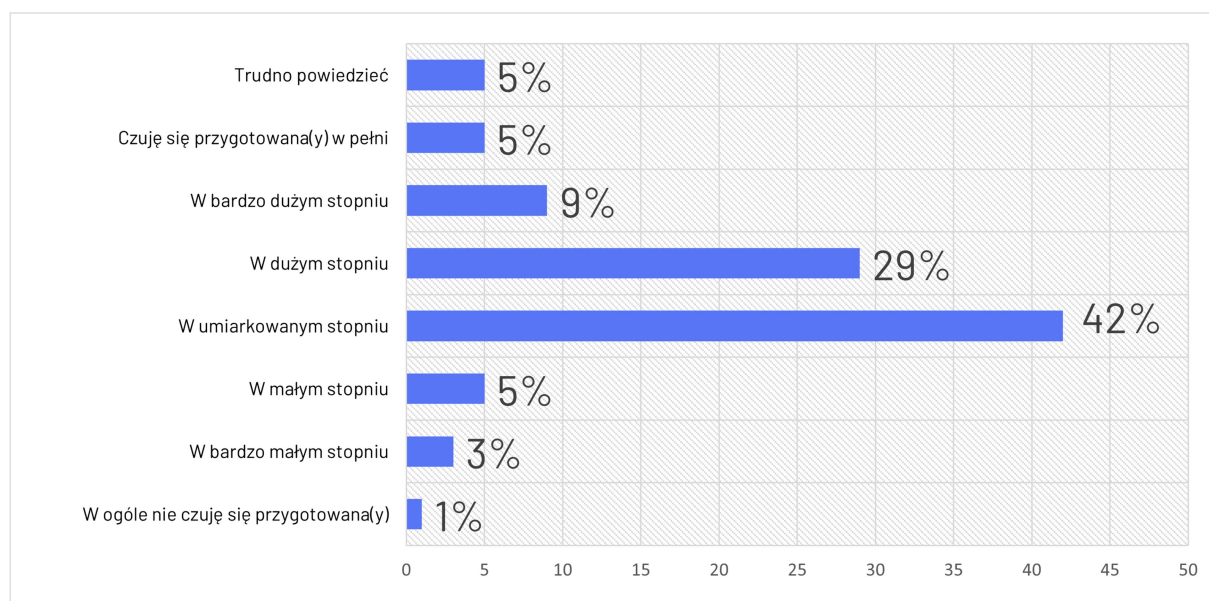
V.

KOMPETENCJE METODYCZNO-CYFROWE NAUCZYCIELI

Na przełomie roku 2020 i 2021 w Polsce przeważa opinia, iż ograniczenia operacyjne pandemii COVID-19 i wielomiesięczny okres aktywności dydaktycznej w formule „zdalnego nauczania” spowodowały w Polsce upowszechnienie podstawowej wiedzy o cyfrowych narzędziach i zasobach edukacyjnych oraz podniosły średni poziom kompetencji cyfrowych nauczycieli (zwłaszcza dotąd ekstensywnie intensywnie z nich korzystających).

Mieli oni bowiem okazję rozwinąć szczególnie umiejętności dotyczące obsługi aplikacji i systemów wspomagających nauczanie, platform videokonferencyjnych, a także podnieść poziom umiejętności wyszukiwania informacji i wykorzystania w dydaktyce zasobów edukacyjnych dostępnych online. Wzrosła także ogólna świadomość cyfrowa wszystkich członków społeczności szkolnej: grona nauczycielskiego, uczniów i rodziców. W codziennej praktyce zakorzeniła się komunikacja online między nauczycielami a rodzicami, dyrektorami i innymi podmiotami mającymi wpływ na codzienną pracę nauczyciela.

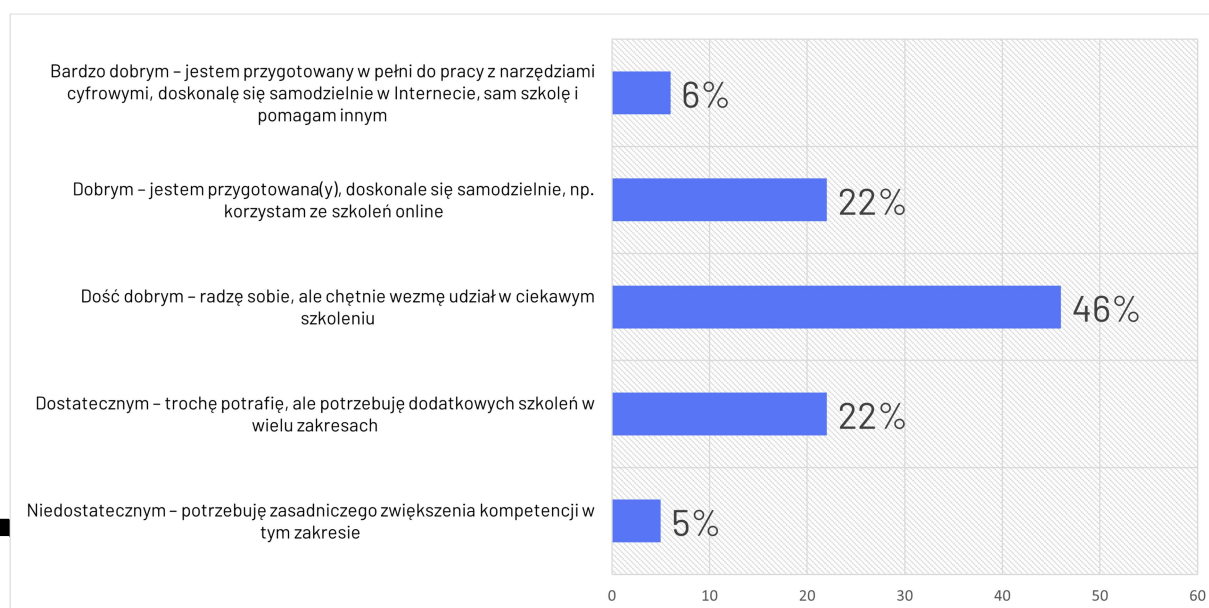
Jednakże w badaniu przeprowadzonym w tym czasie pośród nauczycieli szkół podstawowych Wodzisławia Śląskiego ponad połowa respondentów (52%) zadeklarowała, iż do prowadzenia lekcji z uczniami z wykorzystaniem pełnego zaplecza cyfrowego: aplikacji, urządzeń, platform edukacyjnych jest przygotowana co najwyżej w „umiarkowanym stopniu”. W tej liczbie 5% badanych czuło się przygotowanymi w „małym stopniu”, 3% w „bardzo małym stopniu” oraz 1% nauczycieli czuł się „w ogóle” nieprzygotowanym (wykres 6).

Wykres 6. Stopień przygotowania nauczycieli do prowadzenia lekcji z uczniami z wykorzystaniem pełnego zaplecza cyfrowego: aplikacji, urządzeń, platform edukacyjnych.

Podobnie przedstawiają się deklaracje nauczycieli szkół podstawowych odnośnie ich potrzeb szkoleniowych w kontekście przygotowania do prowadzenia lekcji z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych. Co piąty (22%) nauczyciel w Wodzisławiu Śląskim „trochę potrafi, ale potrzebuje dodatkowych szkoleń w wielu zakresach”. 4% potrzebuje zaś zasadniczego zwiększenia kompetencji w tym zakresie. Blisko połowa (46%) respondentów badania „radzi sobie, ale chętnie weźmie udział w ciekawym szkoleniu”. Pozostałe 22% doskonalą się samodzielnie, zaś 6% dodatkowo szkoli i pomaga innym nauczycielom (wykres 7).

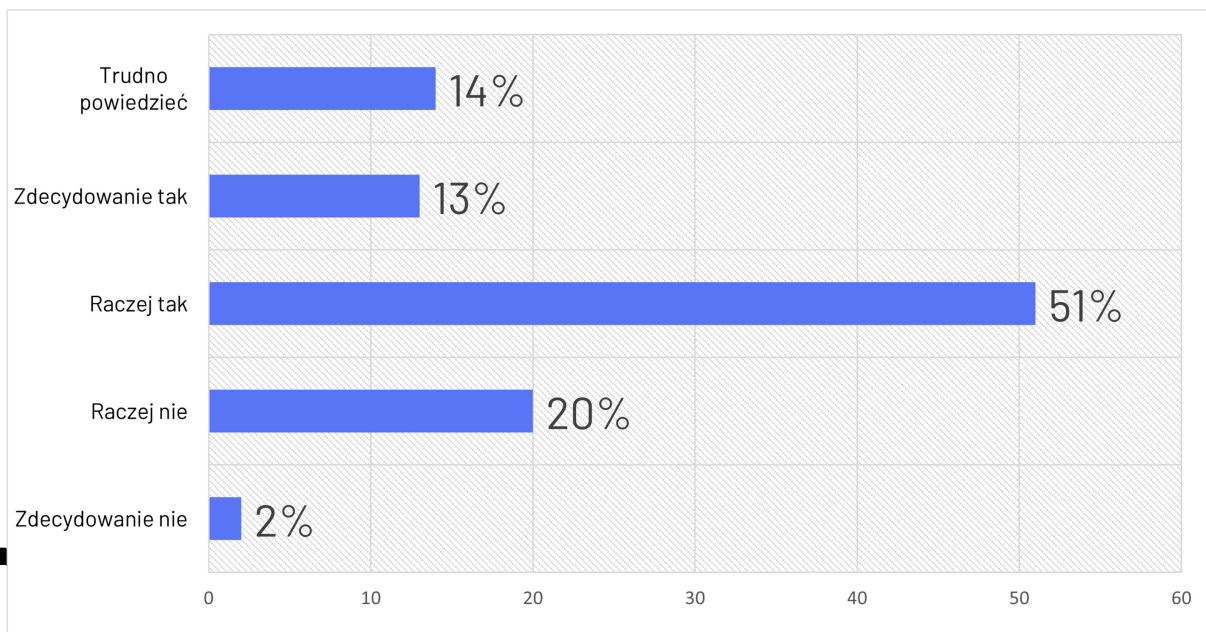
Niemal dwukrotnie większa grupa nauczycieli w wieku powyżej 50 roku życia – 30% - niż grupa w wieku 40-49 lat uważa, że potrzebuje dodatkowych szkoleń w wielu zakresach. Aż 7% ankietowanych z tej grupy potrzebuje zasadniczego zwiększenia kompetencji cyfrowych, a tylko 1% czuje się w pełni kompetentna, co silnie kontrastuje z 12 proc. tak oceniających swoje umiejętności w grupie wiekowej do 39 roku życia.

Wykres 7. Potrzeby szkoleniowe nauczycieli ze szkół Wodzisławia Śląskiego w kontekście ich umiejętności cyfrowych

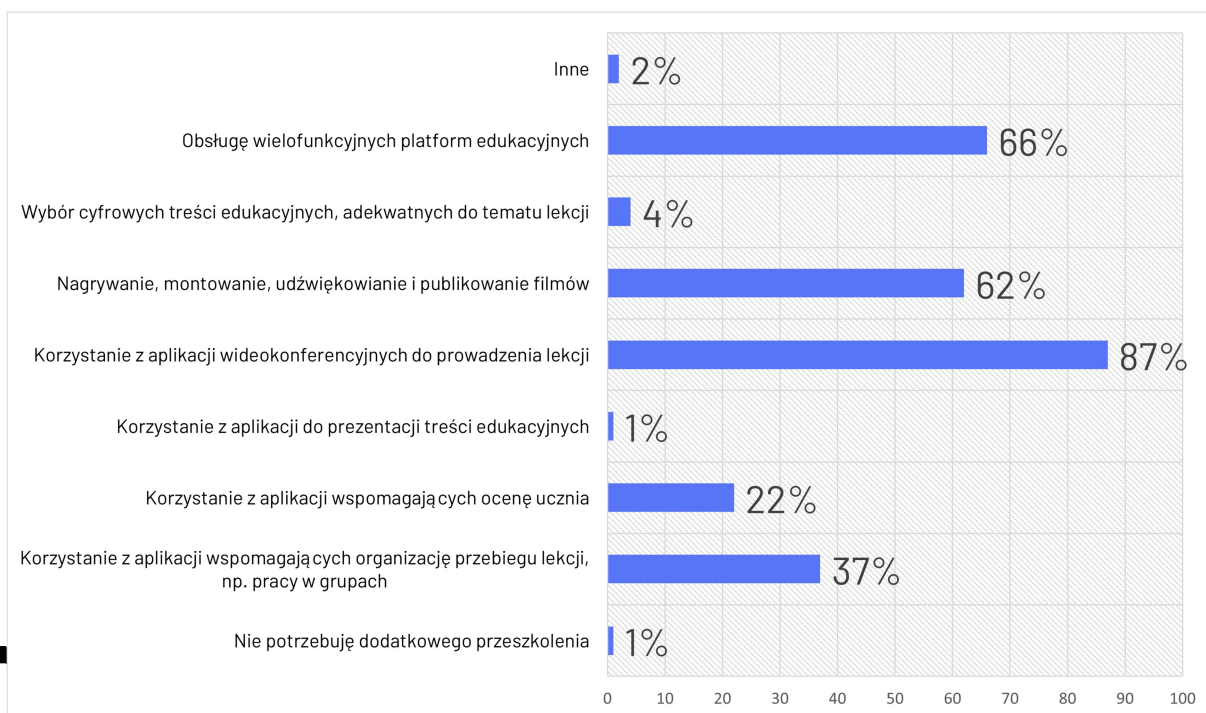
Blisko dwie trzecie (64%) nauczycieli – uczestników badania zadeklarowało potrzebę wzięcia udziału w szkoleniach, podczas których nabędą nowe kompetencje cyfrowe (13% – zdecydowanie tak, 51% – raczej tak). Co piąty respondent „raczej nie” potrzebuje szkoleń.

W grupie wiekowej 50+ aż 78% nauczycieli deklaruje potrzebę udziału w szkoleniach (63% – raczej tak, 15% – zdecydowanie tak). Tylko 8% takich szkoleń nie potrzebuje.

Wykres 8. Zapotrzebowanie nauczycieli na szkolenia z zakresu umiejętności pracy w środowisku cyfrowym

Dziewięciu na dziesięciu nauczycieli ze szkół Wodzisławia Śląskiego (87%) zadeklarowało potrzebę udziału w szkoleniach z prowadzenia lekcji w środowisku platform wideokonferencyjnych, dwie trzecie (66%) – z obsługi wielofunkcyjnych platform edukacyjnych, podobny odsetek (62%) z nagrywania, montowania, udźwiękowienia i publikowania filmów edukacyjnych. Mniejszym (37%) zainteresowaniem respondentów cieszą się także szkolenia z aplikacji wspomagających organizację przebiegu lekcji. Ledwie dwóch respondentów badania, odpowiadając na to pytanie, uznało, iż nie potrzebuje żadnych szkoleń ze wskazanej tematyki (wykres 9).

Wykres 9. Zakres szkoleń oczekiwanych przez nauczycieli

Zarysowane powyżej wyniki autooceny przeprowadzonej w badaniu jednoznacznie wskazują z jednej strony na przeciętne wiadomości cyfrowe nauczycieli szkół z Wodzisławia, z drugiej zaś na duże zainteresowanie udziałem w szkoleniach z wielu obszarów tematycznych.

Szkoły podstawowe w Wodzisławiu Śląskim różnicuje aktywność na polu szkoleniowym. Intensywność szkoleń nauczycieli jest realizowana wg rozwiązań systemowych i przyjętego planu doskonalenia zawodowego.

Nauczyciele wysoko ocenili udział w projektach europejskich z programów ERASMUS i COMENIUS, w trakcie których poznawali nowe metody dydaktyczne i narzędzia cyfrowe. W niektórych szkołach wobec deficytu nauczycieli danego przedmiotu dyrekcja oferuje finansowe wsparcie nauczycielom na podjęcie studiów podyplomowych w zakresie tematycznym odpowiadającym tym brakom.

W wywiadach pogłębionych nauczyciele diagnozowali, iż w ich dotychczasowym doświadczeniu zawodowym posiadanie kompetencji cyfrowych nie stanowiło istotnego elementu oceny ich pracy i ich statusu w gronie nauczycielskim. Podobnie w ramach procedur awansu zawodowego wykazanie się takimi kompetencjami nie było oceniane przez specjalistów, a deklarowane prowadzenie lekcji z wykorzystaniem cyfrowych narzędzi nie było weryfikowane w praktyce.

Nie korzystamy w szkole z form przekazywania sobie informacji i materiałów przydatnych na lekcji, innych niż przesyłka e-mailem czy przekazywanie na pendrive. Jeszcze gorzej mają panie z księgowości, które wszystkie dokumenty finansowe muszą przekazywać w formie papierowej. Przydałaby się chmura, w której wszystkie te czynności mogłyby być realizowane online.

(z wypowiedzi nauczycielki)

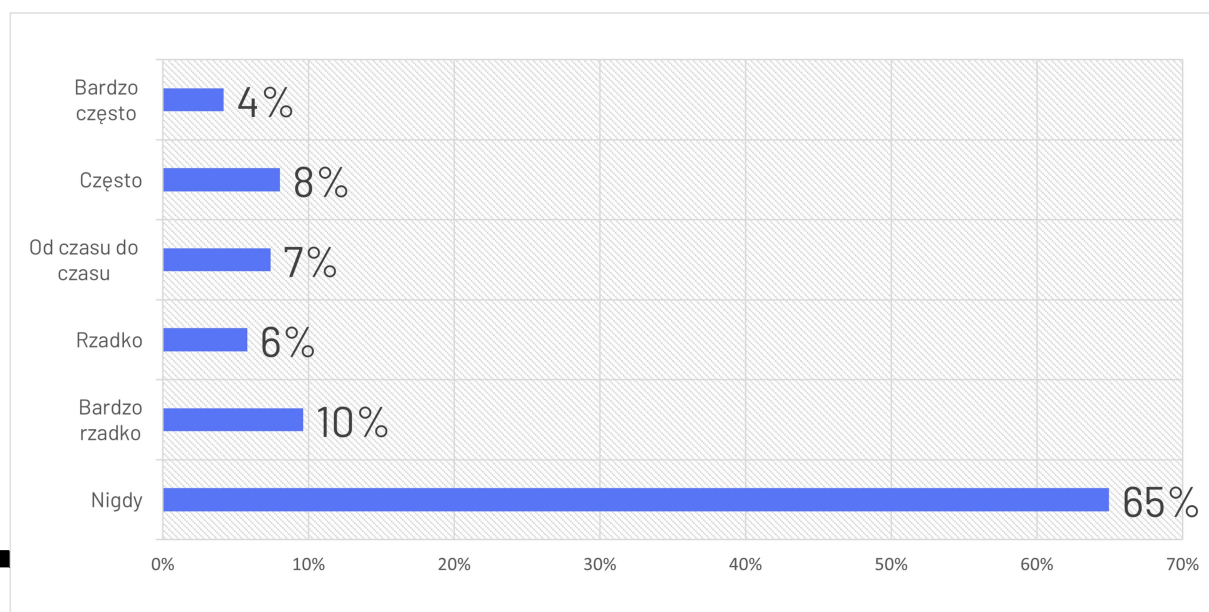
W czasie pandemii COVID-19 posiadanie kompetencji cyfrowych i sprzężonych z nimi kompetencji metodycznych wysunęło się na plan pierwszy i stało się miarą statusu zawodowego. Szkolni „liderzy cyfrowi”, dotąd traktowani często jako „łowcy nowinek”, „zafiksowani na Internet”, zyskali na znaczeniu w codziennym życiu szkoły. Stali się kluczowymi edukatorami w nieformalnych grupach samokształceniowych, które w ramach koleżeńskiej pomocy organizowały się w każdej placówce

szkolnej. Ich umiejętności i wiedza wykorzystywana jest także w przedmiotowych zespołach doskonalenia zawodowego. Nauczyciele doceniają wsparcie udzielane im przez kolegów, uważają je jednak za niewystarczające. Niektórzy postulowali stworzenie miejskiego systemu szkoleń, a także udostępnienie przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego listy sprawdzonych, skutecznych edukatorów.

U nauczycieli wzrosła świadomość bogatej oferty bezpłatnych szkoleń online, a także w zakresie artykułowania swoich potrzeb szkoleniowych, co w przyszłości ułatwi projektowanie planu podnoszenia kompetencji metodyczno-cyfrowych w skali szkoły i miasta.

W szkołach Wodzisławia Śląskiego nie wypracowano dotąd żadnej formy systematycznego udostępniania przez nauczycieli samodzielnie opracowanych lub pozyskanych z różnorodnych źródeł cyfrowych materiałów edukacyjnych. Wymiana takich materiałów odbywa się na zasadach nieformalnych między nauczycielami jednego przedmiotu, w szkolnych grupach samokształceniowych (np. poprzez rozsyłanie maili) i ogranicza się do nauczycieli jednej szkoły. Respondentka jednego z wywiadów pogłębionych wskazała na istnienie repozytorium takich materiałów w postaci plików w folderze umieszczonej w chmurze, które zostało stworzone podczas szkolenia. Żadna z pozostałych respondentek wywiadów nie знаła jednak tej formy wymiany materiałów.

Wymiana ta odbywa się natomiast także w grupach wsparcia założonych na Facebooku. W jednej ze szkół udostępnianiu materiałów w formie wydruków publikacji lub prezentacji służy ogólnie dostępny segregator.

Wykres 10. Częstotliwość publikowania przez nauczycieli przygotowanych przez siebie materiałów edukacyjnych związanych z lekcjami na blogach lub stronie.

Choć 65% respondentów badania nigdy nie opublikowało w Internecie własnego materiału edukacyjnego, część z nich poszukiwała w sieci wsparcia merytorycznego w prowadzeniu lekcji online (wykres 10). Nauczyciele zaktywizowali się jednak na portalach społecznościowych, powstały grupy wspierające się, inspirujące nawzajem i ułatwiające dzielenie się doświadczeniami. W tych grupach oprócz entuzjastów TIK i narzędzi cyfrowych pojawiło się sporo nowych osób, które szukają tam pomocy i inspiracji. Po pandemii społeczności te powinny się w dalszym ciągu rozwijać.

KOMPETENCJE NAUCZYCIELI

REKOMENDACJE OPERACYJNE

1. Dla uzyskania jakościowej zmiany – podniesienia poziomu kompetencji cyfrowych nauczycieli szkół podstawowych w Wodzisławiu Śląskim - konieczna jest realizacja miejskiego programu doskonalenia nauczycieli na tym polu, poprzedzona wewnętrznym audytem diagnostycznym w szkołach. Taki zintegrowany i zarządzany na poziomie miasta program – stanowiący ofertę dla nauczycieli wszystkich szkół - powinien być zaplanowany na okres roku szkolnego lub jednego semestru w oparciu o monitorowane, zagregowane potrzeby nauczycieli wszystkich szkół. Informacje o terminach szkoleń - stacjonarnych oraz w formie webinarów – winny być udostępniane z wyprzedzeniem umożliwiającym zaplanowanie udziału w szkoleniach przez nauczycieli. Terminy oraz godziny kursów należy dostosować do dziennego rytmu pracy nauczycieli (np. część z nich najchętniej weźmie w nich udział w godzinach wieczornych).

2. Nabywanie kompetencji cyfrowych powinno koncentrować się na obszarach deficytów, luk i niedostosowań kompetencji zdiagnozowanych w ramach prowadzonego corocznie badania zapotrzebowania na szkolenia i być skorelowane z kursami metodycznymi. W ich realizacji największą uwagę należy zwrócić na praktyczne aspekty nauczania, podnoszenie umiejętności prowadzenia lekcji metodami aktywizującymi ucznia w środowisku cyfrowym, a także na poznawanie platform i aplikacji edukacyjnych, które mogą wspierać nauczycieli i uczniów w codziennej praktyce uczenia (się). Preferowaną formą szkoleń winny być warsztaty, podczas których każdy z nauczycieli posiada indywidualny dostęp do aplikacji/platformy/urządzenia cyfrowego i poznaje je praktycznie.

3. Wobec podnoszonego przez nauczycieli w wywiadach niskiego poziomu części szkoleń, w których uczestniczyli, należy szczególną uwagę zwrócić na ich jakość i monitorować przebieg. Kluczowe znaczenie w wyborze realizatorów szkoleń powinny mieć: doświadczenie podmiotu szkolącego i opinie jego klientów.

4. Postuluje się stworzenie „miejskiej platformy edukacyjnej” online. Powinna ona obsługiwać z jednej strony całość procesów zarządzania szkołami i komunikacji między nimi a Wydziałem Edukacji Urzędu Miasta w Wodzisławiu Śląskim, z drugiej zaś pełną gamę funkcjonalności od obsługi organizacji i przeprowadzania szkoleń (także przez wodzisławskich „liderów zmiany”), przez udostępnienie narzędzi do usystematyzowanej wymiany i gromadzenia dostępnych dla wszystkich materiałów edukacyjnych wspierających pracę nauczycieli, a także poprzez udostępnianie licencji do pracy na platformach edukacyjnych (płatnych) i do stworzenia forum dyskusji o bieżących sprawach środowiska szkolnego.

5. Część respondentów wywiadów pogłębionych zwróciła uwagę na brak systemu ewaluacji kompetencji metodycznych i cyfrowych, postulując wprowadzenie takiego mechanizmu na poziomie miasta. Obecny system oceny w ramach awansu zawodowego ich nie weryfikuje. Postulują *odważne rozwiązania na tym polu*.

VI .

DOBROSTAN I HIGIENA CYFROWA

„Zdalne nauczanie” w czasie pandemii COVID-19 wywiera zróżnicowany wpływ na uczniów. Większość zaadaptowała się do nowej rutyny szkolnej związanej z pracą w środowisku cyfrowym, choć powszechne i rozpoznane są negatywne skutki przesylenia codziennych aktywności uczniów pracą przy monitorze komputera, który stał się niemal jedynym oknem na świat.

Jesteśmy już tak zmęczeni zdalnym nauczaniem, że po pandemii proponowałbym zamknąć komputery w szkole przez rok i uczyć bez Internetu i całego tego zaplecza

(z wypowiedzi dyrektora szkoły)

U pewnej części uczniów wpływ nauki online skutkuje patologiczną demobilizacją, objawiająca się brakami w codziennej higienie życia (np. opóźnione godziny wstawania, niejedzenie śniadań), trudnościami w skupieniu się na nauce oraz pozorowaniem udziału w lekcjach przy jednoczesnym komunikowaniu się z innymi uczniami alternatywnymi kanałami komunikacji elektronicznej. Nierzadkie są przypadki przekazywania nauczycielom fałszywych informacji dla usprawiedliwienia braku aktywności podczas lekcji (np. zgłoszenie zepsutego mikrofonu) oraz silnego ograniczenia kontaktów międzyludzkich

na rzecz komunikacji w świecie cyfrowym.

Nauka online, bez codziennego, bezpośredniego kontaktu między uczniami prowadziła do osłabienia dotychczasowych relacji i więzi między uczniami jednej klasy. Uczniowie klas pierwszych szkoły podstawowej nie mieli *de facto* okazji do poznania się i integracji w ramach jednej klasy przez większą część 2020 roku.

Dominującym odczuciem na początku 2021 roku wśród uczniów – zdaniem nauczycieli – jest zmęczenie i przesylenie uczenia się za pośrednictwem platform edukacyjnych online. Podobny stan cechuje nauczycieli, którzy ponadto zwracają uwagę na dotyczące ich poczucie niepewności co do przyszłości, brak spójnego przekazu o planowanych zmianach w modelu nauczania na poziomie resortu edukacji oraz brak poczucia bezpieczeństwa zarówno osobistego - wynikającego z groźby zachorowania na COVID-19, jak i zawodowego – związanego ze zmianami w oświacie.

Powrót do normalności identyfikowany jest jako odejście od nauczania zdalnego i wejście w rutynę pracy w szkole, z jaką nauczyciele mieli do czynienia przed 2020 rokiem. A także z zapewnieniem przewidywalności i poczucia bezpieczeństwa oraz z silnego wsparcia pedagogicznego i psychologicznego uczniom. W większości szkół bowiem w czasie pandemii wsparcie to realizowane było w ograniczonej skali, a prowadzenie terapii okazało się w praktyce niemożliwe. Aktualnie w

większości wodzińskich szkół specjaliści zatrudniani są w wymiarze niepełnego etatu, a pandemia nasiliła problemy psychologiczne dzieci.

STRATA EDUKACYJNA

„Zdalne nauczanie” w czasach pandemii COVID-19 jest źródłem zjawiska określanego jako „strata edukacyjna” (ang.: *learning loss*⁶), na którą składają się: okrojenie materiału podstawy programowej, z jakim zapoznali się uczniowie ze względu na ograniczony czas nauki (luka programowa), obniżony w stosunku do optymalnego poziom wiedzy i umiejętności uczniów w wyniku trudności w dostosowaniu się do nowej, zdalnej formuły uczenia się (deficyt kompetencyjny) oraz pogorszenie stanu psychofizycznego uczniów, spadek motywacji do nauki oraz obniżenie zdolności do przyswojenia materiału w wyniku długotrwałej pracy w środowisku cyfrowym, bez kontaktów bezpośrednich i warunkach ograniczonej mobilności (deficyt dobrostanu).

Podczas gdy w większości rozwiniętych krajów trwa naukowa debata nad „stratą edukacyjną” i sposobami jej ograniczenia, w Polsce problem ten nie stał się jak dotąd (marzec 2021 roku) przedmiotem pogłębionej dyskusji, tak w wymiarze społecznym, jak i eksperckim. Nie przeprowadzono także wiarygodnych badań w dużej skali, które pozwoliłyby oszacować skalę straty edukacyjnej w wymiarze ogólnopolskim.

Jednak doświadczenia innych krajów potwierdzają znaczący spadek umiejętności uczniów w stosunku do czasów nauczania stacjonarnego, w Niemczech nawet o 50%. Uczniowie poświęcali tam na naukę o połowę mniej czasu niż normalnie. Badanie firmy McKinsey wskazuje, iż jesienią 2020 opóźnienie w realizacji programu szkolnego wynosiło średnio ok. 2 miesiące (od 2,8 miesiąca w Wielkiej Brytanii do 0,9 w Japonii) i rośnie z upływem kolejnych miesięcy utrzymywania się pandemicznych ograniczeń, związanych m.in. z pracą w modelu „zdalnego nauczania”.

Nauczyciele – respondenci wywiadów pogłębionych - oceniają, iż eliminacja zapóźnienia programowego i w relacjach między uczniami potrwa 2 lata. Pozornie uczestnicząc w lekcjach uczniowie spędzali czas lekcji na komunikacji między sobą na tematy prywatne, gry online lub surfowanie po Internecie⁷.

W dużej części rodzin pojawiło się zjawisko wyręczania dzieci przez rodziców w odrabianiu zadań domowych. W przypadku klas I – III dochodziło do uwsteczniania się umiejętności pisania u dzieci ze względu na notatki z lekcji prowadzone przez rodzica. Zastępowanie dzieci przez rodziców w realizacji obowiązków szkolnych (np. przygotowanie zadań domowych lub produktów wymaganych w projektach szkolnych), stymulowane pragnieniem zapewnienia im jak najwyższych ocen, jest zjawiskiem szkodliwym wychowawczo, nie uczy odpowiedzialności, systematyczności czy organizowania sobie czasu.

⁶ Por. <https://www.edglossary.org/learning-loss/>

⁷ Por. <https://wyborcza.pl/7,75398,26634227,szkola-pruska-nie-jest-zla-sprawdzi-sie-tez-online-zrezygnujmy.html>

W wyniku różnic w warunkach domowych uczniów, a także ze względu na zaangażowanie się rodziców w pomoc dzieciom, pogłębiają się nierówności między dziećmi z rodzin o wyższym statusie materialnym i wykształcenia, a rodzinami o niższych dochodach i poziomie wykształcenia. „Zdalne nauczanie” wywiera najsilniejszy negatywny wpływ na najsłabszych, u których czas pandemii pogłębił problemy z nauką realizowaną z trudnym dostępem do komputera, słabym – do Internetu, w warunkach niezapewniających cichego otoczenia, a także bez wsparcia rodziców, czy wręcz w rodzinach patologicznych. Szacuje się ponadto, iż z systematyczną nauką w szkole porzuciło z różnych powodów w skali kraju od kilku do kilkunastu tysięcy uczniów. Znacząco zwiększyła się także liczba dzieci zgłaszających obniżenie nastroju, stany lękowe i myśli samobójcze, również wskazujących na uzależnienie od korzystania ze smartfonów lub Internetu. We wrześniu 2020 r. nauczyciele zaobserwowali przypadki izolowania się uczniów od siebie, nawet w skali klasy. U części dzieci pojawiło się zjawisko pełnej demotywacji, braku poczucia, że to, czego się dziś mogą nauczyć będzie im potrzebne w przyszłości. A także uczenia się ze względu na aspiracje rodziców, bez wewnętrznej motywacji i poczucia sensu.

Stan taki oznacza, iż uczniowie doświadczeni przez naukę w czasach pandemii zdobędą niższe kompetencje niż ich rówieśnicy w czasach przez COVID-19. Zapóźnienie to – zdaniem ekspertów – wpłynąć będzie w długiej perspektywie na ich pozycję na rynku pracy, obniżając wynagrodzenie, w krótkiej zaś utrudni kontynuację nauki na kolejnych etapach nauczania. Stan ten będzie się pogłębiał wraz z przedłużaniem się czasu prowadzenia edukacji w modelu „zdalnego nauczania”. Deficyty będą miały zatem istotny wpływ na losy dzisiejszych uczniów – mieszkańców Wodzisławia Śląskiego.

Strata edukacyjna należy zatem do największych całościowych problemów zarządzania oświatą a jej ograniczenie winno być jednym z kluczowych zadań władz miasta w ramach realizacji nowej strategii oświaty.

Działania te powinny mieć długofalowy charakter - w stosunku do uczniów z klas I – VI szkoły podstawowej - zostać rozłożone na co najmniej 3 lata, zaś w odniesieniu do uczniów klas VII i VIII obejmować zajęcia wyrównawcze z przedmiotów podlegających ocenie na „egzaminie ósmoklasisty”. Dla stwierdzenia obszarów tematycznych, które wymagają szczególnego potraktowania i umieszczenia w programie zajęć wyrównawczych należy przeprowadzić badania na reprezentatywnej grupie uczniów – oddzielnie dla każdego z roczników. Postuluje się, aby władze miasta podjęły inicjatywę uświadomienia tego problemu i konsultacje pośród innych samorządów województwa i pozyskania dodatkowych środków finansowych na ten cel. Problem ma charakter systemowy i dużą skalę. Nie zostanie rozwiązany metodą spontanicznych inicjatyw nauczycieli i dyrektorów szkół bez dodatkowego wsparcia organizacyjnego i finansowego.

„Zdalne nauczanie” w czasie pandemii COVID-19 zaowocowało także pozytywnymi efektami. Dostrzeżono je m.in. u grupy uczniów dotąd osiągających słabsze wyniki w nauce, często cechujących się deficytem relacji z rówieśnikami w klasie, mało aktywnych na co dzień, którzy w trakcie pandemii silnie się zaktywizowali, uzyskując dobre wyniki nauczania.

Przebywanie w bezpiecznym otoczeniu domowym, bez stresu wynikającego z relacji i interakcji w grupie rówieśniczej (*presja klasy szkolnej*), wyzwoliło w nich zdolności, które w warunkach stacjonarnego nauczania dotąd się nie ujawniły. Sytuacja domowa sprzyjała samodzielnym

wypowiedziom, co wpłynęło na większą otwartość i gotowość dzielenia się opiniami. Wzrosła pewność siebie tej grupy uczniów i ich poczucie wartości, a także poziom samodzielności. Codzienna praca z własnym sprzętem spowodowała w relatywnie krótkim czasie znaczne rozwinięcie kompetencji cyfrowych uczniów, co w szkole, gdzie występują na ogół deficyty sprzętowe nie było to do osiągnięcia. Uczniowie poznali także lepiej edukacyjne zasoby Internetu i po raz pierwszy w życiu korzystali z nich na co dzień w ramach zajęć szkolnych.

Niektóre dzieci odżyły w sieci
(z wypowiedzi nauczycielki)

Zwiększyła się gotowość nauczycieli do koleżeńskiej pomocy i wspólnego podejmowania wyzwań, z którymi nauczyciele ze szkół podstawowych nie mieli dotąd do czynienia. Część z nich podjęła lub zaktywizowała swoją obecność na Facebooku, uczestnicząc w dyskusjach i wymianie informacji różnorodnych grup nauczycieli wspierających się w rozwiązywaniu problemów związanych z codzienną pracą (z Facebooka korzysta 37% nauczycieli szkół wodzisławskich). Można sądzić, że aktywność tych grup będzie się rozwijała także po ustaniu pandemii.

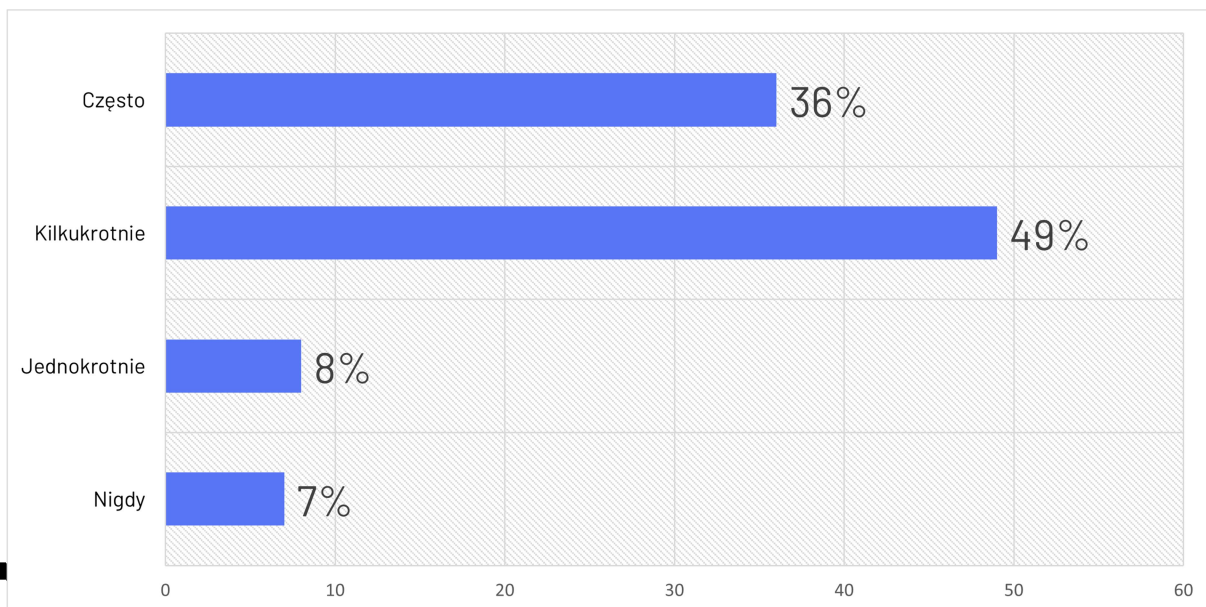
W czasach kryzysu objawiła się solidarność zawodowa w wymiarze dotąd nieobecnym w naszym środowisku

(z wypowiedzi nauczycielki)

Należy zwrócić jednak uwagę, że dotyczy to tylko części kadry nauczycielskiej. W grupie nauczycieli z grupy wiekowej 50+, najliczniej reprezentowanej w Wodzisławiu Śląskim aż 70% nie korzysta z żadnych mediów społecznościowych, udział w grupach wsparcia dotyczyć może zatem niespełna jednej trzeciej nauczycieli w tym wieku.

U części uczniów daje się zaobserwować większą samodyscyplinę, samodzielność, zdolność do zarządzania swoim czasem bez pomocy rodziców. A także dbanie o przygotowanie się do lekcji oraz o swoje potrzeby życiowe, (np. uczniowie samodzielnie przygotowywali swoje posiłki podczas nieobecności rodziców w domu). Te zjawiska ograniczają do pewnego stopnia skalę „straty edukacyjnej” będącej wynikiem pandemii COVID-19.

Badanie potwierdza dużą wagę, jaką społeczność szkół Wodzisławia Śląskiego przykładła do zapewnienia cyberbezpieczeństwa i higieny cyfrowej uczniów. Aż 93% nauczycieli – jego respondentów - zadeklarowało, iż w trakcie prowadzonych lekcji poruszało od początku 2020 roku tę tematykę: 36% uczyniło to często, 49% – kilkakrotnie, zaś tylko 8 proc. jednokrotnie (wykres 11). Zajęcia te nie uchroniły uczniów przed przypadkami hejtu i cyberbulingu, najczęściej realizowanego w czasie pozaszkolnym, jednakże te problemy rozwiązywane były na ogół wewnątrz w szkołach, bez konieczności interwencji policji lub sądu rodzinnego.

Wykres 11. Poruszanie w trakcie lekcji od początku 2020 roku tematyki cyberbezpieczeństwa i higieny cyfrowej przez nauczycieli szkół w Wodzisławiu Śląskim

DOBROSTAN I HIGIENA CYFROWA

REKOMENDACJE OPERACYJNE

1. Strata edukacyjna należy do największych całościowych problemów zarządzania oświatą, a jej ograniczenie winno być jednym z pierwszych ważnych zadań władz miasta podjętych w ramach realizacji nowej strategii oświaty na lata 2021-2026. Rozwiązanie problemu ma charakter złożony ze względu na już istniejące przeciążenie uczniów obowiązkami szkolnymi, co wysoce utrudni organizację i ograniczy skuteczność zajęć wyrównawczych.

2. Działania te powinny mieć długofalowy charakter - w stosunku do uczniów z klas I – VI szkoły podstawowej być rozłożone na co najmniej 3 lata, zaś w odniesieniu do uczniów klas VII i VIII obejmować zajęcia wyrównawcze z przedmiotów podlegających ocenie na „egzaminie ósmoklasisty”. Dla stwierdzenia obszarów tematycznych, które wymagają szczególnego potraktowania i umieszczenia w programie zajęć wyrównawczych należy przeprowadzić testy i badania na reprezentatywnej grupie uczniów – oddzielnie dla każdego z roczników. Postuluje się, aby władze miasta podjęły inicjatywę uświadomienia tego problemu i konsultacje pośród innych samorządów województwa oraz pozyskania dodatkowych środków finansowych na ten cel. Problem ma charakter systemowy i dużą skalę. Nie zostanie rozwiązany metodą spontanicznych działań nauczycieli i dyrektorów szkół bez dodatkowego wsparcia organizacyjnego i finansowego ze strony samorządu miasta.

3. Należy wykorzystać pozytywne doświadczenia czasu pandemii COVID-19, wprowadzając po jego zakończeniu elementy modelu „szkoły hybrydowej”, w którym część zajęć może odbywać się w domu. Będzie to impulsem do systematycznego rozwoju kompetencji cyfrowych nauczycieli i uczniów.

4. Pandemia COVID-19 uświadomiła wszystkim dorosłym członkom społeczności szkolnych dużą skalę problemów psychologicznych dzieci. Istotne znaczenie dla zwalczania negatywnych jej skutków - obok działań ograniczających stratę edukacyjną – ma znaczne zwiększenie dostępności wsparcia psychologicznego i pedagogicznego adresowanego do uczniów poprzez wzmocnienie obsady kadrowej w szkołach. Wywiady pogłębione potwierdziły taką potrzebę we wszystkich szkołach. Należy dokonać przeglądu (diagnozy) potrzeb w tym zakresie w każdej z placówek i wzmocnić dostępność wsparcia psychologicznego dla uczniów.

5. Należy kontynuować dotychczasowe działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa cyfrowego uczniów oraz podniesienie poziomu ich kompetencji medialnych poprzez organizację zajęć dla dzieci i włączanie tej tematyki do nauczania wielu przedmiotów (nie tylko informatyki).

VII.

KOMPETENCJE UCZNIĄ W DOBIE PRZEMYSŁU 4.0 I DYSRUPCJI CYFROWEJ

Celem transformacji cyfrowej szkół w Wodzisławiu Śląskim jest modernizacja systemu oświaty w mieście i dostosowanie go do potrzeb kompetencyjnych uczniów w 3 dekadzie XXI wynikających z otoczenia technologiami cyfrowymi oraz rozwoju Przemysłu 4.0. Kluczowymi wyzwaniami na tym polu są: zapewnienie specjalnej ścieżki rozwoju lokalnych talentów, osiągnięcie wysokiej jakości nauczania w szkołach potwierdzonej wynikami formalnych egzaminów oraz zainicjowanie drogi przygotowywania się uczniów do pracy w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie miasta i Subregionu Zachodniego, przekształcających swą produkcję i usługi w modelu Przemysłu 4.0.

Osiągnięcie ww. celów wymaga jednoznacznego zdefiniowania pakietu kompetencji, jakie nabyć winni uczniowie po ukończeniu 8-letniej szkoły podstawowej. Składać się nań winny: wiedza odpowiadająca zakresom podstaw programowych przedmiotów szkolnych oraz zestaw kompetencji określanych jako Kompetencje 4.0.

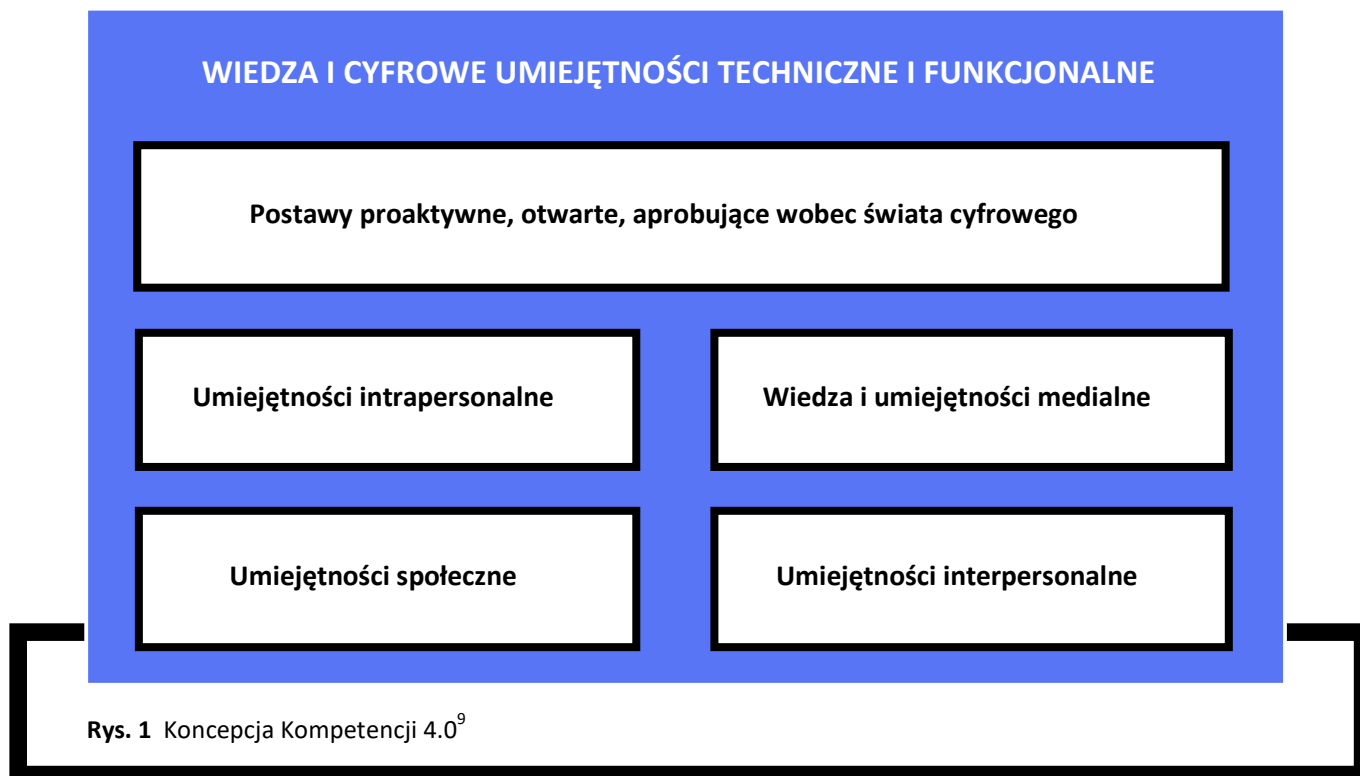
O ile wiedza na temat zakresów podstaw programowych przedmiotów szkolnych jest w środowisku szkolnym powszechnie znana, to pojęcie Kompetencji 4.0, zwanych także „kompetencjami przyszłości”, wymaga jednoznacznego zdefiniowania.

Kompetencje 4.0 to pakiet wzajemnie powiązanych ze sobą:

- [1] **funkcjonalnych i zawodowych (informatycznych) umiejętności cyfrowych oraz wiedzy na ten temat**
- [2] **umiejętności społecznych**, np. umiejętności rozwiązywania problemów, sprawowania przywództwa
- [3] **umiejętności intrapersonalnych**, np. uczenia się, autodyscypliny, wytrwałości, automotywacji, krytycznego myślenia
- [4] **umiejętności interpersonalnych**, np. komunikowania się, organizacji, pracy w grupie
- [5] **umiejętności medialnych** - np. krytycznej analizy i oceny informacji, ochrony tożsamości oraz cyfrowych wartości materialnych i prawnych
- [6] **postaw proaktywnych i aprobujących świat cyfrowy** - otwartych na aktywność w tej domenie.

W nowej definicji kompetencji ery cyfrowej konieczne jest synergiczne połączenie umiejętności transwersalnych⁸ z tradycyjnie definiowanymi umiejętnościami cyfrowymi, a także położenie nacisku na kształtowanie postać proaktywnych i aprobujących wokół różnorodnych przejawów świata cyfrowego.

Zaprezentowane podejście definicyjne prezentuje rys. 1:

Rys. 1 Koncepcja Kompetencji 4.0⁹

W zaproponowanym ujęciu kompetencje techniczne stanowią naturalne środowisko dla wykorzystywania „zanurzonych” w nich „miękkich” kompetencji transwersalnych. Z kolei te ostatnie, a także postawy otwarte na pracę w otoczeniu dysruptywnych rozwiązań cyfrowych warunkują efektywny rozwój kompetencji technicznych pracowników.

Taka koncepcja „kompetencji 4.0” stanowi także odpowiedź na postulaty harmonijnego łączenia w systemie edukacji kształcenia „protechnologicznego” i „prohumanistycznego” wyrażone przez autorów opracowania *Przyszłość systemu rozwoju kompetencji w Polsce*. Ich zdaniem *celem systemu kształcenia powinna być nie tylko adaptacja do zmieniającej się rzeczywistości, lecz idea integralności i wszechstronnego rozwoju człowieka. W kontekście zmian społecznych dokonujących się w XXI wieku celem systemu edukacji i kształcenia powinien być człowiek wielostronnie wykształcony, zdolny do myślenia krytycznego, myślenia w kategoriach innowacyjnych i alternatywnych, przejawiający inicjatywę, wrażliwy i świadomy wartości.*

Jednocześnie, tak szerokie ujęcie kompetencji ery cyfrowej wiąże się w praktyczny sposób z zagadnieniami rozwoju Przemysłu 4.0, w których ważną rolę odgrywać będą kreatywność,

⁸ Umiejętności transwersalne (ang. transversal skills) to niepowiązane jednoznacznie z zawodem, zadaniami w pracy, dyscypliną akademicką lub domeną wiedzy umiejętności przydatne w wielu sytuacjach w pracy, takie jak: myślenie krytyczne i innowacyjne, umiejętności inter- i intrapersonalne, globalne o obywatelskie, a także medialne i informacyjne

⁹ Źródło: Głomb, K., (2020) *Kompetencje 4.0. Część I: Cyfrowa transformacja rynku pracy i przemysłu w perspektywie roku 2020*, Agencja Rozwoju Przemysłu, Warszawa

skuteczność i efektywność pracowników, również w aspekcie współpracy międzynarodowej i w wymiarze globalnym. Pozwoli ono także włączyć do debaty na jego temat kwestie związane z deficytem kompetencji „miękkich” i społecznych. A także lepiej zaplanować działania samorządów w zakresie edukacji formalnej oraz rozwoju i upowszechnienia kompetencji bezpośrednio adresowanych do potrzeb rynku pracy: przedsiębiorstw Gospodarki Czwartej Rewolucji Przemysłowej.

Proponowane ujęcie dobrze koresponduje z realizacją jednego z głównych celów transformacji cyfrowej systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim: stworzeniem warunków dla kontynuacji przez uczniów szkół podstawowych edukacji ukierunkowanej na nabycie kompetencji niezbędnych do pracy w przedsiębiorstwach zlokalizowanych na terenie miasta i Subregionu Zachodniego, które przekształciły i będą rozwijać w przyszłości swą produkcję i usługi w modelu Przemysłu 4.0.

Edukacja ta winna obejmować zarówno nabywanie umiejętności *stricte* technicznych, jak i kształtowanie proaktywnych postaw wobec zmian prowadzących do transformacji cyfrowej przedsiębiorstw, ich automatyzacji i robotyzacji oraz zdobywania kompetencji miękkich – m.in. społecznych, związanych z pracą w grupie, przywództwem, rozwiązywaniem problemów, czy krytycznego myślenia. O ile umiejętności techniczne np. programowania stanowią przedmiot zajęć pozaszkolnych prowadzonych dla uczniów szkół w Wodzisławiu Śląskim (w ramach specjalnego programu zainicjowanego przez władze miasta), to kwestia kompetencji „miękkich” pozostawała poza sferą konkretnych działań edukacyjnych w mieście. Choć występują w podstawach programowych kilku przedmiotów jako kompetencje niepowiązane wprost z główną tematyką przedmiotów na ogół nie są traktowane są priorytetowo.

Tymczasem deficyt kompetencji „miękkich” stanowi kluczowe wyzwanie przedsiębiorców, poszukujących pracowników gotowych podjąć pracę w ich firmach. Dlatego właściwa odpowiedź na potrzeby kompetencyjne przedsiębiorców zawierać musi nabywanie przez uczniów szkół Wodzisławia Śląskiego pełnego pakietu Kompetencji 4.0.

Konieczne jest także dokonanie audytu technicznych umiejętności cyfrowych, na które zapotrzebowanie zgłaszają lokalni przedsiębiorcy, w celu dostosowania tematyki zajęć pozalekcyjnych (oraz do pewnego stopnia nauczania w szkole) do ich potrzeb¹⁰.

¹⁰ W ramach specjalnego programu zajęć pozalekcyjnych zainicjowanych przez władze samorządowe realizowana jest nauka programowania z wykorzystaniem zestawów Arduino. Program ten wyróżnia Wodzisław Śląski pośród miast województwa śląskiego.

KOMPETENCJE UCZNIÓW

REKOMENDACJE OPERACYJNE

1. W ramach edukacji szkolnej uczniowie szkół podstawowych Wodzisławia Śląskiego powinni nadal nabywać obok wiedzy wynikającej z podstawy programowej przedmiotów szkolnych także pakiet Kompetencji 4.0 – łączących cyfrowe kompetencje techniczne z intra- i interpersonalnym, społecznymi i medialnymi. Taki profil tematyczny zapewni uczniom możliwość zrobienia pierwszych kroków na drodze ku kompetencjom niezbędnym do życia i pracy w otoczeniu zaawansowanych technologii cyfrowych oraz przedsiębiorstw Przemysłu 4.0. Wymaga to dostosowania systemu oświaty w mieście do związanych z tym wyzwań.

2. W dialogu z przedsiębiorcami lokalnymi należy rozszerzać mapę umiejętności technicznych, których nabywanie włączyć należy do programu zajęć pozalekcyjnych koncentrujących się dotąd na algorytmice i programowaniu. Obejmować one winny umiejętności praktyczne związane m.in. z automatyzacją i robotyzacją procesów, praktycznym zastosowaniem aplikacji cyfrowych w usługach, rozwiązaniami VR/AR i projektowaniem graficznym, przydatne w przyszłej pracy.

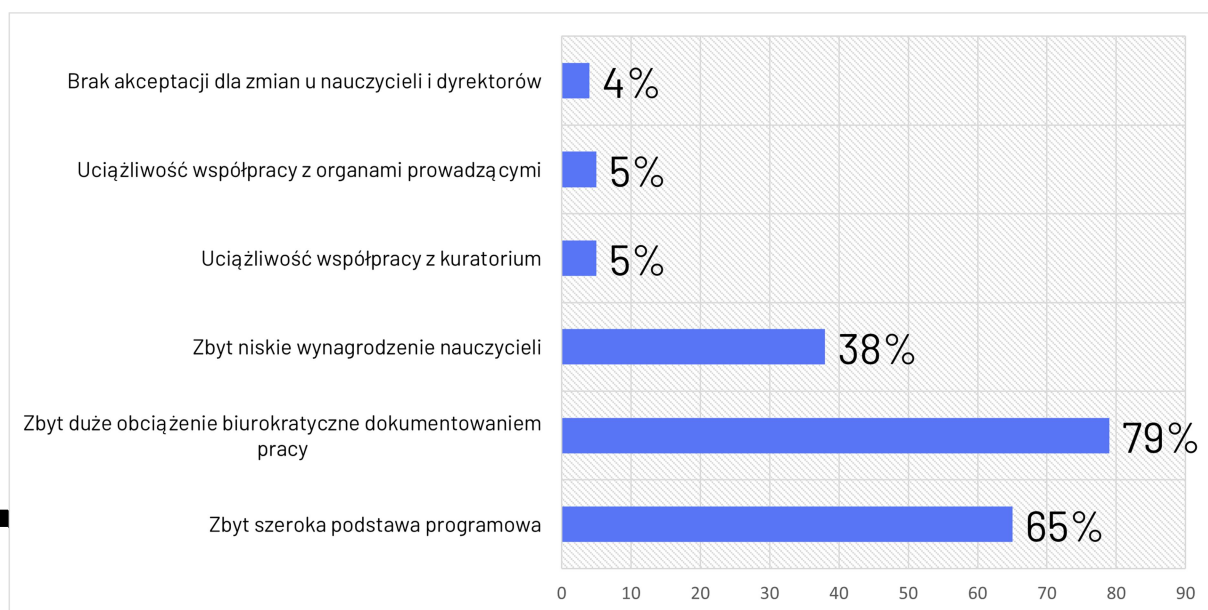
3. Program nabywania ww. kompetencji powinien być realizowany przez cykle zajęć pozalekcyjnych oraz poprzez włączanie tej tematyki do programu nauczania różnorodnych przedmiotów szkolnych, np. plastyki, techniki, chemii, przyrody. Będzie to wymagało opracowania modyfikacji programów nauczania oraz przeszkolenia kadr edukatorów cyfrowych i nauczycieli szkolnych, m.in. w zakresie wiedzy o rynku pracy i zawodach przyszłości oraz kompetencjach, jakie będą potrzebne do pracy w nich.

VIII.

ORGANIZACJA PROCESÓW ZMIAN: MIĘDZY NIECHĘCIĄ A POTRZEBĄ

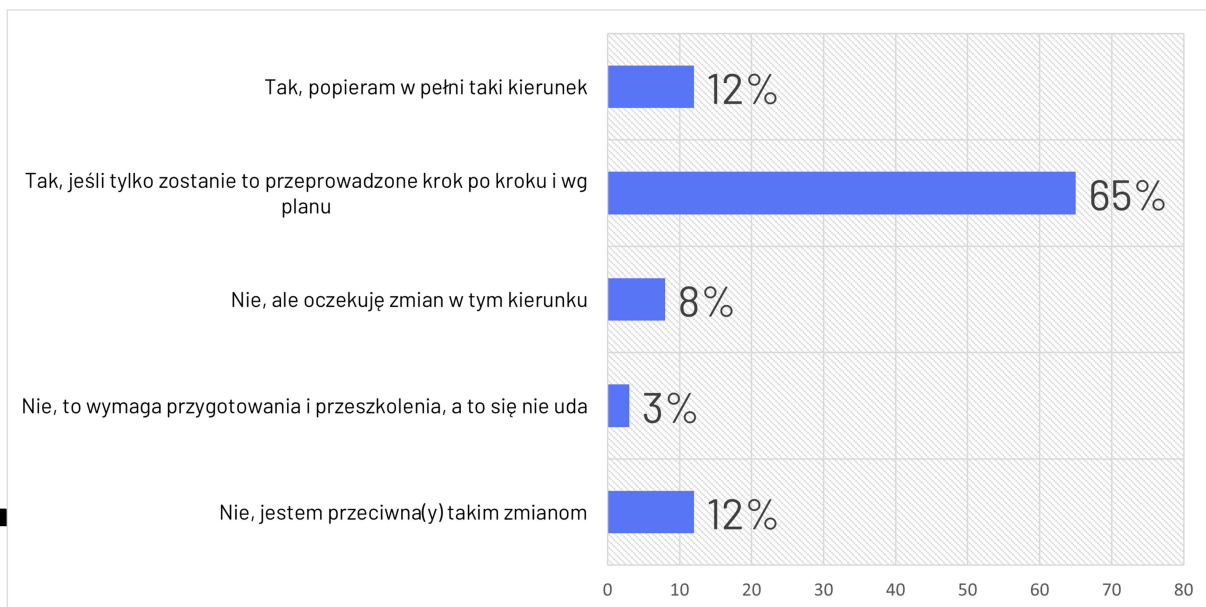
Transformacja cyfrowa szkół to wiązka wielu procesów. Składają się na nią wzajemnie powiązane i warunkujące się zmiany na wszystkich polach aktywności szkół. Wymaga ona zaangażowania się wszystkich członków społeczności szkolnej: dyrektorów, nauczycieli, uczniów i ich rodziców. Winna być działaniem stopniowym, rozłożonym na lata, lecz jasno zdefiniowanym, zobrazowanym i komunikowanym przez decydentów.

Na przeszkodzie w dokonaniu modernizacji szkoły bazującej na wykorzystaniu narzędzi i zasobów cyfrowych stoją – zdaniem respondentów badania ankietowego – głównie czynniki zewnętrzne, niezależne od dyrektora szkoły i nauczycieli. Aż 79% badanych uznaje za nie „zbyt duże obciążenie biurokratyczne dokumentowaniem pracy”, 65% - „zbyt szeroką podstawę programową”, a 38% „zbyt niskie wynagrodzenie dla nauczycieli” (wykres 12).

Wykres 12. Najważniejsze bariery transformacyjnej modernizacji szkoły

Przeprowadzenie stopniowo zaplanowanej modernizacyjnej transformacji cyfrowej szkół popiera w Wodzisławiu dwie trzecie (65%) respondentów przeprowadzonego badania ankietowego. Bezwarunkowo wspiera ideę zmiany – 12%. Równoliczna liczba nauczycieli wyraziła sprzeciw wobec zmian (wykres 13).

Wykres 13. Postawy nauczycieli szkół w Wodzisławiu Śląskim wobec modernizacyjnej transformacji szkoły

Nauczyciele wyrażają zatem silne (77%) poparcie dla transformacji cyfrowej ich szkół.

Nauczyciele zmiany kojarzą z reformą z 2017 r i jej negatywne skutki w powszechnej opinii zdecydowanie przeważają nad pozytywami, demotywując kadry szkolne do podejmowania działań modernizacyjnych. Gotowość do zmian w kierunku szerszego korzystania z narzędzi cyfrowych hamuje także przesyt i monotonia „zdalnego nauczania”, którego nauczyciele doświadczają od kilkunastu miesięcy.

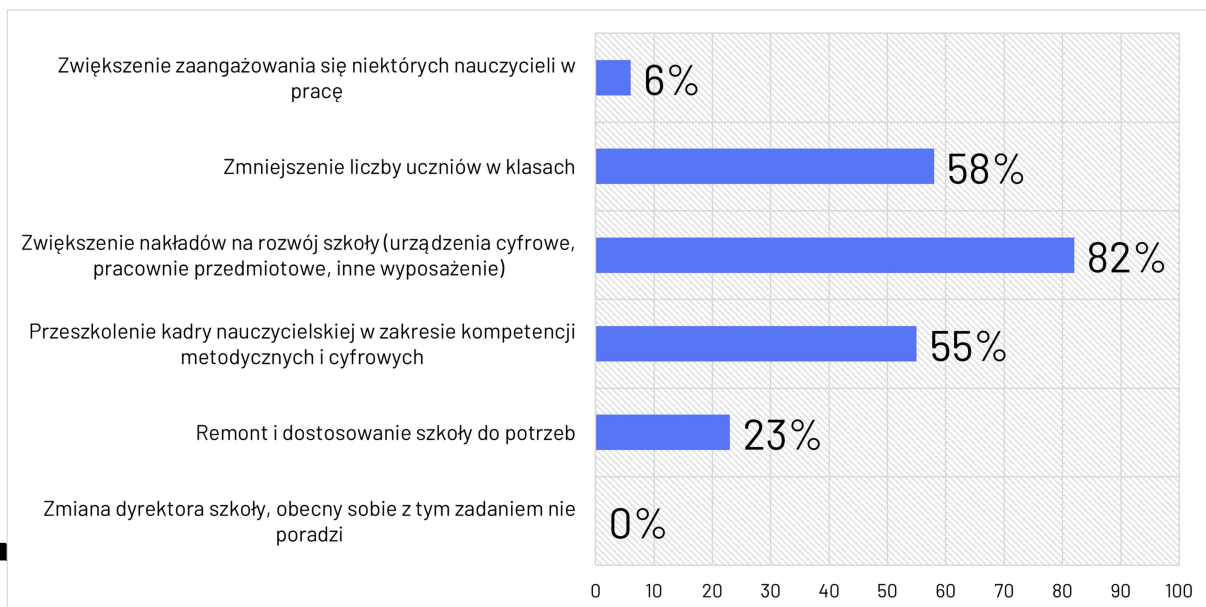
Przekonanie, iż najważniejszym czynnikiem transformacji cyfrowej szkoły będzie „zwiększenie nakładów na rozwój szkoły (m.in. zakup urządzeń cyfrowych, pracowni przedmiotowych i wyposażenia) wyraziło w badaniu aż 82% nauczycieli (wykres 14). Pozostałymi czynnikami istotnymi z punktu widzenia skuteczności zmian są: zmniejszenie liczby uczniów w klasach (58%) oraz podniesienie poziomu kompetencji metodyczno-cyfrowych nauczycieli. Respondenci badania (94%) nie widzieli potrzeby zwiększenia zaangażowania się nauczycieli w pracę oraz zmiany dyrektora, który nie poradzi sobie z zarządzaniem zmianą – pogląd taki poparło 100% respondentów.

Myśmy się już zaawansowali na drodze cyfryzacji dalece. Co mielibyśmy zrobić jeszcze dodatkowo?

(z wypowiedzi nauczycielki)

Wywiady pogłębione także potwierdziły, iż w powszechnym rozumieniu nauczycieli transformacja cyfrowa polega na „cyfryzacji analogowej szkoły” poprzez m.in. przeniesienie dotychczasowych metod i form nauczania stacjonarnego do platform videokonferencyjnych („zdalne nauczanie”), a także kontynuację korzystania z różnorodnych narzędzi cyfrowych, głównie tablic multimedialnych.

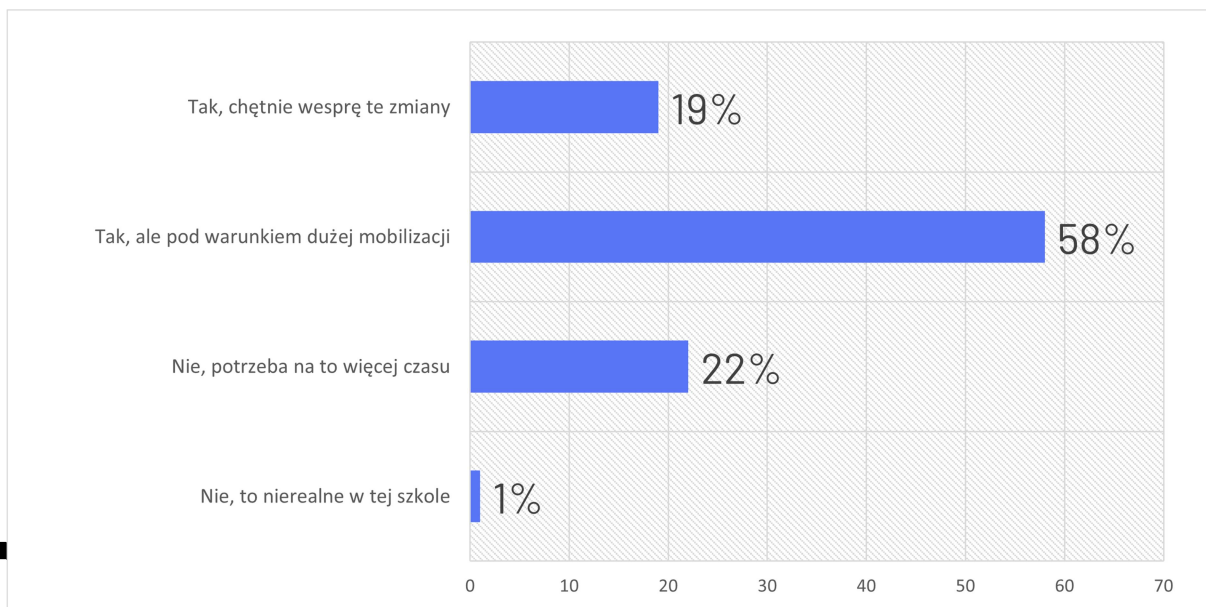

Wykres 14. Najważniejsze warunki transformacyjnej modernizacji szkoły, w przypadku, gdyby zmiany miały nastąpić wkrótce

Koncentracja na potrzebach infrastrukturalnych oznaczać może także brak wizji szkoły po zmianach w jej aspektach dydaktycznych czy wychowawczych

Czas pandemii COVID-19 stanowi dla systemów oświaty na całym świecie okres szczególny. Pokazał on, iż pod presją okoliczności edukacja szkolna zmienia się i to w stopniu, w jakim nie zmieniała się od dawna. Szkoły „uczą się” przy tym nowej rzeczywistości: doświadczenia pandemii ujawniają nową hierarchię działań podejmowanych w szkole i potrzeb, jakie powinna zaspakajać (np. w zakresie zwiększonego wsparcia psychologicznego i pedagogicznego dla uczniów). W planowaniu procesu transformacji cyfrowej oświaty w Wodzisławiu Śląskim kontekst ten zostanie uwzględniony jako istotny punkt odniesienia.

Nauczyciele szkół podstawowych w Wodzisławiu Śląskim są przekonani, iż transformację cyfrową ich szkół trzeba rozłożyć w czasie. Trzy czwarte (77%) z nich uważa, iż potrzeba na nią 3 lat. 58% uważa, że aby to było możliwe konieczna jest duża mobilizacja nauczycieli. 22% sądzi, że 3 lata to zbyt krótki czas, aby zmiany przeprowadzić (wykres 15).

Wykres 15. Przekonanie nauczycieli szkół w Wodzisławiu Śląskim, że modernizacyjną transformację szkoły uda się przeprowadzić w 3 lata

Organizacja procesu transformacji cyfrowej systemu oświaty wymaga zaplanowania synchronicznych i synergicznych działań w skali całego miasta oraz każdej ze szkół z osobna. To proces złożony, zbiór zadań o dużej skali i jeden z głównych mechanizmów rozwojowych miasta. Jego realizacja wymaga mobilizacji potencjału kompetencyjnego, organizacyjnego i finansowego wykraczającego poza dotychczasowe zarządzanie domeną edukacji na poziomie urzędu miasta.

Finansowanie transformacji cyfrowej będzie możliwe ze środków pozyskanych z funduszy europejskich, jakie będą dostępne na wsparcie modernizacji edukacji w ramach programów REACT EU, Krajowego Programu Odbudowy oraz programów operacyjnych perspektywy budżetowej UE lat 2021-2027¹¹.

Listy działań i związanych z nimi rekomendacji prezentowane są w odniesieniu do poziomu miasta i pojedynczej szkoły.

¹¹ Prognozuje się, że środki te będą dostępne odpowiednio od: jesieni 2021 roku, wiosny 2022 roku i drugiej połowy 2022 roku.

► SKALA MIASTA

1. Władze miasta powinny podjąć decyzję o kompleksowej modernizacji systemu oświaty, ustanowić „program transformacji cyfrowej” systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim jako formalną podstawę do realizacji procesów modernizacji szkół zgodnej z założeniami przedstawionymi w niniejszym studium, opracować podstawowe dokumenty programowe (marzec – lipiec 2022 r.) i rozpocząć proces od początku roku szkolnego 2021-2022, zaplanowany na 3-4 lata. Program ten stanowić winien główną oś działań zaplanowanych w strategii rozwoju oświaty w Wodzisławiu Śląskim do 2026 roku.
2. W Urzędzie Miasta Wodzisławia Śląskiego należy powołać profesjonalny zadaniowy zespół ds. realizacji programu (*task force*), skupiający przedstawicieli wszystkich struktur miejskich, których zaangażowanie może mieć wpływ na skuteczność działań oraz zapewnić mu zewnętrzne wsparcie eksperckie. Zespół koordynować będzie realizację programu, przygotowywać rozwiązania merytoryczne, zarządzać siecią szkolnych liderów zmiany i służyć wsparciem doradczym dla szkół. Rekomenduje się także korzystanie z usług ekspertów zewnętrznych.
3. Wydział Edukacji powinien stworzyć system wewnętrznych konsultacji, w ramach których będzie współpracował z przedstawicielami środowisk: naukowego – ze specjalizacją pedagogiczną, niezależnych ekspertów nowoczesnej edukacji, dyrektorów i nauczycieli szkół, niezależnych ekspertów w zakresie cyfrowych technologii edukacyjnych i komisji oświaty Rady Miejskiej Wodzisławia Śląskiego. Zadaniem zespołu będzie monitoring procesów zmian w szkołach, wypracowywanie rozwiązań zapewniających spójność transformacji w skali miasta oraz opracowanie systemu ewaluacji postępów procesu transformacji szkół i systematyczne dokonywanie ich oceny.
4. Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego zapewnić powinien wsparcie doradcze dla szkół w realizacji „szkolnych planów transformacji cyfrowej”, tak w ramach własnych zasobów, jak i doradców zewnętrznych.
5. Kluczowe znaczenie dla skuteczności działań transformacyjnych w pierwszym etapie ich realizacji ma jednoznaczne merytorycznie i czytelne poinformowanie społeczności szkolnych miasta o celu, zakresie i planowanym przebiegu zmian. Wymagać to będzie zaplanowania polityki informacyjnej i komunikacyjnej oraz szkoleń dla poszczególnych grup zawodowych istotnych punktu widzenia realizacji programu.

► SKALA SZKOŁY

1. Należy opracować i zrealizować począwszy od września 2022 roku „szkolny plan transformacji cyfrowej” w perspektywie 3-letniej określający działania, jakie zostaną podjęte w danej społeczności szkolnej na wszystkich polach zmian: dydaktyczno-metodycznym, kompetencyjnym, dobrostanu ucznia i nauczycieli, organizacyjnym i infrastrukturalnym. Cechować go winien innowacyjny i ewolucyjny charakter działań. Plan powinien odzwierciedlać specyfikę danej szkoły i jej aspiracje, a także uwzględniać potencjał kadr i być wyrazem jej specjalizacji tematycznej.
2. Plan powinien powstać w wyniku debaty wewnątrzszkolnej. Następnie należy go skonsultować z Wydziałem Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia i zatwierdzić przez radę pedagogiczną. Dokument zawierać winien wykaz działań, definicję „kamieni milowych” i mierzalnych wskaźników jego

realizacji wraz z harmonogramem.

3. Dyrektorzy szkół i/lub koordynatorzy realizacji planu transformacji w szkołach winni na bieżąco monitorować jej postęp i inicjować regularne spotkania przeglądowe w formule rad pedagogicznych oraz w spotkania mniejszej skali np. „liderów zmiany”, nauczycieli jednego przedmiotu lub nauczycieli jednego poziomu klasy w celu omawiania postępów w zmianach na polu dydaktycznym, kompetencyjnym, dobrostanu i organizacyjnym.
4. Koordynatorem realizacji planu winien być dyrektor (wicedyrektor) szkoły, posiadający uprawnienia do podejmowania decyzji w sprawie placówki¹². Dyrektor współpracować będzie z „liderami zmiany” wyłonionymi z grona osób o najwyższych kompetencjach metodyczno-cyfrowych w szkole, zainteresowanych przywództwem w procesie innowacyjnych zmian.
5. Należy udzielić dyrektorom wsparcia eksperckiego poprzez organizację szkoleń na temat procesu przygotowania planu w modelu partycypacyjnym oraz udostępnienie help desk, który na bieżąco odpowiadał będzie na pytania dyrektorów i nauczycieli
6. Należy wyróżnić i związać współpracą w realizacji programu nauczycieli - „liderów zmiany” w szkole i zbudować ich sieć współpracy w mieście, np. przy prowadzeniu i rozwijaniu „miejskiej platformy edukacyjnej”, czy prowadzeniu stworzonej edukacyjnej „makerspace”.
7. Należy podjąć starania, aby program modernizacyjnej transformacji szkół wyłączyć poza obszar konkurencji politycznej w samorządzie i zapewnić mu poparcie wszystkich ugrupowań w nim reprezentowanych. Dla skutecznej realizacji programu modernizacji szkół w Wodzisławiu Śląskim konieczna jest także realizacja rekomendacji programowych odnoszących się do zmian organizacyjnych we wszystkich obszarach transformacji.

DYDAKTYKA

REKOMENDACJE PROGRAMOWE

➤ ZMNIEJSZENIE LICZBY UCZNIÓW W KLASACH

1. Blisko 60% respondentów badania ankietowego uważa, że zmniejszenie liczby uczniów w klasach to jeden z najważniejszych warunków skutecznej transformacji cyfrowej szkół. Liczba uczniów w rocznikach rozpoczynających naukę w szkołach będzie w nadchodzącej dekadzie malała, prowadząc do dylematu: stworzyć mniejszą liczbę klas przy zachowaniu ich liczebności na analogicznym jak dziś poziomie, czy też pozostawić liczbę klas na aktualnym poziomie przy założeniu ich mniejszej liczebności (lub też w uzasadnionych przypadkach zwiększyć liczbę mniej licznych klas). Nauka w klasach o mniejszej liczbie uczniów pozwala na większą indywidualizację zajęć, zwiększa intensywność interakcji między nauczycielem a uczniem, pozwala stosować skutecznie aktywizujące metody nauczania.
2. Proponuje się wprowadzenie zasady utrzymania lub zwiększania liczby klas pierwszych w szkołach, w kolejnych latach przy jednoczesnym zmniejszaniu w nich liczby uczniów. Takie działania sukcesywnie doprowadzą do zmiany struktury i liczebności klas w szkołach i umożliwią osiągnięcie lepszych wyników nauczania.

¹² Postulat wyłonienia osoby koordynującej działania na rzecz cyfryzacji szkoły zgłosiła Rada ds. Informatyzacji Edukacji przy Ministrze Edukacji Narodowej.

► MOTYWACJA NAUCZYCIELI

1. Proaktywne postawy nauczycieli są kluczowym elementem składającym się na ich kompetencje cyfrowe. Dlatego duże znaczenie ma odpowiednie motywowanie kadr szkolnych do aktywnego udziału w procesach zmiany. Wymaga to stworzenia systemu, który premiować będzie nauczycieli wszystkich przedmiotów angażujących się w działania na rzecz transformacji cyfrowej swoich szkół, szczególnie na polach zwiększania liczby lekcji prowadzonych innowacyjnymi metodami dydaktycznymi i intensyfikacji wykorzystania narzędzi i zasobów cyfrowych podczas lekcji.
2. Na poziomie miasta należy opracować i wdrożyć oparty na mierzalnych kryteriach system motywowania ww. osób, na który składać się winny mechanizmy: finansowych dodatków motywacyjnych dla nauczycieli oraz wyróżnień zawodowych (nagrody Prezydenta Miasta Wodzisławia Śląskiego), a także innych form wyróżnień, jakie stosować mogą na co dzień dyrektorzy szkół (np. dofinansowanie szkoleń i studiów podyplomowych).

► STEAM

Należy wprowadzić do praktyki szkolnej „uczenie się przez doświadczenie” w modelu STEAM i promować korzystanie z niego przez nauczycieli różnorodnych przedmiotów. Będzie to wymagało przeszkolenia kadry w ramach praktycznych warsztatów.

► WPROWADZENIE OCENIANIA KSZTAŁTUJĄCEGO

1. W dyskusjach w trakcie pandemii COVID-19 na temat uwarunkowań i efektywności oceny postępów uczniów w modelu „zdalnego nauczania” często pojawia się krytyka systemu ewaluacji pracy ucznia za pomocą ocen od 1 (niedostateczny) do 6 (celujący). Związana jest ona głównie z trudnościami w potwierdzeniu samodzielności odpowiedzi ucznia na zadane pytania lub wypełnianie testy. Krytyka ta obejmuje także nadmierne przywiązanie nauczycieli do testowania wiedzy ucznia, którego wynikiem są oceny cząstkowe wpływające na ocenę końcową w semestrze lub na koniec roku szkolnego. W dyskusjach pojawiają się postulaty odejścia od intensywnego testowania na ocenę (przy zachowaniu testów jako wewnętrznego sprawdzianu wiedzy i umiejętności ucznia służącego zdiagnozowaniu zakresu programu, który trzeba opanować) oraz zastąpienia skali ocen ocenami opisowymi. Ocenianie opisowe obowiązuje w klasach I – III, lecz może być stosowane także w klasach IV – VIII pod warunkiem, iż pozwala na nie regulamin szkoły.
2. Postuluje się wprowadzanie w klasach IV – VII modelu oceniania kształtującego, czyli sposobu pracy nauczyciela i ucznia, który polega na systematycznym pozyskiwaniu informacji o przebiegu uczenia się i ma charakter opisowy. Pozwala ono nauczycielowi na modyfikowanie procesu nauczania i uzyskiwanie przez uczniów szczegółowej informacji zwrotnej, pomocnej w nauce. Zdaniem ekspertów ten model oceny postępów ucznia zapewnia większą skuteczność nauczania i podnosi zaangażowanie ucznia. Dość powszechnie stosowany jest w szkołach społecznych i prywatnych.
3. Wprowadzanie oceniania kształtującego winno mieć charakter stopniowy - w czasie i w zakresie przedmiotów, począwszy od klasy IV. Proces wymagać będzie szkoleń nie tylko dla nauczycieli, ale także rodziców. Istotne będzie także uświadomienie uczniom jakościowych aspektów zmiany w sposobie oceniania.

► DZIEŃ PROJEKTOWY

1. W celu upowszechnienia aktywizującej uczniów w wysokim stopniu metody projektowej należy zainicjować i wprowadzić stopniowo do praktyki szkolnej tzw. dzień projektowy, podczas którego uczniowie pod kierownictwem nauczycieli realizować będą projekty przedmiotowe lub międzyprzedmiotowe.

2. Będzie to wymagać na ogół reorganizacji przestrzeni klas oraz odejścia od rutyny 45-minutowych lekcji oraz dzwonek na przerwę, co stanowi dużą zmianę w tradycyjnej organizacji pracy szkoły. Umożliwia jednak wspólną aktywność uczniów, uzyskiwanie przez nich spektakularnych efektów i łączenie w jednym projekcie zagadnień z kilku przedmiotów.
3. Realizacja projektów szkolnych wymaga od nauczycieli odpowiednich przygotowań, a także zewnętrznego wsparcia doradców metodycznych.

▶ REORGANIZACJA PRZESTRZENI KLASY/SZKOŁY

1. Upowszechnianie metod aktywizujących ucznia, np. wspólnego przygotowania projektu, pracy w grupach, czy lekcji gamifikowanej w większości przypadków dla ich skuteczności wymaga reorganizacji przestrzeni sal lekcyjnych, które są dostosowane do dominującej w codziennej praktyce metody podawczej, w której nauczyciel znajduje się w pozycji frontальной wobec uczniów. Taki układ sal utrudnia realizację lekcji metodami aktywizującymi i demobilizuje prowadzących lekcje.
2. Należy w polityce zakupowej lata 2021-2024 wprowadzić zasadę nabywania mebli szkolnych dostosowanych do pracy w grupach, a także aranżowania przestrzeni sal w sposób umożliwiający zmienną i różnorodną ich konfigurację, dostosowaną do potrzeb dydaktyki aktywizującej.
3. Podczas lekcji prowadzonych metodami aktywizującymi należy dążyć do odejścia od frontального układu klasy na rzecz układu zapewniającego komfort pracy w grupach, optymalne wykorzystanie urządzeń cyfrowych i bliski kontakt uczniów. Obok zmiany mebli istotne znaczenie mają także kolorystyka sal i ich wystrój.

▶ WSPARCIE DLA NAUCZYCIELI „LIDERÓW CYFRYZACJI”

Ważne dla skuteczności transformacji cyfrowej jest utrzymanie mobilizacji merytorycznej i zaangażowania w proces „liderów zmiany” w szkołach. Konieczna jest regularna praca z nimi nie tylko w placówkach, ale i w skali miasta, włączenie w system szkoleń dla nauczycieli (w charakterze edukatorów otrzymujących wynagrodzenie), wzmacnianie poczucia udziału w sieci specjalistów, promowanie ich i dodatkowe wynagradzanie.

▶ USIECIOWIENIE WYMIANY CYFROWYCH MATERIAŁÓW EDUKACYJNYCH

1. Proponuje się stworzenie na „miejskiej platformie edukacyjnej” przestrzeni do publikowania w sposób uporządkowany, na otwartych licencjach i udostępniania cyfrowych materiałów edukacyjnych opracowanych przez nauczycieli wodziślawskich szkół.
2. Celem takiego działania jest zwiększenie dostępności materiałów edukacyjnych, których autorami są pracownicy lokalnych szkół, a także rozwijanie kultury współdzielenia otwartych zasobów edukacyjnych i współpracy w środowisku nauczycielskim.

▶ EDUKACJA NA RZECZ CYBERBEZPIECZEŃSTWA I HIGIENY CYFROWEJ

1. Należy systematycznie rozwijać kompetencje nauczycieli w zakresie bezpieczeństwa cyfrowego uczniów i nauki w szkole, kompetencje medialnych oraz zachowania higieny cyfrowej poprzez organizację dedykowanych tej tematyce szkoleń i warsztatów.
2. Uczniowie powinni regularnie – co najmniej raz na semestr – uczestniczyć w zajęciach

pozalekcyjnych, w trakcie których poznawać będą i przypominać już nabytą wiedzę i umiejętności w tym zakresie. Ważne także, aby tematyka ta poruszana była w różnorodnych kontekstach na lekcjach wielu przedmiotów.

KOMPETENCJE NAUCZYCIELI

REKOMENDACJE PROGRAMOWE

► MIEJSKA PLATFORMA EDUKACYJNA

Należy zaprojektować i udostępnić społeczności szkolnej „miejską platformę edukacyjną” - narzędzie umożliwiające realizację wsparcia dla nauczycieli szkół w zakresie: a) bieżącego doradztwa metodycznego i technicznego świadczonego online, b) udostępniania stworzonych oraz pozyskanych przez nauczycieli szkół Wodzisławia Śląskiego cyfrowych materiałów edukacyjnych na zasadach otwartych licencji, c) udostępnianie licencji do pracy na platformach edukacyjnych (płatnych), d) stworzenie forum dyskusji o bieżących sprawach środowiska szkolnego, e) obsługi organizacji i przeprowadzania szkoleń (także przez wodzisławskich „liderów zmiany”) oraz f) udostępnienia narzędzia do prezentowania uporządkowanych zasobów wiedzy na temat korzystania z narzędzi i zasobów cyfrowych w dydaktyce (biblioteka cyfrowa).

W realizacji tego przedsięwzięcia należy wziąć pod uwagę współpracę z firmami sektora edtech w modelu partnerstwa publiczno-prywatnego.

► BADANIA ZAPOTRZEBOWANIA NA SZKOLENIA

Należy kontynuować systematycznie zapotrzebowania na szkolenia wśród nauczycieli, którego wyniki pozwolą na zaplanowanie tematyki i form kursów. Zapotrzebowanie na szkolenia realizować można w formule badania ankietowego online z udziałem kadry szkolnej na zakończenie każdego z semestrów nauki.

► ZINTEGROWANY SYSTEM SZKOLEŃ DLA NAUCZYCIELI

1. Kluczowe znaczenie dla skuteczności doskonalenia nauczycieli odgrywa jakość szkoleń oraz ich adekwatność do potrzeb nauczycieli. Obecny system organizacji kursów oceniany jest przez część nauczycieli krytycznie i nie gwarantuje równych szans dla pracowników różnych szkół.
2. Postuluje się stworzenie jednolitego, miejskiego systemu wspierania doskonalenia zawodowego nauczycieli w zakresie kompetencji metodycznych i cyfrowych w oparciu o wydzielone środki pochodzące z różnych źródeł. W poszczególnych szkoleniach uczestniczyć będą mogły - po zarejestrowaniu - osoby z różnych placówek. Część szkoleń mogłaby być realizowana przez wodzisławskich „liderów cyfryzacji” w ramach samopomocy koleżeńskiej.
3. Z diagnozy sformułowanej na podstawie badania ankietowego wynika, iż w pierwszej kolejności należy skoncentrować się na szkoleniach metodycznych w zakresie metod aktywizujących (np. projekt, webquest, gamifikacja, odwrócona klasa) oraz powiązanych z nimi rozwiązań cyfrowych. Szkoleniami zaś objąć najbardziej potrzebującą grupę-
4. Zakresy wiedzy lub umiejętności, które w badaniu zidentyfikowano jako obszary największego deficytu kompetencyjnego (np. metody aktywizujące ucznia) powinny zostać wskazane jako tematyka szkoleń organizowanych w pierwszej kolejności z wykorzystaniem metod e-learningu, co pozwoli na objęcie nimi dużej grupy osób w relatywnie krótkim czasie.
5. Dla obsługi informacyjnej oraz komunikacji z nauczycielami, a także obsługi rejestracji i

potwierdzania uczestnictwa w kursach wykorzystywać należy „miejską platformę edukacyjną”.

6. Operatorem systemu winien być Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia jako podmiot zarządzający całością organizacji i podaży szkoleń.

DOSTĘP DO KOMERCYJNYCH PLATFORM EDUKACYJNYCH

Należy rozważyć zakup licencji umożliwiających dostęp nauczycieli do komercyjnych platform edukacyjnych i zwinne zarządzanie nimi poprzez udostępnianie na czas określony (dzięki czemu z jednej licencji korzystać może duża liczba osób).

UPOWSZECHNIENIE KOMPETENCJI 4.0

1. Nabywanie Kompetencji 4.0 przez uczniów szkół podstawowych stanowi kluczową innowację programową w ramach proponowanego procesu transformacji cyfrowej systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim. Świadome wejście w domenę „kompetencji przyszłości” zagwarantuje im uzyskanie konkurencyjnych przewag merytorycznych pośród rówieśników a w przyszłości będzie podstawą ich wysokiej pozycji na rynku pracy.
2. Dla zapewnienia systemowego charakteru ww. zmiany programowej w szkołach, konieczne jest w pierwszym kroku upowszechnienie pośród nauczycieli wiedzy o Kompetencjach 4.0. W tym celu należy zorganizować powszechne dostępne szkolenia. Szkolenia te koncentrować się winny na praktycznych aspektach edukacji uczniów w zakresie kompetencji: inter- i intrapersonalnych, medialnych i społecznych w powiązaniu z technicznymi kompetencjami cyfrowymi, w tym na wkomponowaniu ich tematyki w nauczanie różnych przedmiotów, tak humanistycznych, jak i matematyczno-przyrodniczych.
3. Nauczanie Kompetencji 4.0 wymaga na ogół stosowania aktywizujących metod dydaktycznych, zapewniających pracę w zespołach, konkurowanie i dyskusje oraz osiąganie konkretnych celów. Rekomendacja dydaktyczna proponująca regularną organizację „dni projektowych” stanowi jedną z propozycji form stworzenia środowiska odpowiedniego dla upowszechnienia „kompetencji przyszłości”.
4. Jednakże szkoła w obecnym konserwatywnym modelu metodycznym i organizacyjnym nie stanowi optymalnego środowiska nabywania Kompetencji 4.0. Proponuje się zatem stworzenie także nowej przestrzeni edukacyjnej w formule wielofunkcyjnej „makerspace” lub „learning lab”, stanowiącej dopełnienie powołanego w 2018 roku Wodzisławskiego Oświatowego Centrum Nauki i Techniki, umożliwiającej realizację przez uczniów różnorodnych projektów połączonym z nabywaniem ww. umiejętności. Stworzenie „makerspace” adresowanego do społeczności szkolnych sfinansować będzie można ze środków perspektywy budżetowej Unii Europejskiej lat 2021-2027 lub Krajowego Programu Rozwoju.

▶ WSTĘPNY AUDYT SZKOŁY – DIAGNOZA PUNKTU WYJŚCIA

Początkiem prac nad szkolnym planem transformacji cyfrowej powinien być audyt zaawansowania placówki na tym polu. W tym celu Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego powinien udostępnić dyrektorom szkoły ankietę przygotowaną przez ekspertów zewnętrznych. Ankieta powinna zostać wypełniona samodzielnie przez kierownictwo szkoły, po czym dane z niej zweryfikowane przez eksperta zatrudnionego do opracowania końcowego raportu z audytu. Proponuje się, aby ewaluacja stanu zaawansowania transformacji cyfrowej w szkole została przeprowadzona do końca czerwca 2022 roku.

▶ POLITYKA KADROWA

W polityce wyboru na stanowiska dyrektorów szkół oraz zatrudniania nauczycieli należy wprowadzić obowiązek wykazania się potwierdzonymi w sposób praktyczny kompetencjami metodyczno-cyfrowymi. Służyć temu winna rozmowa kwalifikacyjna oraz wykonanie praktycznych czynności obsługi cyfrowych aplikacji edukacyjnych. W ocenie kandydatów należy wziąć pod uwagę m.in. gotowość do zaangażowania się w transformację cyfrową i wsparcia „liderów zmiany” w szkołach.

▶ CYFRYZACJA PROCESÓW ADMINISTRACYJNYCH

1. Jednym z braków organizacyjnych sygnalizowanych przez dyrektorów szkół jest konieczność realizacji części komunikacji i wymiany dokumentów (zwłaszcza finansowych) między szkołami i strukturami Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego drogą tradycyjną poprzez przekazywanie dokumentów w postaci papierowej.
2. Postuluje się doprowadzenie do pełnej wymiany elektronicznej wszystkich dokumentów (w tym finansowych) między szkołami a jednostkami organizacyjnymi gminy, w tym Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego m.in. poprzez wdrożenie we wszystkich jednostkach systemu EZD – RP, który jest udostępniany na otwartych licencjach. EZD RP może stanowić element „miejskiej platformy edukacyjnej”

▶ OGRANICZENIE SPRAWOZDAWCZOŚCI

W trakcie pandemii COVID-19 nauczyciele zobowiązani zostali do dodatkowych działań związanych z raportowaniem o swoich aktywnościach zawodowych. W trakcie wywiadów zgłaszali konieczność przesyłania dublujących się częściowo raportów poprzez e-dzienniki i aplikację TEAMS.

Odczuwają to jako element obciążenia biurokratycznego, nie wpływającego na jakość ich pracy. Postuluje się: a) dokonanie przeglądu obowiązków sprawozdawczych i raportowania, i ograniczenie ich do minimum oraz b) udostępnienie pracownikom szkół jednego zunifikowanego narzędzia tworzenia, przekazywania i archiwizacji dokumentów, dostępnego w modelu chmury.

▶ ZAKORZENIENIE POZYTYWNYCH REZULTATÓW

PANDEMII COVID-19

1. Pandemia COVID-19 wpływając negatywnie na wiele aspektów życia i pracy, przyniosła także pozytywne efekty zmian w szkole, opisane w rozdziale *Dobrostan i higiena cyfrowa* studium.
2. Te pozytywne rezultaty zmian należy zakorzenić w głównym nurcie pracy szkoły. Zaliczają się do nich:
 - a. upowszechnienie elektronicznej wymiany dokumentów oraz roboczej korespondencji online między szkołami a Urzędem Miasta Wodzisławia Śląskiego i innymi jednostkami organizacyjnymi miasta
 - b. powszechne korzystanie z bieżącej komunikacji elektronicznej między kadrami szkoły, nauczycieli z rodzicami i uczniami, w tym między wychowawcami klas a rodzicami
 - c. organizacja „wywiadówek” oraz indywidualnych spotkań nauczycieli z rodzicami na platformach wideokonferencyjnych
 - d. przeprowadzanie spotkań, w tym grona nauczycielskiego na platformach wideokonferencyjnych z wykorzystaniem ich różnorodnych funkcjonalności zapewniających komfort i skuteczność realizacji spotkań
 - e. organizacja zajęć pozalekcyjnych i kółek przedmiotowych dla uczniów, a także prowadzenie transmisji z lekcji dla dzieci chorych pozostających w szpitalach lub w domu
 - f. prowadzenie w pełni interaktywnych lekcji w modelu „zdalnego nauczania” na platformie wideokonferencyjnej lub edukacyjnej.
3. Działania te winny być kontynuowane i rozwijane, stanowiąc pełnowartościową alternatywę dla bezpośrednich interakcji w szkole. W przypadku lekcji online należy rozważyć możliwość reorganizacji nauczania do postaci modelu hybrydowego, w którym przekazywanie wiedzy przez nauczyciela odbywać się może online (wykład), zaś w szkole realizowane są głównie zajęcia wymagające aktywnego korzystania z laboratoriów, interakcji, pracy grupach czy realizacji projektów szkolnych.

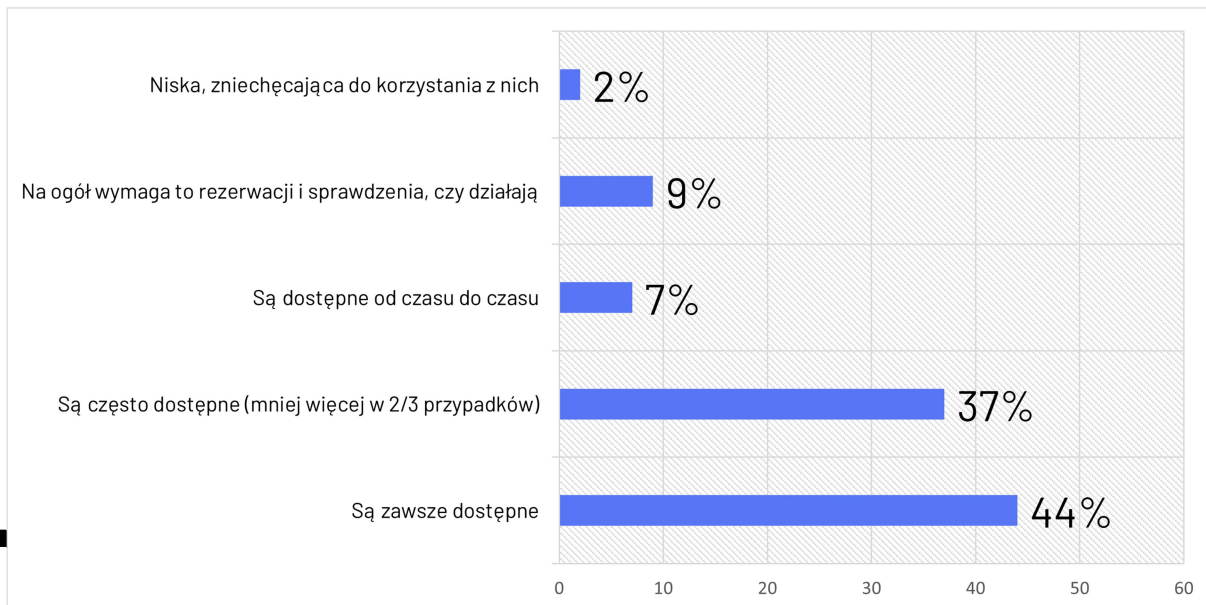
IX.

KOMPETENCJE METODYCZNO-CYFROWE NAUCZYCIELI

Rok 2020 i początek roku 2021 był czasem bezprecedensowych inwestycji w cyfrową infrastrukturę szkół. Środki na ten cel udostępniły samorządom lokalnym Ministerstwo Cyfryzacji (poprzez projekt „Zdalna szkoła”), Ministerstwo Edukacji Narodowej (w ramach projektu „Aktywna tablica”) oraz urzędy marszałkowskie w ramach regionalnych „tarcz anty kryzysowych”. Do szkół trafiły głównie laptopy, tablety, tablice multimedialne i monitory dotykowe. W skali kraju realizowany był ponadto projekt rządowy „Ogólnopolska Sieć Edukacyjna”, w ramach którego wszystkie szkoły w Polsce mają uzyskać szerokopasmowy dostęp do Internetu.

W badaniu ankietowym nauczyciele ocenili swoje zaplecze cyfrowe w szkołach jako dobre. Stoi to w sprzeczności z deklarowanym przez respondentów wywiadów pogłębionych deficytem sprzętu cyfrowego oraz powszechnym oczekiwaniem, iż transformacja cyfrowa szkół te deficyty usunie. Zgłaszali oni m.in. braki sprzętu dla uczniów klas I-III.

Dla 44% respondentów urządzenia i aplikacje cyfrowe w szkole są „zawsze dostępne”. Ponad jedna trzecia (37%) z kolei uważa, że są one dostępne mniej więcej w dwóch trzecich przypadków, gdy zamierzają z nich skorzystać. Zaś tylko 2%, że dostępność urządzeń i aplikacji cyfrowych w ich szkole jest niska i zniechęca do korzystania z nich w dydaktyce (wykres 16).

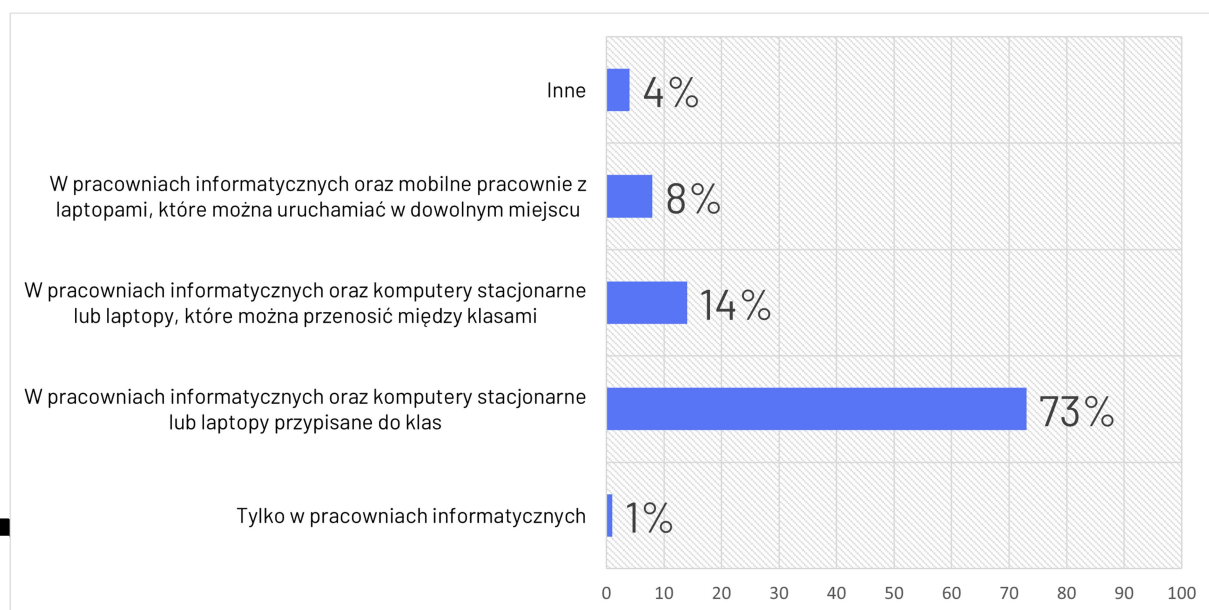
Wykres 16. Dostępność urządzeń i aplikacji cyfrowych w szkole

Blisko połowa (45%) nauczycieli „na ogół ma do dyspozycji wszystko co jest im potrzebne” w ich pracowni przedmiotowej (w zakresie urządzeń i aplikacji cyfrowych), dodatkowo zaś 14% nauczycieli ocenia bardzo dobrze wyposażenie pracowni i jego dostępność. Co czwarty (25%) respondent stwierdził jednak, iż nie dysponuje pracownią przedmiotową, zaś 11% nauczycieli musi zabiegać o uzyskanie dostępu do urządzeń i aplikacji cyfrowych. Dwa procent respondentów pracuje w szkole korzystając z prywatnych laptopów i aplikacji (wykres 17).

Wykres 17. Dostępność urządzeń i aplikacji cyfrowych w pracowniach przedmiotowych

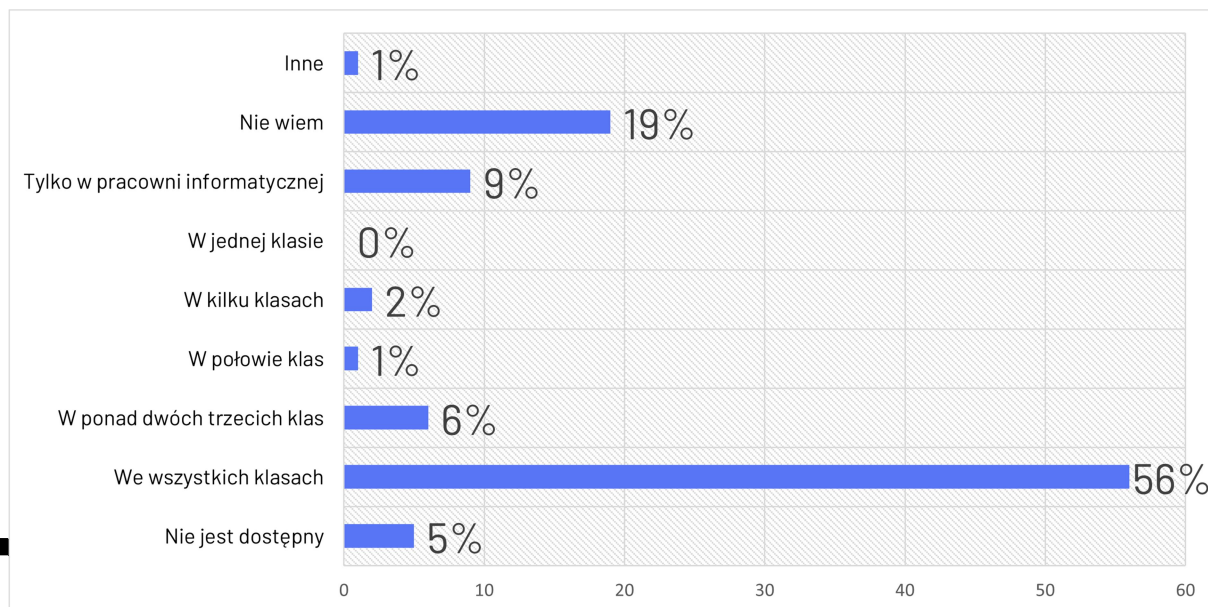
Dominującym modelem wyposażenia szkoły w urządzenia cyfrowe jest ich przypisanie na stałe do pracowni informatycznych i sal lekcyjnych (73% respondentów). Tylko 14% nauczycieli wskazało, iż w ich szkole możliwe jest przenoszenie urządzeń między salami lekcyjnymi, zaś 8%, iż szkoła wyposażona jest w mobilne pracownie z laptopami, które można uruchamiać w dowolnym miejscu (wykres 18).

Wykres 18. Lokalizacja urządzeń cyfrowych w szkołach

33% ankietowanych stwierdziło, że utrzymaniem i konserwacją sprzętu w szkole zajmują się specjalnie zatrudnieni konserwatorzy. Tak licznej grupy pracowników dedykowanych tym zadaniom nie potwierdzili jednak respondenci wywiadów – informację o zatrudnieniu konserwatora infrastruktury cyfrowej poinformował zaledwie 1 respondent spośród 19.

Nieco powyżej połowy (56%) nauczycieli potwierdziło, że w szkołach, w których pracują Internet jest dostępny dla nauczycieli i uczniów na terenie całej szkoły. 19% nie miała wiedzy na ten temat. 9% respondentów zadeklarowało, że dostęp jest możliwy tylko w pracowniach informatycznych, 6% – iż w dwóch trzecich sal lekcyjnych, zaś 2% – tylko w kilku salach lekcyjnych (wykres 19).

Wykres 19. Dostępność Internetu dla nauczycieli i uczniów na terenie szkoły

Jakość usługi dostępu do Internetu zapewnianej w ramach projektu „Ogólnopolska Sieć Edukacyjna” była przedmiotem krytyki ponad połowy uczestników wywiadów pogłębionych. Wskazywali na niestabilność łącza, przerwy w dostępie, niższą niż deklarowaną przepływność, co dezorganizuje pracę nauczyciela i zniechęca

Wiele szkół zapewniło sobie drugie, płatne łącze zapewnione przez lokalnego dostawcę. Niższa od oczekiwanej jakość dostępu do Internetu wynikać może – zdaniem jednego z informatyków, respondentów wywiadu pogłębionego – ze stopniowego zapewniania dostępu w kolejnych salach szkoły, rozłożonego w czasie, w wyniku czego doszło do współistnienia w jednej szkole różnych rozwiązań technologicznych, które nie w pełni ze sobą współpracują, co utrudnia zarządzanie siecią wifi.

Nie wszystkie szkoły mają zmodernizowane lokalną sieć komputerową (LAN) zrealizowanej w technologii kablowej. Jakość dostępu realizowanego w technologii wifi w różnych budynkach tej samej szkoły jest zróżnicowana m.in. ze względu strukturę konstrukcji (np. ściany żelbetowe) i kształt budynków.

Wszystkie szkoły podstawowe w Wodzisławiu Śląskim posiadają tablice multimedialne i monitory dotykowe. Znaczna ich liczba została zakupiona w ostatnich latach, jednak ich część to sprzęt 6-8 letni, wyeksploatowany, nie współpracujący z współczesnymi aplikacjami edukacyjnymi (w rezultacie tablice pełnią wyłącznie rolę statycznego ekranu do prezentacji materiałów wideo). Tablice i monitory czynią lekcję bardziej atrakcyjną, ale w większości przypadku konserwują podawczy model frontalny nauczania.

Obok wysokiej jakości dostępu do sieci kluczowe znaczenie dla korzystania z cyfrowych narzędzi i zasobów edukacyjnych ma niezawodność sprzętu i dostępność aplikacji.

► CHMURA EDUKACYJNA

1. Proponuje się, aby celem modernizacji cyfrowej infrastruktury systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim stało się docelowo przejście z modelu rozproszonych systemów i aplikacji cyfrowych, zlokalizowanych na lokalnych serwerach do modelu wielofunkcyjnej platformy zlokalizowanej w chmurze, a w rezultacie stworzenie bezpiecznego, zintegrowanego, skalowalnego, środowiska cyfrowego, zarządzanego zdalnie adresowanego do klientów z systemu oświaty.
2. Zmiana ta oznacza, iż wszyscy pracownicy samorządowi związani z oświatą, dyrektorzy szkół i nauczyciele korzystaliby zdalnie z wystandaryzowanego pakietu funkcjonalności i usług z zakresu edukacji, administracji i zarządzania.
3. Efektem transformacji będzie standaryzacja i optymalizacja procesów realizowanych na styku pracowników oświaty i urzędu miasta oraz upowszechnienie tych usług, a w rezultacie zwiększenie efektywności kosztowej inwestycji w infrastrukturę cyfrową.

► SERWIS INFRASTRUKTURY CYFROWEJ SZKOŁY

1. W dotychczasowej praktyce za serwis sieci i sprzętu cyfrowego odpowiadają informatycy zatrudnieni w Urzędzie Miasta Wodzisławia Śląskiego. Awarie i usterki zgłaszane są do specjalnego *help desku*, a średni czas reakcji wynosi – zdaniem respondentów wywiadów 1-3 dni. Powoduje to utrudnienia w korzystaniu z rozwiązań cyfrowych wspierających dydaktykę, a niekiedy dezorganizuje pracę nauczyciela oraz demotywuje nauczycieli, których praca włożona w przygotowanie lekcji nie przynosi spodziewanych efektów.
2. Transformacja cyfrowa szkół wymaga profesjonalizowania bieżącego utrzymania sieci oraz serwisu urządzeń – cyfrowego środowiska nauczania i uczenia się w celu zapewnienia jego niezawodności, wysokiej jakości oraz nowoczesności rozwiązań. Aby osiągnąć ten cel należy zapewnić szkołom codzienny serwis informatyczny, niezależny od służb urzędu miasta, który będzie reagował bezzwłocznie w przypadkach awarii sprzętu lub ograniczenia jakości dostępu do sieci, a także dbał o rozwój i bezpieczeństwo infrastruktury.
3. Dotychczasowy model wsparcia szkół na tym polu jest niewystarczający. Na poziomie miasta należy stworzyć dodatkową komórkę serwisową, której pracownicy obsługiwać będą wybrane grupy szkół, a w przypadku największych placówek należy je przyporządkować jednemu serwisantowi.
4. Dyrektor szkoły wspólnie z serwisantem odpowiadającym za daną placówkę oraz „liderami zmiany” w szkole winni zinventaryzować potrzeby szkoły w zakresie modernizacji infrastruktury cyfrowej i zaprogramować ich realizację w odrębnym rozdziale szkolnego planu modernizacyjnej transformacji cyfrowej. Wstępem do zdefiniowania tego zakresu powinien być audyt istniejącego zaplecza cyfrowego szkoły.
5. Modernizację sieci oraz urządzeń cyfrowych należy zaplanować jako kompleksowy projekt przeznaczony do finansowania ze środków programów: REACT EU (2021-2023), Krajowego Programu Odbudowy (2022-2026) oraz programów operacyjnych perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Pierwszym krokiem na drodze do przygotowania założeń projektu winna być inwentaryzacja (audyt) cyfrowej infrastruktury szkolnej, który zaleca się przeprowadzić do czerwca 2022 roku.

▶ ZAPEWNIENIE SZEROKOPASMOWEGO DOSTĘPU DO INTERNETU W CAŁEJ SZKOLE

1. Dla modernizacji infrastruktury dostępowej kluczowe znaczenie ma budowa sieci LAN w technologii kablowej, która zapewni wysoką jakość i niezawodność usługi w salach lekcyjnych oraz w pomieszczeniach przeznaczonych dla dyrekcji i nauczycieli. Jej uzupełnieniem w przestrzeniach publicznych (korytarze, świetlica, biblioteka) winna stać się sieć wifi, dostępna także dla wszystkich uczniów.

▶ MODERNIZACJA URZĄDZEŃ CYFROWYCH

1. Modernizacja sprzętu cyfrowego i powiązanego z nim oprogramowania w szkołach musi być procesem ciągłym, zarówno ze względu na rozwój technologii i związanych z nim coraz wyższych wymagań technicznych, jak i na fizyczne zużywanie się urządzeń. Inwestowanie w nie winno stać się elementem bieżącego utrzymania szkoły, nie zaś incydentalnych przypadków związanych z dostępnością środków zewnętrznych.
2. Po dokonaniu inwentaryzacji urządzeń i oprogramowania, a następnie ocenie potrzeb w perspektywie 3 lat szkolnych (2021/22/23/24) należy określić zakres niezbędnych zakupów, obejmujący różnorodne typy urządzeń (np. laptopy, roboty, drukarki 3D, rozwiązania VR/AR) oraz oprogramowania (np. biurowego, licencji do korzystania z odpłatnych platform edukacyjnych, programów do nauki programowania, programów do projektowania graficznego i innych). Efektem działań będzie także usunięcie przestarzałego i oprogramowania sprzętu.
3. Należy odejść od inwestowania w „pracownie komputerowe”, tworzone ze stacjonarnych komputerów osobistych (PC) na rzecz zakupu pracowni mobilnych i labów edukacyjnych.

▶ SŁUŻBOWE KOMPUTERY DLA NAUCZYCIELI

1. Należy wyposażyć w służbowe laptopy nauczycieli najaktywniej prowadzących zajęcia z wykorzystaniem metodyk aktywizujących oraz narzędzi i treści cyfrowych. Laptopy te udostępniane byłyby na zasadzie użyczenia do całodobowego użytku. Proponuje się zakup sprzętu dla 30-40% kadr pedagogicznych.
2. Zakup będzie można sfinansować w ramach projektu wspieranego środkami: programu REACT EU (2021 – 2023), Krajowego Programu Rozwoju (2022-2026) lub programów operacyjnych perspektywy budżetowej EU na lata 2021-2027.

▶ WPROWADZENIE MODELU BYOD

1. Należy wprowadzić do codziennej praktyki nauczania możliwość korzystania przez uczniów z prywatnych urządzeń cyfrowych (model BYOD)¹³, w szczególności smartfonów i tabletów. Równolegle należy usunąć zapisy o zakazie korzystania ze telefonów komórkowych w szkole dla celów edukacyjnych.
2. Wprowadzenie modelu BYOD należy połączyć z podpisaniem tzw. kontaktu szkolnego, między dyrekcją, wychowawcami i uczniami (a także rodzicami), określającym zasady bezpieczeństwa, higieny i odpowiedzialności za mienie.

¹³ BYOD – ang. Bring Your Own Device – Przynieś Swoje Własne Urządzenie

ZAPEWNIENIE CYBERBEZPIECZEŃSTWA

1. Wyzwaniem transformacji cyfrowej szkół w Wodzisławiu Śląskim o znaczeniu strategicznym jest zapewnienie cyberbezpieczeństwa infrastruktury cyfrowej oraz systemów informatycznych.
2. Przyjęty model docelowy lokalizacji systemów informatycznych oświaty na platformie w chmurze zapewni wysoki poziom bezpieczeństwa cyfrowego jako usługi świadczonej przez operatora chmury.

X.

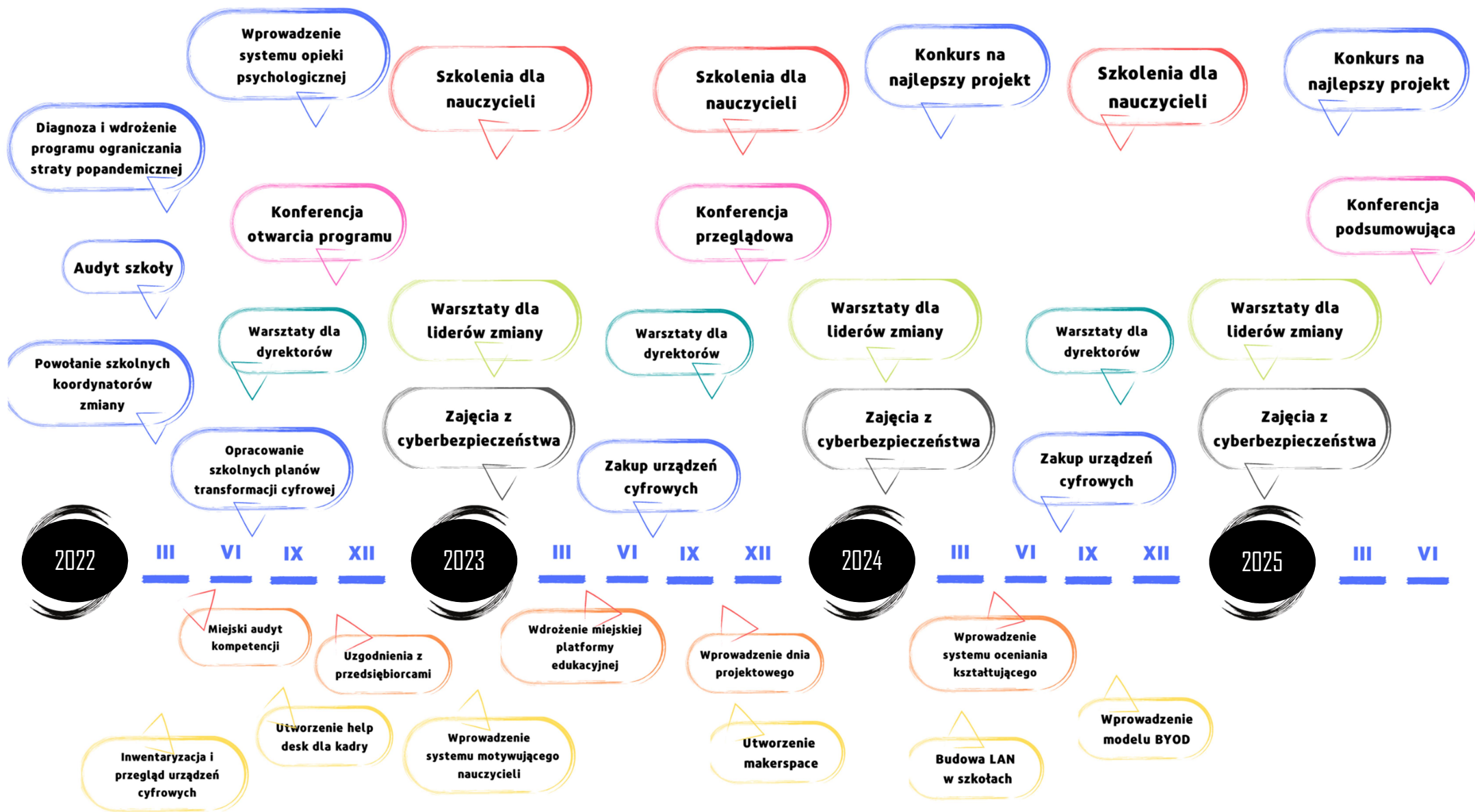
MAPA DROGOWA TRANSFORMACJI CYFROWEJ OŚWIATY W WODZISŁAWIU ŚLĄSKIM

Transformacja cyfrowa systemu oświaty jako proces wielowątkowy, wpływający na różnorodne obszary aktywności szkolnej, wymaga planowania i zarządzania. Zarówno na poziomie miasta, jak i pojedynczej placówki wymaga zaangażowania odpowiednich kadr (por. rozdział VIII studium) oraz wprowadzenia nowych form i narzędzi zarządzania.

Ze względu na zmieniające się otoczenie, m.in. ewoluujące potrzeby rynku pracy, szybkie poszerzanie się wiedzy w zakresie psychologicznych i biologicznych uwarunkowań uczenia się, czy dysruptywny rozwój technologii cyfrowych wspomagających dydaktykę, modernizująca transformację cyfrową szkoły trzeba widzieć w długofalowej perspektywie jako proces na stałe zakorzeniony w codziennej rzeczywistości szkoły.

Rekomenduje się rozłożenie niezbędnych działań na okres 3 – 4 lat. Z punktu widzenia strategii rozwoju oświaty w Wodzisławiu Śląskim do roku 2026, proces taki mógłby rozpocząć się wiosną 2022 roku i zostać zaplanowany do końca roku szkolnego 2023/2024.

Rysunek 2 przedstawia główne działania, jakie winny być podjęte w ramach procesu modernizacyjnej transformacji cyfrowej systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim i ich wzajemne relacje w czasie przy założeniu, iż decyzja o jego rozpoczęciu zapadnie w 2022 roku. Wyprecyzkowane aktywności powyżej osi czasu odnoszą się do działań adresowanych do szkół, poniżej – do całości systemu.

Rys. 2 Mapa drogowa transformacji cyfrowej systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim

Program modernizacyjnej transformacji cyfrowej – procesu w ramach realizacji strategii rozwoju oświaty w Wodzisławiu Śląskim – powinien zostać zakorzeniony w świadomości samorządu miasta i zyskać jego pełne poparcie. Dlatego proponuje się prezentację założeń programu podczas sesji Rady Miasta (należy rozważyć także przyjęcie przez radę uchwały popierającej inicjatywę).

Na wstępny, przygotowawczy etap realizacji programu (IV – VIII 2022 r.) składają się:

- ▶ **audyty szkół i przedszkoli** przeprowadzone przez ekspertów, w oparciu o ankietę online, umożliwiające kompleksową diagnozę stanu zastanego jako punktu wyjścia do transformacji. Konsekwencją diagnozy będzie rozpoczęcie prac nad szkolnymi planami modernizacji oraz przygotowanie zbiorczego raportu na temat kompetencji nauczycieli, który pozwoli na przygotowanie systemu doskonalenia kompetencji metodyczno-cyfrowych w skali miasta. Ważną częścią audytu będzie także zebranie danych do diagnozy zakresu i głębokości „straty edukacyjnej” w danej szkole, pozwalających na przygotowanie planu działań zaradczych rozłożonych w czasie.
- ▶ **powołanie szkolnych i przedszkolnych koordynatorów transformacji**, którzy będą odpowiedzialni za realizację nowego procesu zmian w szkole i przedszkolu, którzy mogą silnie wpływać na jego codzienny wymiar. Koordynatorami zmiany winny być osoby posiadające realny i formalny wpływ na decyzje, jakie zapadają w placówce – dyrektorzy lub ich zastępcy. Formalne przypisanie im nowej roli ma znaczenie psychologiczne i motywujące. Istotne, aby zdawali sobie sprawę z wagi rozpoczynanego programu i wzięli zań osobistą odpowiedzialność.
- ▶ **przygotowanie planu ograniczania „straty edukacyjnej”**, który realizowany będzie jako pakiet działań wyrównawczych w latach 2021-2024, w powiązaniu z wprowadzeniem systemu oceniania kształtującego. Specjalne działania zaplanowane zostaną wobec uczniów klas 8 w związku z przygotowaniem do „egzaminu ósmoklasisty”.
- ▶ **inwentaryzacja i przegląd urządzeń cyfrowych** – we wszystkich szkołach i przedszkolach, dokonywana w celu ustalenia zakresu sprzętu, który może służyć uczniom i nauczycielom przez najbliższe 3 lata. Należy ustalić które urządzenia powinny być wycofane z użytku ze względu na ich technologiczne ograniczenia uniemożliwiające korzystanie z obecnego oprogramowania (w tym aplikacji edukacyjnych) oraz zaplanować niezbędne zakupy w ramach realizacji projektów finansowanych ze środków programu REACT EU, Krajowego Programu Odbudowy i programów operacyjnych nowej perspektywy budżetowej lat 2021-2027.

Zakłada się, że w szkolne i przedszkolne plany transformacji zostaną opracowane do końca sierpnia 2022 r. i programować będą aktywność w szkołach do końca roku szkolnego 2024/2025.

SZKOLNY PLAN TRANSFORMACJI CYFROWEJ

Każda placówka powinna opracować własny plan działań modernizacyjnych będący odpowiedzią na jej specyficzne uwarunkowania, potrzeby i aspiracje. Dokument stanowić ma odzwierciedlenie rzeczywistych aktywności społeczności szkolnej, jakie zostaną podjęte w placówce w perspektywie roku 2025 w celu:

- ▶ upowszechnienia metod dydaktycznych aktywizujących uczniów do nabywania nowej wiedzy i umiejętności w szkole i poza nią
- ▶ podnoszenia poziomu kompetencji metodyczno-cyfrowych przez nauczycieli, szczególnie w kontekście promowania Kompetencji 4.0 jako nowego podejścia do „wyprawki kompetencyjnej” uczniów
- ▶ poprawy dobrostanu i zapewnienia higieny cyfrowej ucznia, także w kontekście relacji z rodzicami oraz poza szkołą a także cyberbezpieczeństwa
- ▶ zapewnienia warunków organizacyjnych dla przeprowadzania całości zaplanowanych działań, w tym zmian umożliwiających wykorzystanie metod aktywizujących w codziennej praktyce nauczania
- ▶ modernizacji i wzbogacenia zasobów urządzeń cyfrowych i zapewnienia niezawodnego, bezpiecznego, szerokopasmowego dostępu do internetu.

Na „szkolny plan transformacji cyfrowej” składać się winny: diagnoza punktu wyjścia procesu transformacji, określenie mierzalnych celów zmian, zaprogramowany w czasie pakiet mierzalnych działań służących ich osiągnięciu oraz rekomendacje dla aktywności różnych aktorów zmiany: dyrektora szkoły, nauczycieli, uczniów i rodziców. Dokument może być uzupełniony o „kontrakt szkolny” – porozumienie między uczniami a kadrą szkolną (a także rodzicami) określające zasady współdziałania w realizacji celów transformacji cyfrowej szkoły.

Dokument winien powstawać w modelu partycypacyjnym, pod przywództwem szkolnego koordynatora transformacji cyfrowej, który pełni w tym procesie rolę wiodącą, zapewniając jego realistyczny i praktyczny charakter. Istotną rolę w jego powstawaniu mogą odegrać szkolni „liderzy zmiany” – nauczyciele zaangażowani w nowoczesną dydaktykę i innowacyjnie korzystający z narzędzi i treści nauczania. Plan i kontrakt jako dokumenty wiążące dla całej społeczności szkolnej powinien zostać przedyskutowany i zaakceptowany przez radę pedagogiczną, radę rodziców/szkoły i samorząd uczniowski.

W ramach prac nad planami przeprowadzone zostaną warsztaty szkoleniowe dla dyrektorów placówek poświęcone metodyce przygotowania i aspektom organizacyjnym przygotowania dokumentów. W realizacji tych działań dyrektorzy szkół i nauczyciele otrzymają wsparcie *help desku*, zorganizowanego przez Wydział Edukacji Urzędu Miasta Wodzisławia Śląskiego, realizowanego przez ekspertów zewnętrznych oraz szkolnych „liderów zmian”. Ważnym elementem planu, inicjowanym na początku nowego roku szkolnego lat 2022/2023, będzie

wzmocnienie wsparcia psychologicznego i pedagogicznego dla uczniów, stanowiącego odpowiedź na zwiększone potrzeby dzieci i młodzieży wywołane sytuacją pandemii.

Obok działań na rzecz ograniczenia „straty edukacyjnej” począwszy od początku roku szkolnego 2021/2022 (głównie zajęcia wyrównawcze) rozpocznie się realizacja szkolnych planów transformacji cyfrowej. Jej pierwszym elementem będzie organizacja miejskiej konferencji na temat „wizji szkoły XXI wieku”, podczas której zostaną zaprezentowane założenia programu obejmującego wszystkie szkoły, dobre praktyki modernizacji systemów szkolnych w polskich samorządach, a także przykłady nowoczesnych metod i narzędzi dydaktycznych. Podobne konferencje: przeglądowa oraz podsumowująca program zaplanowane są na jesień 2022 i 2023 roku.

Równolegle podjęty zostanie dialog z przedsiębiorcami z Wodzisławia Śląskiego oraz Subregionu Zachodniego województwa śląskiego na temat profilu kompetencji, jakiego oczekują oni od młodych pracowników dziś i jaki przewidują w przyszłości. Na podstawie diagnozy kompetencji uczniów (przeprowadzonej w oparciu o wyniki audytu szkolnego) grupa ekspertów określi „pakiet kompetencyjny”, który będzie podstawą do wyprofilowania aktywności szkół oraz organizacji zajęć pozalekcyjnych. Dialog posumowany zostanie w postaci porozumienia między władzami miasta a organizacjami przedsiębiorców wiosną 2022 roku.

Późną jesienią 2022 roku rozpoczną się działania szkoleniowe adresowane do nauczycieli, w tym szkolnych „liderów zmiany” oraz zajęcia dla dzieci ukierunkowane na tematykę cyberbezpieczeństwa i higieny cyfrowej. Tematyka szkoleń obejmować będzie m.in.: zagadnienia metodyczne (np. metody aktywizujące), aplikacje i narzędzia cyfrowe wspierające dydaktykę oraz Kompetencje 4.0 i ich powiązania z wiedzą i umiejętnościami oczekiwanymi przez pracodawców – przedsiębiorstw z Wodzisławia i subregionu. Wobec deficytów kompetencyjnych stwierdzonych w badaniu ankietowym wyprofilowane szkolenia zorganizowane będą dla nauczycieli z grupy wiekowej 50+ oraz klas I-III. Szczegółowe programy szkoleń będą kształtowane w oparciu o wyniki diagnozy kompetencji opracowanej w pierwszej połowie 2022 roku. Zakłada się, iż szkolenia prowadzone będą regularnie przez 3 lata szkolne w okresach: październik – styczeń i marzec – maj przez pozyskanych do współpracy ekspertów zewnętrznych oraz szkolnych „liderów zmiany” w formule warsztatów stacjonarnych oraz webinarów.

Po uruchomieniu „miejskiej platformy edukacyjnej” szkolenia będą organizowane z wykorzystaniem jej funkcjonalności. Zakłada się skonsolidowanie środków na szkolenia w ramach budżetu urzędu miasta i zarządzanie systemem doskonalenia zawodowego przez jego Wydział Edukacji. Uzyskiwanie informacji o szkoleniach oraz wymianę opinii nauczycieli na ich temat wspierać będzie grupa tematyczna na Facebooku.

W pierwszej połowie 2023 roku planowane jest:

- ▶ opracowanie i praktyczne wdrożenie jednolitego w skali miasta **pakietu działań motywujących nauczycieli do zmian modernizujących dydaktykę szkolną**, obejmujących upowszechnienie w codziennej praktyce nauczania metod aktywizujących ucznia oraz świadome i skuteczne korzystanie z narzędzi i treści cyfrowych w dydaktyce. Złożą się nań różnorodne bodźce: od dodatku motywacyjnego i dofinansowanie studiów podyplomowych po wyróżnienia na poziomie miasta i szkoły.
- ▶ sfinalizowanie podjętych od września 2023 roku prac nad koncepcją „**miejskiej platformy edukacyjnej online**” oraz jej udostępnienie kadrom szkolnym. Na platformę złożą się przede wszystkim moduły: informacyjny (serwis internetowy), szkoleniowy (obsługa rekrutacji, certyfikacji, dokumentacji, realizacji szkoleń) oraz baza wiedzy (biblioteka materiałów szkoleniowych i opracowanych przez nauczycieli w celu udostępniania innym na otwartych licencjach). Platforma udostępniać będzie także do wykorzystania czasowego licencji płatnego dostępu do zasobów platform edukacyjnych, co pozwoli ograniczyć ich koszty (z jednej licencji będzie mogło korzystać w różnym czasie więcej klas).
- ▶ przygotowanie założeń I tury **zakupów urządzeń cyfrowych** dla szkół (laptopy, tablety, monitory oraz różnorodne cyfrowe pomoce dydaktyczne) w oparciu o środki programu REACT EU i/lub Krajowego Programu Odbudowy. W przypadku, gdy środki programu REACT EU będą dostępne wcześniej Urząd Miasta Wodzisławia Śląskiego dokona zakupów wcześniej w oparciu o specyfikację potrzeb określoną w ramach diagnozy sporządzonej w do wakacji 2022 roku. Druga tura zakupów zaplanowana została na jesień 2024 roku.

Obok rutynowych działań (szkolenia dla nauczycieli, warsztaty dla dyrektorów, konferencja przeglądowa) w drugiej połowie 2024 roku zaplanowano oddanie do użytku „makerspace”¹⁴ – wielofunkcyjnej przestrzeni edukacyjnej, dedykowanej nabywaniu praktycznych umiejętności z wykorzystaniem urządzeń i maszyn sterowanych numerycznie lub narzędzi cyfrowych. Szkolenia i działania praktyczne (np. mikroprodukcja produktów z komponentem cyfrowym) w „makerspace” pozwoli uczniom nabyć wiedzę i umiejętności przydatne w przedsiębiorstwach Przemysłu 4.0.

Na jesień 2023 roku zaplanowano stopniowe wprowadzanie do praktyki szkolnej koncepcji „dnia projektowego” – jednego dnia w tygodniu dedykowanego realizacji lekcji metodą projektową. Implementację takiej innowacji dydaktycznej w skali szkoły poprzedzą warsztaty z nauczycielami wielu przedmiotów oraz z dyrektorami (w celu zaprojektowania niezbędnych zmian w organizacji szkoły, np. rezygnacji z 45-minutowych lekcji, likwidację dzwonek na przerwę, współpracy między nauczycielami w realizacji projektów międzyprzedmiotowych). Najlepsze projekty szkolne będą zgłoszone do organizowanych wiosną 2024 i 2025 konkursów, wyróżniane będą nagrodami.

¹⁴ Szczegółową analizę „makerspace” znaleźć można w opracowaniu European Schoolnet *Makerspaces in schools. Practical guidelines for school leaders and teachers*.

Na pierwszą połowę 2024 zaplanowano realizację 2 ważnych zadań transformacyjnych na polach dydaktycznym i infrastrukturalnym:

- ▶ ważną zmianą dydaktyczną będzie rozpoczęcie wprowadzania w szkołach **oceniań kształtującego**. Ten sposób ewaluacji postępów uczniów będzie sukcesywnie wprowadzany w klasach IV-VII do końca realizacji programu w czerwcu 2024 roku. Będzie to wymagać przeprowadzenia szkoleń dla nauczycieli, ale także kampanii informacyjnej adresowanej do rodziców i uczniów, uświadamiającej uwarunkowania tego modelu oceny i odpowiednich form ich reakcji na informacje pochodzące od oceniającego.
- ▶ **wdrożenie lokalnych sieci komputerowych LAN** w szkołach z wykorzystaniem okablowania istotnie poprawi jakość oraz niezawodność dostępu do Internetu w salach szkolnych. Sieci szkolne zostaną zaprojektowane w 2 połowie 2022 roku po dokonaniu niezbędnych audytów. Inwestycja może zostać sfinansowana z budżetu Krajowego Programu Odbudowy i/lub ze środków programów operacyjnych perspektywy budżetowej UE na lata 2021-2027.

Obok tych działań zaplanowano także rutynowe aktywności programu takie jak: szkolenia dla nauczycieli, warsztaty dla „liderów zmiany” oraz zajęcia z cyberbezpieczeństwa dla uczniów,

Główną innowacją dydaktyczną zaimplementowaną w 2 połowie 2024 roku do praktyki szkolnej w ramach programu transformacji cyfrowej szkół w Wodzisławiu Śląskim będzie wprowadzenie modelu BYOD do codziennej nauki. Umożliwienie korzystania z własnych urządzeń przez uczniów poprzedzi kampania informacyjna adresowana do uczniów i ich rodziców oraz przyjęcie tzw. kontraktu szkolnego – porozumienia między uczniami a nauczycielami (w niektórych przypadkach także z rodzicami), zawierającego zapisy dotyczące uwarunkowań korzystania z prywatnych urządzeń (głównie smartfonów) dla celów edukacyjnych w szkole.

W 2 półroczu 2024 i pierwszym 2025 roku kontynuowane będą szkolenia dla nauczycieli, warsztaty dla „liderów zmiany” w szkołach oraz zajęcia dla uczniów. Podsumowaniem realizacji programu będzie konferencja miejska, prezentująca jego dokonania. W jej trakcie uczestnicy otrzymają raport z realizacji programu przygotowany przez ekspertów zewnętrznych.

XI .

LITERATURA

1. Anderson, C. (2019). *2019 IT Training Buyer Survey Spotlight: Impact of Skills Gap and the Need for Strategic IT Skills Development*, Boston, MA, USA: IDC
2. Attewell, J., (2020), *Makerspaces in schools. Practical guidelines for school leaders*, Interactive Classroom Working Group, European Schoolnet
3. Aulbur, W., Arvind, C.J., Bigghe, R. (2016). *Skill Development for Industry 4.0. Whitepaper*. FICCI, Roland Berger
4. Bakhshi, H., Downing, J.M., Osborne, M.A., Schneider, P. (2017) *The future of skills employment in 2030*. London: Pearson and Nesta
5. Bauman, Z. (2000), Zygmunt Bauman: *Liquid Modernity*. Cambridge: Polity Press,
6. Becker, Gary S., (1964) *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. University of Illinois at Urbana-Champaign's Academy for Entrepreneurial Leadership Historical Research Reference in Entrepreneurship,
7. Bohn, H. U., Pedersen, B. Probst, L., Verzijl, D. (2018). *Skills for Smart Industrial Specialisation and Digital Transformation. Interim report*. Luksemburg: Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises (European Commission), PwC
8. Bower, J. L. & Christensen, C. M. (1995). *Disruptive Technologies: Catching the Wave*. Harvard Business Review, January - February 1995
9. Buchner, A., Majchrzak, M., Wierzbicka, M. (2020), *Edukacja zdalna w czasie pandemii. Raport z badań*, Centrum Cyfrowe, Warszawa, kwiecień 2020 r.
10. Buchner A., Wierzbicka, M. (2020), *Edukacja zdalna w czasie pandemii. Raport z badań. Edycja II*, Centrum Cyfrowe, Warszawa, kwiecień 2020r, listopad 2020 r.
11. Buvat, J., Crummened, C., Slatter, M., Puttur, R. K., Pasquet, L., van As, J. (2018), *The Digital Talent Gap—Are Companies Doing* Capgemini Research Institute
12. CEDEFOP (2018a). *Skills Forecast: key EU trends to 2030*. EU Skill Panorama
13. CEDEFOP (2018b). *Matching skills and jobs in Europe. Insights into skill shortages and skill mismatch: learning from Cedefop's European skills and jobs survey*. Luxembourg: Publications Office. CEDEFOP reference series; No 106
14. Chen, L-K., Dorn, E., Sarakatsannis, J., Wiesinger, A. (2021), *Teacher survey: Learning loss is global and significant*, McKinsey

15. Cieřlik, Ł., Dynowska-Chmielewska, K., Federowicz, M., Głuc, K., Górnjak, J., Hausner, J., Jelonek, M., Kędzierski, M., Mazur, S., Paprocki, W., Worek, B. (2020). *Przyszłość systemu rozwoju kompetencji w Polsce*. Tezy do dyskusji. Kraków: Fundacja Gospodarki i Administracji Publicznej
16. Curtarelli, M., Gualtieri, V., Jannati, M. S., Donlevy, V. (2016) *ICT for work: Digital skills in the workplace. Final report, A study prepared for the European Commission*. ECORYS, Danish Technological Institute
17. Europejskie Forum Nowych Idei (2019). *Zawody przyszłości – jak oswoić skok w nieznanne?* Sopot
18. European Commision, Directorate general for Internal Market Industry Entrepreneurship and SMEs (2019). *A Vision for the until 2030. Final Report of Industry2030 High Level Industrial Roundtable*, Luksemburg 2019
19. Fazłagić, J. (2018) *Szkoła dla innowatora. Kształtowanie kompetencji proinnowacyjnych*, Kalisz: Ośrodek Doskonalenia Nauczyciel
20. Głomb, K., Jakubowski M., Krawczyk, A., Kulisiewicz T., Nowakowski Z., Złotnicki, A., Gajderowicz T. (2019). *Kompetencje przyszłości w czasach cyfrowej dysrupcji*. Tarnów – Warszawa: Stowarzyszenie „Miasta w Internecie”, Evidence Institute
21. Głomb, K., (2020) *Kompetencje 4.0. Część I: Cyfrowa transformacja rynku pracy i przemysłu w perspektywie roku 2030*, Agencja Rozwoju Przemysłu, Warszawa
22. Głomb, K., (2020) *Kompetencje 4.0. Część II: Edukacja dla przemysłu 4.0 – wyzwania dla Polski*, Agencja Rozwoju Przemysłu, Warszawa
23. Głomb, K. (2020) *Transformacja cyfrowa systemu oświaty w Wodzisławiu Śląskim. Wyniki ankiety diagnostycznej*, Tarnów
24. Huong, L. T., Jatturas T. N. (2020), *The COVID-19 induced learning loss – what is it and how can be mitigated?*, The Education and Development Forum.
25. Librus (2020), *Nauczanie zdalne – jak wygląda w naszych domach. Raport z badania ankietowego*, kwiecień 2020 r.
26. Librus (2020), *Nauczanie zdalne – jak zmieniło się na przestrzeni czasu? Raport nr 2 z badania ankietowego*, maj 2020 r.
27. *Monitoring Environmental Progress (MEP)*, (1995). *A Raport on Work in Progress*. World Bank, Washington
28. Plebańska, M., Sieńczewska, M., Szyller, A. (2020), *Edukacja zdalna w czasach COVID-19. Raport z badania*, Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa,
29. Ptaszek, G., Bigaj, M., Dębski, M., Pyżalski, J., Stunża, G.D. (2020), *Zdalna edukacja – gdzie byliśmy, dokąd idziemy? Wstępne wyniki badania naukowego „Zdalne nauczanie a adaptacja do warunków społecznych w czasie epidemii koronawirusa”*,
30. Ptaszek, G., Stunża, G.D., Pyżalski, J., Dębski, M. Bigaj, M. (2020), *Edukacja zdalna: co stało się z uczniami, ich rodzicami i nauczycielami?*
31. Skubiak, B. (2013) *Edukacja jako czynnik wspierający rozwój gospodarczy. Implikacje dla Polski*, Studia Ekonomiczne, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, nr 129, s. 195-203.
32. Sobiesiak-Penszko, P., Pazderski, F. (2020), *Dyrektorzy do zadań specjalnych – prezentacja wyników badania*, Fundacja Orange, Warszawa.
33. UNESCO Bangkok, Asia-Pacific Regional Bureau for Education (2014), *Skills for holistic human development* ,Education Policy Brief (vol.2) .